

19
ECCLESIA
CHRISTI REGNANS

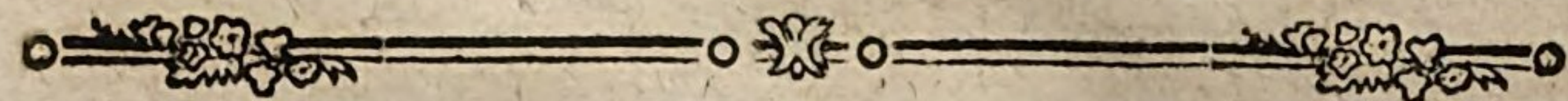
IN
SVO REGIMINE A STATV POLITICO
INDEPENDENS STABILITA,

ATQVE
CONTRA ADVERSARIOS PROPVGNATA

A
P. F. BERTRANDO ERDT,
ORD. FF. MIN. RECOLL. PROVINCIAE ARGENTINAE
SS. THEOL. LECT. ACTVALI.

~~~~~
SUPERIORVM PERMISSV.

AVGVSTAE VINDELICORVM,
APVD MATTHAEI RIEGER P. M. FILIOS.

—
M. DCC. LXXXIII.

COLLECTIO
CHRISTIANAE

SVB REGIMINE A STATV TOPICO
INDEPENDENTIS STABILITA

ATQVE
CONTRA ADVERSARIOS PROPOGNATA

ST. ERTTRAMIO ERIT
Omn. T. Min. Recoll. Prologian Argumentum
ST. TROU. LICE. ADVALE

STAATSBIBLIOTHEK
BAMBERG

APPROBATIO.

Dissertationem, cuius titulus: *Ecclesia Christi regnans in suo regimine a statu politico independens*, quam A. R. P. BERTRANDVS ERDT, Ord. S. Francisci Recollect. in Conuentu Salisburgensi SS. Theol. Lector conscripsit, eoquod catholicae fidei, et bonis moribus non aduersetur, multamque eruditionem praeseferat, typo dignam iudico. Augustae Vindelicorum die 11. Aprilis anno 1783.

JOS. ANT. STEINER,
SS. Theol. Doctor, Eminentiss. ac Sereniss.
Elect. Arch. Episc. Trevir. Episcopi Augustani
Consiliarius Eccles. Maior Poenitentiarius,
Consistorii Assessor, Visitator generalis,
insignis Colleg. Eccles. S. Mauritii Canonicus, et librorum Censor.

Imprimatur.

Datum ex Reuerendissimo Vicariatu. Augustae Vindelicorum, die 11. Aprilis anno 1783.

THOM. JOS. DE HAIDEN,
J. U. D. Eminentiss. ac Sereniss. DD. Archiepiscopi
Electoris Treuirensis etc. Episcopi Augustani
Consiliarius Ecclesiasticus, et Provicarius in
Spiritualibus generalis.

CAPVT I.

Praeliminare.

CAPVT II.

*Regimen Ecclesiae Christi a statu politico in-
dependens stabilitur.*

CAPVT III.

*Regimen Ecclesiae Christi a statu politico inde-
pendens contra Aduersarios propugnatur.*

DISSERTATIO
ECCLESIA CHRISTI
REGNANS

IN
SVO REGIMINE A STATV POLITICO
INDEPENDENS.

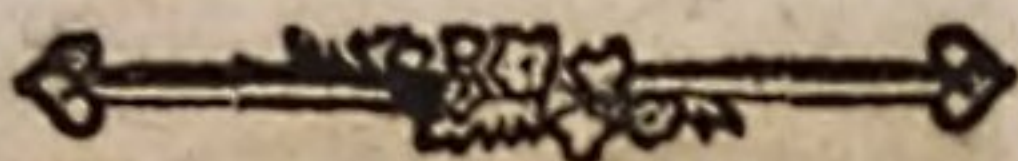
CAPVT I.

Praeliminare.

§. I.

Statum a stando suam nomenclaturam trahere conuenit; estque nomen a rebus physicis ad entia moralia translatum; nam quemadmodum res physicae spatium quoddam subponunt, in quo subsistunt, et suas operationes exercent, ita etiam status, ceu ens morale, aliquo circumscribitur, in quo suas operationes, tamquam effectus, exerat: vti colligitur ex Puffendorffio (a). Dicitur autem potest status in genere: ratio viuendi, seu conditio certa homini adueniens ex rebus il-

lum circumstantibus, varias in homine limitaciones producents.

(a) L. I. de J. N. c. I. §. 6. vbi statum dicit esse: *Ens morale subpositivum propter analogiam cum spatio.*

§. II.

Primaria status diuisio est: in naturalem, seu primigenium, innatumque; qui est conditio, quae hominem, non quidem ex ipsis essentiae humanae principiis, neque ex libero arbitrio, vel facto proprio hominis, sed ex lege Dei authoris naturae, ab ipsa natiuitate comitatur; in qua liberae illius actiones, prout natura illius status exigat, lege naturali limitantur: et aduentitium; qui est conditio, quae homini ex facto vel proprio, vel alieno superuenit, illiusque actiones diuersis legibus limitat. Status igitur aduentitiuus (de quo solo nobis heic sermo) est ille, quem facto vel proprio adoptamus, vel alieno adoptare debemus: atque hunc statum societatem humanam vocamus.

§. III.

Societas autem humana in genere definitur: congregatio plurium hominum, in certum communem quemdam finem, vel a se, vel ab alio praestitutum, ac media, fini illi adsequendo necessaria, mutuo consensu conspirantium. Vt adeo ad constituendam societatem plures homines necessario requirantur: quemadmodum enim (prout ait S. Gregorius (b) *minus, quam inter duos charitas haberi non potest; et nemo proprie ad se ipsum charitatem habere dicitur, sed dilectio in alterum tendit,*

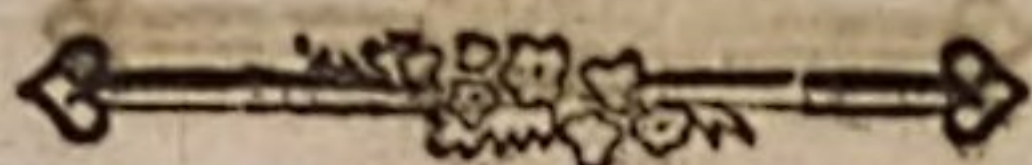
dit, ut charitas esse possit: ita quoque societas non nisi inter plures consistere potest, nec quisquam secum ipso societatem iniisse dicitur. Quum item omnis societas, juxta datam definitionem, fundetur in mutuo consensu plurium in eundem communem finem, mediaque ad illum consequendum necessaria, queis quasi connectuntur socii; sequitur, ad omnem societatem necessario requiri duo, nempe: consensum sociorum vel expressum, vel tacitum, aut praesumptum, immo extortum etiam, ac coactum sufficere, dummodo postea ratihabitione conualescat, nobis videtur esse indubitatum (c). Alterum requisitum est, quod socii consentire debeant in vnum eundemque communem finem, ac media ad illum consequendum necessaria: quo cessante cessat societas; & qui alium sibi praefigit finem, socius esse desinit.

(b) Hom. 17. in Euang. (c) Huiusmodi exempla habemus in societate herili, casu, quo serui bello capti sunt; et prostant ferme in omnibus gentibus, illis maxime, quae alienis armis alterius imperio subactae sunt.

§. IV.

Congregari homines in societatem nequeunt, nisi conuocentur: conuocari vero non possunt in ordine ad societatem constituendam, nisi ab eo, qui finem communem praestituere valet, atque media ad eundem finem obtinendum requisita in sua potestate habet; id quippe societatis humanae essentialis conditio est (§. praec.). Si hoc igitur in potestate hominum congregandorum situm est, se mutuo conuocare possunt: si in alterius, hic congregandos conuocare valet. Conuocati, ut

focietatem constituent, in eundem finem, et media, siue a se, siue ab alio praestituta, mutuo consentire debent: quia haec est altera societatis humanae conditio essentialis (§. praec.).

§. V.

Societas alia est simplex, alia composita: illa ex pluribus hominibus; haec ex pluribus minoribus coalescit. Quoniam insuper omnis societas necessario subponit finem quemdam communem, coniunctis mediis, adsequendum (§. 3.) societates differunt fine, qui intenditur; ac tot dantur societates, quot dantur fines, quos coniunctis mediis consequi datur. Quum quoque societas speciem suam a fine accipiat, secundum specificam differentiam finium, specie etiam differunt societates. Heinc societas alia est sacra, quae sacrum, et spiritualem intendit finem; alia profana, cuius finis profanus est, ac temporalis.

§. VI.

Societas ulterius diuiditur in perfectam, et imperfectam: illam dicimus, in qua dantur vires seu media sufficientia, strictaque obligatio sociorum eadem media adhibendi ad finem communem praefixum consequendum: imperfectam vero, in qua vel defunt media sufficientia, vel non datur stricta obligatio sociorum media pro viribus ponendi. Obligatio stricta sociorum oritur ex mutuo consensu, si hic pactum, vel quasi pactum contineat; nam obligatio, quae ex pacto oritur, ex promissione mutuo stipulata oritur: quamobrem

rem quum talis promissio producat obligationem perfectam, seu strictam, sociorum obligatio perfecta est, si societas pacto nitatur. Enimvero ex quasi pacto eadem oritur obligatio, ac si reuera pactio facta fuisset, ideo quum sociorum obligatio perfecta sit, quando societas pacto nititur; perfecta etiam erit eorundem obligatio, si quasi pacto nitatur: atque adeo patet, in omni societate perfecta obligationem sociorum esse perfectam.

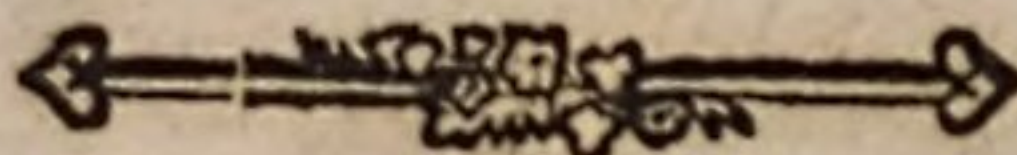
§. VII.

Obligatio sociorum societatis perfectae (de qua sola, & quidem composita nobis ultra sermo erit) stricta est: quia oritur ex stipulata promissione (§. praec.). Eadem obligatio ultimato ac primario respicit finem communem praefixum; immediate vero et secundario media a sociis ponenda, queis finis obtineri debet: quoniam propter finem, et apta ad eundem media societas initur (§. 3.). Igitur quilibet socius tenetur facere, quod ad consequendum finem facere potest; vel quod, ut ab ipso fiat, specialiter conuentum est. Quum item eadem obligatio sit mutua, utpote orta ex mutua stipulatione; sociis competit jus cogendi consocium, ut satisfaciat obligationi suae, si aut satisfacere nolit, aut in eo se negligentem praebeat.

§. VIII.

Non impeditus progressus ad finem societatis consequendum salus societatis dicitur. Heinc salus societatis aestimanda est ex finis consequutione, cuius gratia initur: ipse autem finis, cuius

gratia societas contracta, commune bonum illius societatis adpellatur. Salua igitur, atque incolumis est societas, quamdiu focii non impediuntur, quo minus finem communem societati praefixum consequantur. Quodsi vero finem, quem intendunt, consequi non possunt, aut saltem non ex asse, quemadmodum voluerunt; quia non omnes satisfaciunt officio suo, vel non aequae satisfaciunt, aut casu quodam impediuntur, societas salua non est, non corpori sano, sed aegroto comparanda.

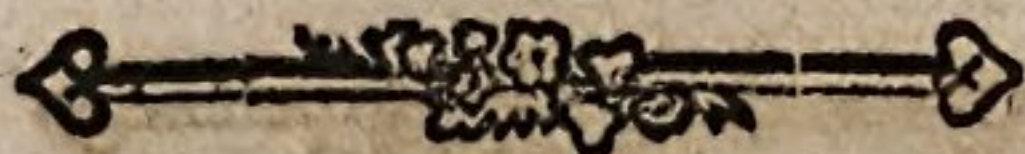
§. IX.

Quoniam quilibet socius obligatur facere, quod ad finem societatis consequendum facere potest; vel quod, ut ab ipso fiat, specialiter conuentum est (§. 7.): finis vero, cuius gratia societas contracta est, commune bonum societatis est (§. praec.). Quilibet socius commune bonum societatis pro virili, et modo conuento, si quid specialiter de eo conuentum fuerit, promouere tenetur. Eo ipso autem, quod quilibet socius pro virili commune bonum promouere teneatur, consequitur, omnes socios obligari, ut coniunctis viribus idem bonum promoueant, omnemque, quam possunt, diligentiam adhibeant remouendi ea, quae fini societatis obstare possunt, atque non tantum ipsi nihil faciant, quod societatis saluti aduersetur, sed nequidem, ut ab extraneo tale aliquid fiat, patiantur.

§. X.

Neque est, cur id fociorum quisquam graue ferat. Quum enim cuius mortalium innato quodam

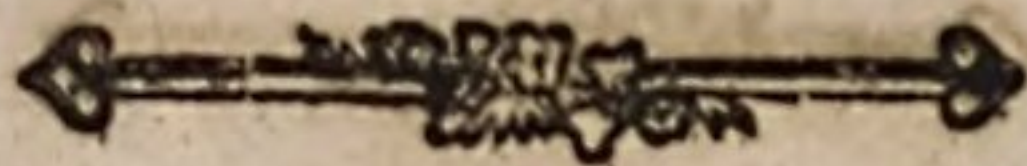

dam adpetitu beatus esse cupiat; haec vero beatitudo ipsa ex sapientissimo Dei Creatoris consilio a mutuo aliorum adiutorio ita pendeat, vt non solum ingens inde propriae beatitudini incrementum accedat, sed ad eam adsequendam vires priuati, omnium aliorum auxilio destituti, vix, aut ne vix quidem, sufficiant, necesse est, vt homines ad beatitudinem illam, ad quam ipso naturae pondere feruntur, adsequendam hominibus sociantur, et communi quodam societatis vinculo inter se jungantur; quo vnusquisque eodem plane studio, quo suam ipsius beatitudinem prosequitur, omnium aliorum etiam emolumenta cordi habere, et ipsorum salutem, ac perfectionem pro viribus promouere obstringatur: quod quidem non est aliud, nisi vinculum mutui amoris, ceu lex primaria fundamentalis cuiusque societatis humanae, qua proximum quemque, velut nosmet ipsos, diligere, atque ea omnia, quae nobis ab ipso praestari volumus, ipsi quoque praestare iubemur. Quare obligationes sociorum, quasi onera, abunde compensantur commodis ex societate hauriendis; quatenus, quum beatitudo communis omnium sit simul beatitudo singulorum, quiuis suam beatitudinem aliorum ope, qua indiget, et ad quam sibi praestandam ex societatis pacto alios desides, suam obligationem negligentes, cogendi jus habet (§. 7.) certius, et abundantius adsequitur.

§. XI.

Obligationes, et jura, quae ex societate oriuntur, possunt esse respectu singulorum sociorum eadem,

dem, vel diuersa. Nam obligationes, et jura sociorum metienda sunt ex fine communi societatis, atque ex pacto (§. 6.). Quando igitur in pacto nihil specialiter fuit conuentum, sed simpliciter de fine quodam, coniunctis viribus consequendo, contrahitur, ex solo fine deduci debet omnis sociorum obligatio, atque omne jus. Quam obrem quum ex eodem fine, quatenus coniunctis viribus consequendus est, non nisi eadem deduci possit obligatio, ac ex eadem obligatione non nisi idem jus oriatur: quoniam nulla adest respectu sociorum, vnum idemque promittentium, ratio diuersitatis; sine qua tamen diuersa quaedam obligatio, vel jus diuersum oriri nequit: si nihil specialiter conuentum in pacto, eadem erunt sociorum obligationes, eademque jura. Si vero econtra specialiter conueniatur, vt vnus sociorum ad aliquid praestandum obligatus sit, ad quod ceteri non sunt, vel vni cuidam competat jus, quod ceteri non habent; sociorum omnium non eadem est obligatio, nec idem prorsus jus.

§. XII.

Si sociorum omnium eadem sint obligationes, juraque eadem, ipsa societas aequalis dicitur: inaequalis vicissim audit, si vnus socii plures sunt obligationes, vel plura jura, quam alterius: seu quando non omnes socii iisdem obligationibus tenentur, nec eodem jure vtuntur.

- * In societate aequali socii omnes aequales sunt: nulli singularis quaedam praerogatiua competit: vnus ceteris non magis obligatur, quam ipsi eidem obligantur: nec vniuersis jus maius est in vnum, quam in alium;

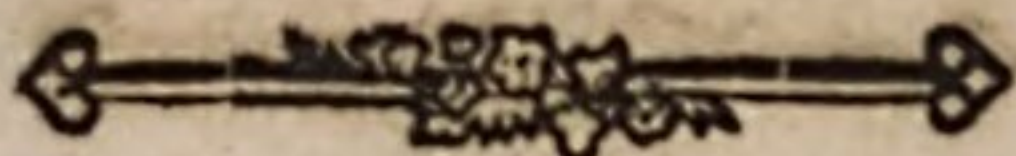

aliud ; immo vni tantundem juris est in ceteros, quam cuilibet horum in ipsum. Item quod in societate aequali vni socio est licitum, id etiam licitum est alteri ; et quod vni non licet, nec licet alteri : neque socio jus prioritatis competit, si certa serie quaedam fieri necesse fuerit ; adeoque quilibet eum in serie locum occupare potest, quem casus commodum obtulerit, vel quem voluerit ; nec datur in societate aequali certus quidam ordo necessario obseruandus. In societate inaequali socii sunt inaequales, vel saltem non omnes sunt aequales : vni socio vel pluribus praerogatiua competit ; immo etiam inter eos, qui prae ceteris quamdam praerogatiuam habent, vni eorum quaedam praerogatiua competere potest, et praecedentia (sequuntur haec ex §. praec.)

§. XIII.

Porro finis cuiuscumque societatis obtineri nequit, nisi per media : quum igitur finis cuiusque societatis sit bonum eiusdem commune (§. 8.) idemque vnitae viribus sociorum promouendum sit (§. 9.) etiam jus determinandi media in eadem societate exstet, necesse est. Quia vero salus communis in eo sita est, vt progressu non impedito finem societatis adsequi certatim omnes contentur (§. 9.) non alia erunt media ad finem consequendum obportuna, quam actiones sociorum ita institutae, vt ad beatitudinem societati praefixam omnes intentidem tendant ; id autem, quod communi beatitudini quocumque demum modo obesse, vel eandem impedire aut retardare possit, remoueant : tales igitur sociorum actiones determinandi jus in societate exstet. Quoniam item vnusquisque sociorum obligatur facere, quod ad consequendum finem societatis potest facere ; vel quod,

quod, vt ab eo fiat, specialiter conuentum est (§. 7.) actiones a societate determinatas, ceu media ad finem communem consequendum necessaria, quiuis ponere tenetur.

§. XIV.

In qualibet societate ius ferendi leges, socios singulos obligantes, necessarium est. Nam in quavis societate ius determinandi media, ad finem communem consequendum necessaria, exstat: media obportuna sunt actiones sociorum ita institutae, vt ad eundem finem omnes tendant, omneque impedimentum amoueant (§. praec.) vt autem eadem actiones sociorum sint ita institutae, earundem regulas, ac normas statuere necesse est, ad quas singuli actiones suas exigere, et componere debeant. Quae regulae actionum humanarum quum sint veri nominis leges, constat, in iure determinandi, societati competente, etiam ius ferendi leges contineri, atque eadem, qua illud, necessitate societati competere. Immo tanta est legum in quavis societate necessitas, vt recte dixerit Aristoteles, nec sceleratissimam latronum societatem sine lege subsistere posse.

§. XV.

Gaudet quaelibet societas potestate iudiciali. Gaudet quippe societas iure determinandi, vi cuius pollet authoritate actiones sociorum, tanquam media ad communem finem consequendum, determinandi, quae nondum satis determinatae sunt (§. 13.). Dari autem posse, et saepius dari

ri eiusmodi actiones non satis determinatas, ideoque controuersias circa easdem, quis ignorat? Ortae igitur tales controuersias decidendi potestatem habet societas; quae est ipsamet potestas iudiciaria. Et sane conseruationem, atque perfectionem sui omnis societas curare tenetur, ut finem suum adsequatur: igitur paci, tranquillitati, ordini inter socios seruando; confusione vero, ac perturbationi proscribendae operam impendere debet. Lites confusionem pariunt, pacem et ordinem disturbant: hae proinde sedandae sunt, citra tamen cuiuspiam iniuriam. Id autem fieri nequit, nisi cognita causa, eaque secundum iustitiae regulas dirempta, ac determinata: itaque curae societatis incumbit, ut lites inter socios ortae cognoscantur, et dirimantur. Accedit, quod jus sit societati, et arbitrium, pro ratione concursus ad communem finem consequendum, communia, quae à societate proueniunt, emolumenta inter socios distribuendi: igitur ei competit cognitio, vnaque decisio de eo, quid quisque juris seu utilitatis, e societate promanantis, adquirere, retinere, vindicare sibi possit; quid dein restituere, relinquere alteri teneatur: quae quum vtramque paginam faciant in diiudicandis causis controuersis, potestate iudiciaria societas gaudeat, necesse est.

§. XVI.

Societati competit jus cogendi: seu poenas statuendi in legum transgressores; tum etiam praemia proponendi iis, qui leges obseruauerint. Etenim societati competit jus ferendi leges de iis, quae ad eam spectant (§. 14.), et transgressio legum

gum minime ferenda; quum sine custodia legum, vtpote quae necessaria praescribunt media, quae finis obtineri debet, idem finis obtineri nequeat: singuli ideo focii obligandi sunt ad legum observantiam. Quoniam vero ad servandas leges, praesertim positivas, quales sunt leges societatis, homo, ex depravata natura sua adeo instabilis et mutabilis, aliter satis efficaciter obligari nequit, quam poenis atque praemiis, societati jus est statuendi poenas in legum transgressores, atque praemia proponendi iis, qui easdem observaverint. Dein societas perfecta innititur pacto (§. 6.) ex quo oritur stricta sociorum obligatio, et quidem mutua; qua sociis competit jus cogendi consocium, ut satisfaciat obligationi suae, si aut satisfacere nolit, vel in eo se negligentem praebeat (§. 7.). Igitur societati perfectae jus cogendi necessario competit.

- * Qui alium metu aut taedio cuiusdam mali ad agendum, omittendumve quidquam movet, cogere eum dicitur. Id vero non necessario jure gladii fieri debet. Sicut enim finis societatum potest esse diversus, ita etiam media possunt esse diversa; quin ad constituendam societatem perfectam determinate praepotentia virium, numerosi militum exercitus, opumque immensa congeries requirantur. Aut cur potestas cogendi necessario jure gladii, vitae & necis debeat esse armata? Quid si Dominus Deus, qui solus est author vitae & necis, sibi soli jus gladii reservasset; de cetero autem societatem humanam quamcumque aliis mediis compulsoriis armasset, an defectuosam fore societatem dicemus? Si dicant: jus gladii, vitae et necis, solum esse medium, quo homines in suo officio contineri, & ipsa societas contra iniustos adgressores conservari valet, et debet: replicamus, nequidem hoc ipsum remedium esse

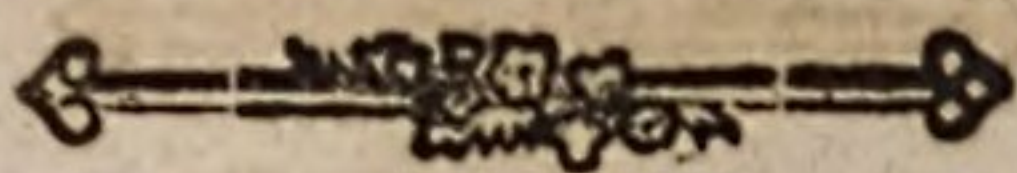

esse sufficiens ad hominum malitiam coercendam. An non dantur homines facinorosi, fures, raptores, homicidae, qui nequidem poenam mortis curant? Dein si ad conservandam societatem necessarium esse dicamus, omnes profecto societates minores cessabunt esse societates: quia necessario debent succumbere societatibus maioribus, virium praepotentia praevalentibus, hoc ipso, quod efficacibus resistendi remediis destituantur. Quapropter potestas cogendi minime tamquam determinata suspici valet: quum modo magis, modo minus extensa sese nobis sistat exercenda: neque ideo illa societas potestatem cogendi non habere dici queat, quae jure pollet dictandi poenas, sola mortis excepta, eliciendi proscribendi e societate, omnibusque juribus ac commodis, ad socios pertinentibus, priuandi.

§. XVII.

In societate verum datur imperium. Imperium quippe juxta quosdam consistit in jure determinandi: secundum alios, in jure jubendi, et jussui non obtemperantes coercendi: siue enucleatius: in potestate legislatiua, judiciaria, ac jure cogendi. Vt ideo imperium definiri queat: facultas moralis societatem gubernandi: siue actiones sociorum dirigendi, ac determinandi ad communem et publicam salutem, cum obligatione ex parte sociorum parendi. Quum igitur societati perfectae competat jus determinandi (§. 13.) et inde consequens potestas legislatiua (§. 14.) judiciaria (§. 15.) atque jus cogendi (§. 16.) eidem etiam competere verum imperium, manifestum est.

§. XVIII.

Imperium alicuius societatis tale est, qualis est eiusdem societatis finis communis. Nam imperium consistit in jure determinandi media ad finem communem consequendum necessaria (§. praec.) finis autem aliquis obtineri nequit, nisi per media ipsi proportionata, atque conformia: igitur etiam imperium non nisi talia media determinare potest, unde et imperium alicuius societatis aliud esse nequit, quam qualis est eiusdem societatis finis. Ex quo insuper patet, an imperium recte exerceatur, ex fine societatis diiudicandum esse.

§. XIX.

Imperium, in societate quadam constitutum, aut ab vno tantum, aut a quibusdam, aut a tota societate exerceri potest. Unde varia imperii forma confurgit, nempe: vel Monarchica, si penes vnum e societate cubet: vel Aristocratica, si penes quosdam ceu Magnates: vel Democratica, si penes totam societatem imperium exstet. Si imperium in societate penes vnum, vel quosdam Magnates resideat, seu Monarchicum aut Aristocraticum sit, eo ipso, quod tunc non omnium sociorum sint eadem obligationes, ac jura eadem; quum detur ordo imperantium, et parentium, ipsa societas erit inaequalis: si vero penes totam societatem proftet, seu Democraticum sit; quia tunc omnium sociorum eadem sunt obligationes, eademque jura, societas erit aequalis (§. 12.). Porro licet in quavis societate, imperium habente, ordinis gratia, fieri debeat, vt quibusdam societa-

cietatis membris, ad negotia gerenda idoneis, peculiare imperii administrandi partes adsignentur; quum omnes focii in societate ampla ad quaeuis imperii negotia tractanda, saltem semper conuenire non possint; ideo tamen naturam societatis aequalis non illico exiit, si modo summa imperii potestas ita apud populum vniuersum vigeat, ut eandem non irrevocabiliter in imperii administratos transtulerit, sed eosdem, si velit, munere suo, ac potestate exuere, atque ita efficere valeat, ut vniuersi ad imperium exercendum eodem jure ac potestate concurrant.

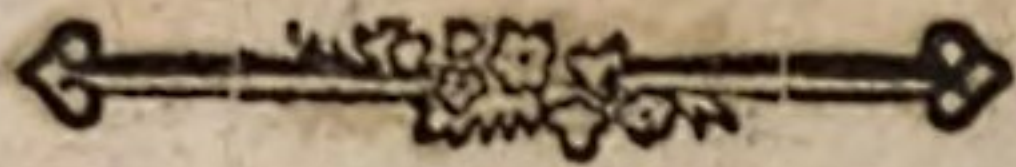
§. XX.

Imperii formam in quadam societate statuere illius est, cuius est ipsam societatem instituire. Cuius enim est instituere societatem, illius quoque est jus praestituendi societatis à se instituendae finem communem, atque media, quibus finis obtineatur, mediante pacto, observatu necessaria: haec quippe spectant ad essentiam societatis perfectae (§§. 4. et 6.). Jus autem determinandi media ad finem communem consequendum necessaria cum obligatione parendi est imperium (§. 17.), sicut igitur institutor societatis quodlibet aliud jus sibi originaliter competens, ita quoque imperium societatis pro libitu suo vel penes se retinere, vel in alios, quos voluerit, transferre potest.

§. XXI.

Societatem aliquam perfectam instituere potest, qui homines in eandem congregandos con-

uocare potest: conuocare vero nequit, nisi qui in ordine ad talem instituendam plenum jus obtinet, eidem finem communem praefigere, atque de mediis, ad eum finem consequendum necessariis, sufficienter prouidere, ipsosque socios ad eadem ponenda obligare potest: in his quippe sistit essentia societatis cum in genere (§. 3. et 4.), tum perfectae in specie (§. 6.). Non igitur penes homines tantum, qui sunt juris, sed etiam, et quidem praeprimis ac eminenter penes Deum, utpote omnium authorem, supremum atque omnipotentem Dominum instituendae societatis humanae perfectae potestas residet.

- * Fallitur proinde Cl. Wolfius, dum J. N. part. 7. c. 1. §. 44. et seq. adserere videtur, ad essentiam societatis pertinere, ut leges, per quas actiones sociorum determinantur, quid ab iis agendum, quid omitendum sit, praescribitur, non aliunde, nisi ex unanimi sociorum consensu fuerint perfectae; nisi de illis duntaxat societatibus sermo sit, quae ex arbitria hominum electione, & liberrima voluntate constituuntur. Certe in herili, patria, gamica, atque illa ipsa magna societate, qua vniuersum hominum genus inter se coadunatur, leges sunt ab ipso supremo legislatore, ac naturae totius authore latae; quae, quid agendum sit, ut finis unicuique societati proprius obtineatur, praescribunt. Profecto quemadmodum ex eo, quod ipsa natura societatem inter homines instituerit, eosdemque, ut ad finem illius identidem connitantur, obliget, perinde est, ac si ad id faciendum mutuo se pacto obligassent: et sicut propterea, quod parentes prolem à se genitam, ex lege ab authore naturae statuta, educare teneantur, perinde est, ac si ea de re pactum cum prole iniissent (quod ipse Wolfius loc. cit. §. 138 et 634. adserit) ita etiam, qui coetui adgregatur, cui leges ad communem finem obtinendum idoneae ab eo, qui
supre-

supremam imperii potestatem tenet, datae fuerunt, idem facit, ac si inito pacto ad earundem legum obseruantiam se obstringeret.

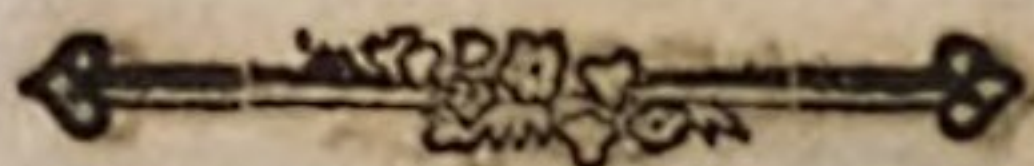
§. XXII.

Imperium cuiuscunque formae aliud est summum, quod est penitus sui juris, seu ab omni alio, praeter Deum, superiore independens; aliud subalternum, quod ab alio, praeter Deum, summo superiore dependet. Summum autem imperium in quadam societate instituere nullus potest, nisi qui plenum jus possidet, mediaque, ad finem communem adipiscendum necessaria, sufficienter determinare potest: quum ultra vires suas nemo quidquam valeat. Neque tamen, etsi talis sit imperii institutor, eo ipso etiam necessario tale est imperium; nisi ille tale esse voluerit: sicut enim institutoris alicuius societatis est determinare formam imperii, qualem voluerit (§. 20.), ita quoque illius est, subposita potestate, pro libitu determinare imperium vel summum, vel subalternum: quum jus sibi competens aut sibi reseruare, aut in alium, quemcumque voluerit, transferre possit: atque ideo haud necesse sit, vt id transferat in quemdam ex numero sociorum: proin etiam transferre potest in talem, qui societatis membrum non est, seu extraneum. Societatem summo imperio instructam dicimus Rempublicam proprie talem.

§. XXIII.

Qui in locum socii succedit, in omne jus, ac omnem obligationem eius succedit. Socius enim,

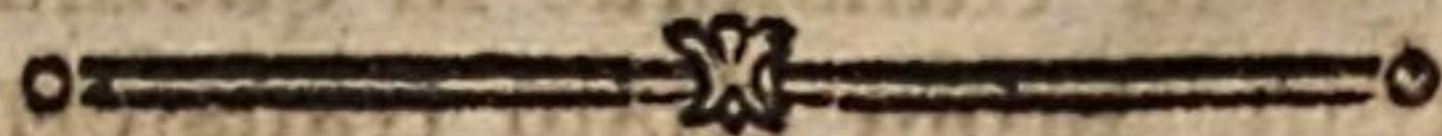

qua talis, persona moralis est; quae adeo efficitur per jura et obligationes, quae eidem competent: qui igitur in locum focii succedit, ei idem jus competere debet, quod antecessori compete-
bat, et eadem ipsum obligatio tenet, quae illum tenebat. Patet itaque, eum, qui in locum focii succedit, in omne jus ac omnem obligationem eius succedere.

* Si quis locum focii succedit, tum perinde esse debet, ac si, qui antea erat focus, adhuc esset. Heinc in persona focii nulla mutatio accidere potest: secus non censebitur idem focus, qui ante fuerat. Quod si, siue in jure, quod focio compete-
bat, siue in obligatione, quae ipsum tenebat, quidpiam mutetur, tunc loco focii veteris alius recipitur novus; non vero hic, qui recipitur, in locum veteris succedit.

His jam, veluti principiis generalibus, de societate cum in genere, tum perfecta in specie, hucusque necessariis requisitis, praemissis, sequitur.

CAPVT II.

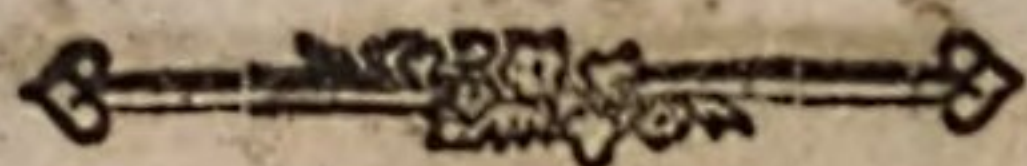
*Regimen Ecclesiae Christi a statu politico
independens stabilitur.*

§. I.

Christus, lege Mosaica, ac Synagoga abrogata, nouam instituit Ecclesiam.

1) Legem veterem Mosaicam abrogandam fore, praedixerunt Prophetae; dum adnuntiarent foedus antiquum rescissum iri, et nouum sacrificium, abiectis veteribus, instituendum fore: sic Isaias (a) ait: *Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? plenus sum: holocausta arietum et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum, et agnorum, et hircorum nolui. Cum veneritis ante conspectum meum, quis quaesuit haec de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis? ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam, et Sabbatum, et festiuitates alias non feram: iniqui sunt coetus vestri: Calendas vestras, et solemnitates vestras odiuit anima mea, facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens. Malachias (b) prophetauit, futurum, vt cessarent veteris legis sacrificia, iisque, quae non nisi inter Hierosolymae maenia offerri poterant, succes-
surum aliud longe excellentius, ab ortu solis usque ad occasum in omni loco offerendum. Daniel (c) praedixit, in dimidio hebdomadis defecturam hostiam, et sacrificium, futuramque in templo abominationem desolationis vsque ad consummationem et finem perseveraturae. Similia*

sunt vaticinia Jeremiae (*d*), Amos (*e*), Micheae (*f*). Translato autem Sacerdotio, necesse esse, ut et legis translatio fiat, testatur Apostolus (*g*).

2) Eamdem legem Mosaicam, atque Synagogam per Christum, verum Messiam in lege promissum, actu esse abrogatam, manifestum est ex Actis Apostolorum (*h*), totusque est, ut euincat, S. Paulus, praesertim in epistola ad Galatas (*i*). Et sane opere constructo reiiciatur exemplar tanquam inutile; adueniente veritate evanescat figura, sicut inlucente sole desinunt umbrae, necesse est: legem autem veterem fuisse futurorum, Messiae nempe, et nouae per eum instituendae Ecclesiae, figuram, exemplar, et umbram, effatum est Apostoli (*k*). Qui idem testis est (*l*), legem Mosaicam institutam esse instar paedagogi, quo Iudaei ad Messiam adducerentur; et ideo eamdem, adueniente Messia, inutilem factam, atque propter hanc inutilitatem reprobari debuisse, fuse probat in epistola ad Hebraeos.

3) Pariter nouam per Christum sanciendam legem, nouamque instituendam Ecclesiam, effabantur vates veteris legis: Moyse (*m*) *Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audite. - - Et ait Dominus mihi - - Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui; et ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia, quae praecepero illi: qui autem verba eius, quae loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.* Isaias (*n*) *Et erit nouissimis diebus praeparatus*
tus

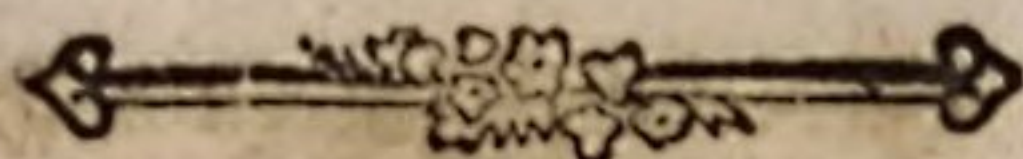

tus mons Domini in vertice montium, et eleuabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi mei, & dicent: venite, et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius: quia de Sion exhibit lex, et verbum Domini de Ierusalem. Jeremias (o) Ecce dies venient, dicit Dominus, et feriam domui Israel, et domui Iuda foedus nouum; non secundum pactum, quod pepigi cum Patribus eorum, in die, qua adprehendi manum eorum, ut edu- cerem eos de terra Aegypti - - sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus: dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam; et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum. Ad quem locum al- ludens S. Paulus (p) ait: dicendo autem nouum, veterauit prius: quod autem antiquatur, et senescit, prope interitum est (q).

4) Eandem legem nouam a Christo reipsa sancitam, Ecclesiamque institutam, testantur sa- crae litterae N. L. apud Matthaeum (r). *Et ac- cipiens calicem gratias egit, et dedit illis, dicens, bibite ex hoc omnes; hic est enim sanguis meus noui testamenti. In epistola ad Hebraeos (s): Reproba- tio quidem fit praecedentis mandati, propter infir- mitatem eius, et inutilitatem; nihil enim ad perse- dum adduxit lex: introductio vero melioris spei, per quam proximamus ad Deum. Denuo apud Mat- thaeum (t) legitur: Christus supra petram aedifi- casse Ecclesiam suam. - Quam adquisiuit sanguine suo (u), innumerisque aliis in locis, quae heic adducere nimis operosum (x). Nempe vbi adue- nit plenitudo temporis, quo desideratus cunctis*

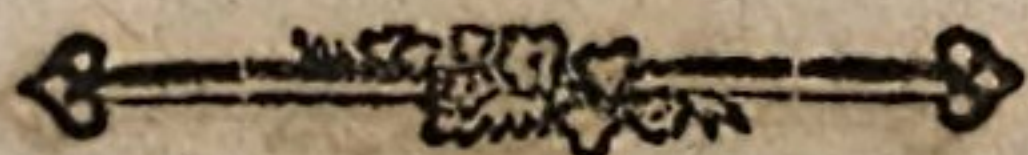

gentibus, definito Dei consilio, in humana carne adparere, et veteris legis non soluere quidem, sed adimplere reliquias constituerat; collabentis Synagogae, vt ita dicamus, ruinis nouum superinstruere aedificium parauit, Ecclesiam nimirum nouam ex diuersissimis populis, Hebraeo, et Gentili, coadunatam, quam summus ipse lapis angularis sustentaret; qui facit vtraque vnum.

- (a) Is. c. I. v. II. et seq. (b) Malach. I. IO. seq.
 (c) Dan. 9. 27. (d) Jerem. 6. 20. (e) Amos 5. 21.
 (f) Mich. 6. 6. seq. (g) Hebr. 7. 12. (h) Act. 10.
 34. et c. 12. 18. item 15. 28. (i) Gal. c. 4. et 5.
 (k) Hebr. 10. et 1. ad Cor. 10. 11. (l) Gal 3. 24. seq.
 (m) Deut. 18. 15. seq. (n) Is. 2. 2. (o) Jer. 31. 31.
 seq. (p) Hebr. 8 13. (q) Vide Daniel. Huet. to. 2.
 Demonstr. Euang. prop. 9. c. 107. (r) Matth. 26. 27.
 (s) Hebr. 7. 11. et seq. (t) Matth. 16. 18 (u) Act.
 20. 28. (x) Vid Daniel. Huet. cit. loc.

* Si nominis *Ecclesiae* etymologiam a graeco verbo deriuatam spectare libet, idem significat, ac *euocatio* a verbo *euoco* ductum. Euocatio itaque est Ecclesia, quasi coetus vocatorum: quia (vt Bellarminus l. 3. de Eccl. c. I. n. 3. inquit) nemo ad hunc populum se adiungit per se, et suo proprio instinctu, sed omnes, quotquot veniunt, a Dei vocatione praeueniuntur. Est quippe vocatio primum beneficium, quod Sancti a Deo recipiunt. Quos vocauit (ait Apostolus Rom. 8.) *hos iustificauit*. Heinc Ecclesia Christi non est congregatio, sicut Synagoga; quum et irrationabiles creaturae possint congregari; sed euocatio dicitur, quod proprium est homini: prout obseruant SS. Hieronymus in c. 5. Prou. et Augustinus in Psal. 81. nec non Comment. in Epl. Rom. vbi: *Judaei, quod carnales essent, pecorum more congregari dicebantur; Christiani vero, quod spirituales sint, more creaturarum ratione praeditarum euocari debebant*. Duae autem Ecclesiae Christi distingui possunt:

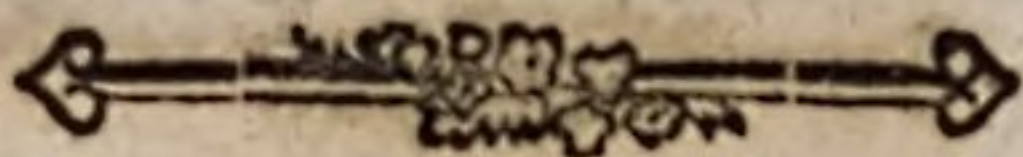
sunt: vna interna, quae quasi animae vices subit; altera externa, quae instar corporis se habet. Nam notandum (ait denuo Bellarminus loc. cit. c. 2. n. II.) Ecclesiam esse corpus viuum, in quo est anima, et corpus; et quidem anima sunt interna dona Spiritus S. fides, spes, charitas etc. Corpus sunt externa professio fidei, et communicatio Sacramentorum, seu coetus hominum eadem externa professione fidei in Christum, et communicatione Sacramentorum colligatorum. De hac externa Christi Ecclesia, seu corpore Ecclesiae, nobis posthac praecipuus sermo erit: eo potissimum ex capite, quod in Ecclesia interna consistentes re, vel voto coniuncti esse debeant Ecclesiae externae, vt adeo ab hac illa dependeat.

§. II.

Christus suam Ecclesiam instituit per modum alicuius societatis, a iudaica, seu Synagoga distinctae.

1) Societas humana in genere est congregatio plurium hominum in certum quemdam communem finem, ac media, fini illi obtinendo necessaria, mutuo consensu conspirantium (c. I. §. 3.). Talem esse Ecclesiam Christi, patet ex etymologia nominis Ecclesiae (§. praec. *). Talem eandem futuram adumbrarunt vates V. T. dum eam compararunt amplissimo regno, per totum terrarum orbem diffuso, ac ex omnibus gentibus conflato (a): Monti praeparato in vertice montium; ad quem fluent populi, et properabunt gentes multae (b): Gregi ouium etc. (c). Et reuera gregem hunc suum, seu societatem Christus congregare coepit, dum primum elegit duodecim,

decim, quos Apostolos nominavit (*d*). Deinde designavit alios septuaginta duos discipulos (*e*). His, quum ceteris inuolucra similitudinem obii- ceret, arcana mysteria frequenter detexit; quod iis datum est nosse mysterium (*f*), cum suis duntaxat coenam illam, passioni suae proximam, sumsit; in qua foedus antiquum abolendum, no- uumque in Sacramento Corporis, et Sanguinis sui subrogandum erat (*g*): cum iisdem, interme- diis illis quadraginta diebus vsque ad adscensum suum frequenter communicavit, loquens de regno Dei (*h*), eligens eos testes resurrectionis suae, et adscensus: Eosdem misit in omnes ciuitates, in omnem terram, vt docerent omnes gentes, prae- dicarent Euangelium omni creaturae, ac quos possent, ad noui foederis sacra adducerent, prae- pararentque. Dein ad societatem quamdam hu- manam duo requiruntur, nempe: consensus so- ciorum, et quidem in eundem finem, atque me- dia ad illum consequendum necessaria (c. i. §. 3.) quae de Christi Ecclesia verificari, sequens para- graphus palam dabit.

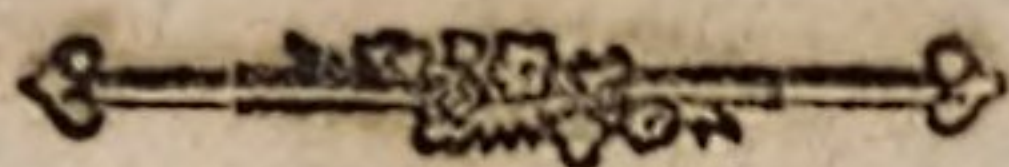
2) Haec a Christo instituta societas erat a iudaica, seu Synagoga, distincta. Initio quidem conuersationis suae Christus cum electo quondam populo suo, ad quem factae Patribus promissiones spectabant praecipue, et quem euangelizare cum primis venerat, agere voluit: heinc templum ac Synagogas adire, interpretari scripturas, quae de ipso erant; adnuntiare adpropinquans regnum Dei; implenda proxime Prophetarum vaticinia, atque figuras; Diuinitatem suam qua verbis, qua miraculis demonstrare. Ast vbi incassum fidem quae-

quaesivit in Israel, ad eam tandem formandam processit Ecclesiam, quae tot Prophetarum fuerat praenuntiata oraculis. Inde quippe passim etiam extra templum, et Synagogam praedicavit: seorsim conuocavit coetus: Apostolos selegit, atque discipulos: inde suis nouam dedit legem, suaeque Ecclesiae propria peregit sacra, Baptisma instituendo, coenam Eucharisticam celebrando, alia insuper Sacramenta dando, atque seipsum in ara crucis sacrificium D. Patri offerendo. Inde ire iussit Apostolos, vt praedicarent Euangelium per vniuersum mundum, atque ab iisdem, quotquot eum Dei Filium, missumque diuinitus humani generis liberatorem profiterentur, hos nouae suae societatis sacris per Baptismum initiari, ac inaugurari voluit, atque dogmatibus, praeprimis de promissi Patribus Iudaeorum Messiae aduentu, et mysterio SS. Trinitatis, nec non aliis quoque legibus a cetera Iudaeorum turba, horumque Synagoga segregari, ac secerni mandauit (*i*). Praeterea, quum fine communi inter se differant societates (c. 1. §. 5.), legibusque fundamentalibus, equidem vtriusque, et Synagogae, et Ecclesiae Christi, finis vltimatus erat, vt Deo debitus cultus exhiberetur, hominesque salutem aeternam consequerentur, nihilominus etiam in hoc magna differentia inuenitur; etenim aliter Deus colendus erat ab iis, qui se ad Redemptorem, quem exspectabant, eiusque doctrinam excipendam disponebant; et aliter ab iis, qui Christum Redemptorem jam nacti sunt, eiusque doctrina imbuti: heinc vtriusque diuersa erant sacrificia, diuersae ceremoniae, et ritus, diuersi Sacerdotes. Si vero finis proximus, qui coniunctionem

virium externam postulat, spectetur, latissima inter utramque deprehenditur distinctio; alia quippe et quidem diuersissima vtriusque est efficacia; alia salutis remedia externa, puta, Sacramenta; alia doctrinae argumenta, tum fidem, tum mores, Christianis peculiare, spectantia; ac proinde alia probitatis exempla, ad normam nimirum doctrinae adcommodata etc. In lege Moisaica erat dira seruitus; in Ecclesia Christi libertas (*k*): illa vim justificandi non habebat; haec sanctificat: illius Sacramenta erant egena elementa, ad carnis emundationem tantum facientia (*l*); hujus Sacramenta ex sui institutione gratiam conferunt, animamque a peccatorum maculis emundant: illa erat figura, et umbra; haec veritas, et lux etc. Ex quibus ultra sequitur, diuersum esse vtriusque modum cohaesionis, et ordinem; diuersa munia, ac muniorum distributiones; diuersas demum leges fundamentales, prout ex S. Litteris vtriusque Testamenti (*m*) manifestum est, et ex adhuc dicendis patebit. His insuper addendum, Ecclesiae iudaicae societatem ita coarctandam fuisse, ut reipublicae Hebraeorum innexa maneret; Ecclesiam vero Christi adtemperandam, ut per vniuersum explicari orbem posset (*n*), ut adeo clarissime eruatur discrimen Synagogae iudaicae, atque Ecclesiae Christi. Quocirca et Christus Ecclesiam nouam se fundaturum pollicebatur (*o*), eamque talem, in quam, non per circumcisionem carnis, sed spiritus, nempe per Baptisma, demum quisque que cooptetur (*p*).

(*a*) Abd. v. 17. et seq. Jerem. 30. Dan. c. 2. v. 44. seqq.

(*b*) Is. 2. 2. et Mich. 4. 1. (*c*) Ezech. 34. 10. seqq.

(*d*) Luc.

(d) Luc. 6. 13. (e) Luc. 10. 1. (f) Marc. 4. 10.
(g) Matth. 26. 26. seq. Marc. 14. 22. etc. (h) Act.
1. 3. (i) Joan. 3. 22. et c. 4. 2. Matth. vlt. etc.
(k) Act. 15. 10. Gal. 4. 31. et c. 5. 1. (l) Rom. 8. 15.
Gal. 2. 16. et c. 3. 11. seqq. item c. 4. 9. Hebr. 7. 19.
(m) Ezech. 20. 25. Rom. 3. 19. seqq. Hebr. c. 1. 2. 3.
9. et 10. (n) Matth. vlt. 15. (o) Matth. 16. 18.
(p) Eph. 5. 25.

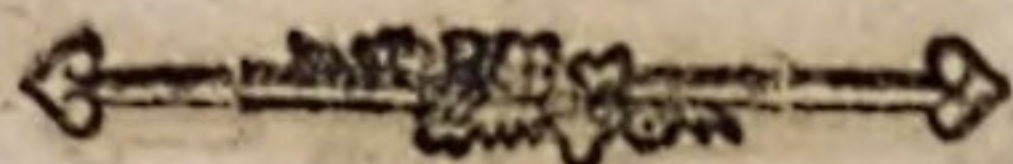
§. III.

Christus suam Ecclesiam instituit tamquam societatem perfectam.

1) Societatem perfectam diximus (c. 1. §. 6.) eam, in qua, praeter finem communem, dantur vires, seu media sufficientia, strictaque obligatio fociorum eadem media adhibendi ad finem communem consequendum. Igitur ad societatem perfectam requiruntur: 1. Nexus fociorum cum in fine communi, tum in viribus, seu mediis mutuo jungendis. 2. Sufficientia mediorum. 3. Mutua stricta obligatio, ea media pro virili adhibendi: ex qua obligatione 4. oritur jus petendi emolumenta societatis (c. 1. §. 7. seq.).

2) Finis societatis christianae, seu Ecclesiae Christi, communis alius immediate respicit ipsum Deum; alius Christianos; qui tamen ultimato ad illum dirigitur. Finis, qui immediate respicit Deum, alius haud est, quam verus cultus Deo debitus. Quum enim Deus nihil agere possit, nisi ad gloriam suam, sicut intus operando se ipsum infinite glorificat, ita etiam, quidquid ad extra operatur, operari debet ad gloriam suam,
nem-

nempe externam. Haec gloria externa Deo obtingere nequit, nisi a creaturis ratione praeditis, utpote quae solae Deum cognoscere, atque ideo solae eundem glorificare queunt. Neque Deum aliter glorificare possunt, nisi suis actionibus; neque aliis, ut vere et modo ipsi placito colatur, quam quibus, et qualibus ipsemet coli vult. Queis autem, et qualibus a nobis coli eidem placuerit, nobis cum lumine rationis, cuius indito; tum reuelatione manifestavit, consistuntque partim in credendis, partim agendis: ut nimirum mysteria, perfectionesque Dei, nobis manifestatas, firmissime credamus, ac iisdem conformiter, secundum leges ab ipso latas, agamus. In his credendis, et agendis consistit Religio: ut ideo haec haud aliud sit, quam modus Deum debite, ac placite colendi. Hunc jam finem Christum in instituenda sua Ecclesia ultimato, ac primario intendere et debuisse, et voluisse, ipsemet saepius in S. Litteris testatus est, nempe oportere se esse in his, quae Patris sui sunt (a): se non quaerere voluntatem suam, sed voluntatem ejus, qui misit illum (b): hanc esse vitam aeternam, ut cognoscamus solum Deum verum etc. (c). Porro haec, quum aliunde certa subponamus, heic pluribus prosequi haud vacat.

3) Finis alter Ecclesiae Christi, immediate respiciens ipsos Christianos, est propria eorundem salus, et aeterna beatitudo. Nam Deum velle, ut omnes homines salui fiant (d); et idcirco Filium suum misisse (e); huncque homines, ut salutem aeternam consequantur, in societatem coire voluisse (f); cuius eadem aeterna beatitudo

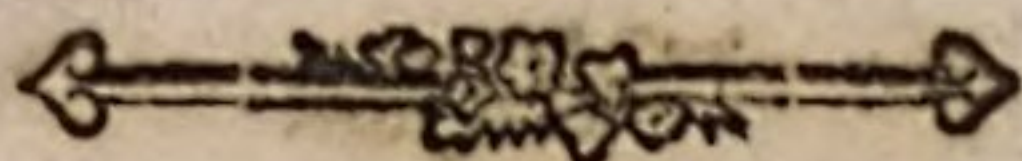
do communis finis, palam est. Videlicet, quum haud expedire hominibus cerneret, vt quisque, accedentibus licet gratiae donis instructus, sibi soli relinqueretur, quin alienarum virium, ac donorum robore iuuaretur: quoniam ita perfectionis et beatitudinis consequutio vltra modum difficilis euasura foret: saluti suae iunctis viribus eos intendere voluit, vt sic quilibet tuta via incedere, ac se se identidem adquisitione ampliorum à Deo donorum perficere possit in iis, quae ad colendum Deum, ac consequenter ad salutem aeternam sibi comparandam faciunt.

4) Ad hunc finem supernaturalem consequendum fidelibus, in societatem suam coeuntibus, sufficienter, immo abundanter de mediis proportionatis prouidit; dum sacramenta saluberrima instituit; queis sua passione, ac morte tantam efficaciam adtribuit, vt vi institutionis suae homines, rite dispositos, sanctificent, atque vltra, praeter gratias habituales (nimirum sanctificantem, virtutes infusas, ac dona Spiritus S.) abundantiam gratiarum actualium in- et externarum, tam quas gratum facientes, quam gratis datas communiter vocant Theologi, promeruit; quas, praesertim gratis datas, varie variis in aliorum emolumentum et subsidium Spiritus S. distribuit (g). Haec vero media, vsusque eorum, diuersimode distributorum, externas ac sensibiles actiones producant; quarum concentus aequae, ac quae in ciuitate est diuersorum officiorum coniunctio, perspicitur. Itaque munera, ac dona diuersas actiones habent, ad communem vtilitatem et aedificationem tendentes: actiones sunt externae:

C

ternae:

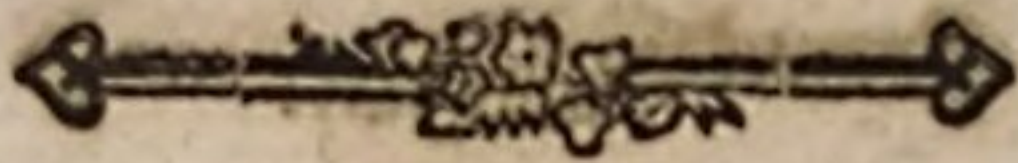
ternae : vnde quoque externarum actionum dimanat coniunctio. Quapropter perpulcre multitudo Christianorum, per actiones coniunctorum, ab Apostolo (h) comparatur corpori ; quod unum est, et membra habet multa, quae non omnia eundem actum habent ; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra ; habentes donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes (i). In visibili corpore visibilis quidam ordo praescribendus est : hunc denuo commendat idem Apostolus (k) praecipiens, cui, quando, quomodo loquendum sit etc. in conuentibus fidelium, vt omnia honeste et secundum ordinem fiant. Idem ordo, atque mutua virium coniunctio, in qua salus publica societatis Christianae sita est (c. 1. §. 8.), ad communem finem, salutem nimirum aeternam, consequendum vt exacte à fidelibus seruaretur, Christus pro lege primaria atque fundamentali, praeter alias Evangelicas, suae societatis statuit legem mutuae dilectionis, ceu nexum eius dicens (l) : *Mandatum novum do vobis, ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos. In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis inuicem.* Et iterum : *Hoc est praeceptum meum, ut diligatis vos inuicem, sicut dilexi vos. Maiorem charitatem hac nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. - - - Haec mando vobis, ut diligatis vos inuicem.* Quibus verbis dum novum dedit dilectionis mandatum, quo diligerent se mutuo ad eam normam, qua diligi suos à Christo viderant, cuiusque observatione grex Christi ab alienis secerneretur, profecto praecepit vnionis vinculum non modo internum, sed etiam externum ; neque solum com-

commune quoddam, in naturali de diligendis aliis contentum, sed peculiare quoque ad societatem Christianam singulariter adtinens. Quale, quaeso, quod aliud esse poterat, nisi ut quisque cum ad singulorum, tum ad commune omnium, in societate Christiana degentium, bonum, salutemque pro ratione virium, et muneris sibi adtributi concurreret. Id optime norunt, et observarunt primi fideles: quocirca post adscensum Christi in eodem ad praefixum usque tempus coenaculo perseverarunt, junctis orationibus, immo junctis consiliis ad resarciendum defectum ministerii per electionem Mathiae in locum Judae proditoris (*m*). Post mirabilem demum D. Spiritus aduentum, multiplicato jam discipulorum numero, communi adeo opera nexui inter se se conseruando inuigilabant, ut ex aliorum confortio quisque percipere emolumenta, et contra quisque ad aliorum commodum suas coniungere vires, et facultates omnes contribuere cuperet, ac conaretur: *Erant quippe perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus. - - Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, et habebant omnia communia - - totiusque multitudinis credentium erat cor unum, et anima una* (*n*). Ad negotia, communem omnium utilitatem spectantia, litesue dirimendas conuocabatur vel vniuersa multitudo (*o*), vel selecti ex ea viri (*p*). Hi dein pro viribus ac munere suo concurrebant, et communicatis consiliis rebus expediendis intendebant. Nec minus diffitae credentium multitudines, quoad fieri poterat, communioni inter se se operam dabant. Ita Hierosolymitana Ecclesia Antiochenae mittebat Barna-

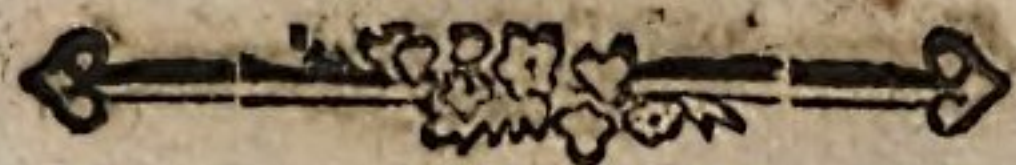

bam (*q*): Antiochena ad Hierosolymitanam referebat contentiōem super obseruatione legalium ortam (*r*): Hierosolymitana decisiōem suam non modo Antiochiaē, sed et vniuersis Syriae, Ciliciaeque incolis, ad religionem Christi adductis, adnunciabat (*s*): egentibus Hierosolymitanis Paulus hortabatur, vt succurrerent Corinthiis (*t*) etc. Erat proin inter primos illos fideles communicatio sacrorum, emolumentorum communium participatio, singulorum ad illa seruanda, et augenda concursus; et idcirco nexus inter illos, qui ad reliquos, a Christi religione alienos, pertingere nequibat, atque adeo solos fideles, quamquam in remotioribus prouinciis degentes, tamquam focios eiusdem societatis, colligans, ac coarctans.

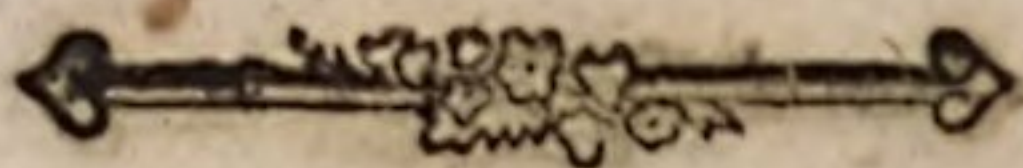
5) Finem dictum communem, nempe salutem aeternam extra societatem, seu Ecclesiam, à se institutam quemquam consequi posse, Christus noluit (*u*): praecipue quum media, ad eundem finem consequendum necessaria, non nisi Ecclesiae suae concrediderit: ideo omnes ad eandem inuitat, et vocat cum interius, per gratiam intellectum inluminando, voluntatemque trahendo; tum exterius per verbum praedicationis: vocatorum quippe ad coetum fidelium societas à fide incipit; quae, teste Apostolo (*w*) sine auditu e praedicatione verbi Dei non habetur: re ipsa vero illos Ecclesiae exterius incorporari per baptismum voluit (*x*). Porro in baptismo baptisatum inter, et Ecclesiam publicum initur pactum: quum enim, ex Patrum doctrina, ablutio illa sacra à Christo instituta sit ceu janua, per quam

quam ad societatem Christianam accessus patet, profecto ita illam natura sua comparatam esse oportet, ut pactum quoddam inuoluat, conuentionemque mutuam inter baptisatum et Ecclesiam; qua ille quidem ad Evangelicae legis obseruantiam se adstringit (*y*), atque ad commune bonum Ecclesiae, pro ratione muneris et virium, procurandum, praeceptum mutuae dilectionis acceptando: haec vero ad elargienda eidem comoda omnia, quae Christus societati suae, ut inde in membra singula dimanarent, concedere dignatus est. Et sane istiusmodi conuentionem, pactum, et testationem, quae in Baptismo interueniat, primaeuae Ecclesiae scriptores non raro commemorant, Origenes (*z*), Tertullianus (*aa*), Isidorus (*bb*), Chrysostomus, qui ultimus (*cc*) ita scribit: *Adducit quispiam infantem adhuc ubera sugentem, ut baptisetur; et statim sacerdos exigit ab infirma aetate pacta conuenta, et adfensiones, et minoris aetatis fidei iussorem accipit susceptorem, et interrogat etc.* Immo vel ipso Apostolorum aeuo baptismum hac testatione praeuia conferri solitum ex scripturis sacris nouimus: ita enim Eunuchus Candacis, Reginae Aethiopum, petenti (*dd*): *Ecce aqua, quid prohibet me baptisari?* Philippus: *Si credis, ait, ex toto corde, licet:* et respondens Eunuchus inquit: *credo etc.* Abs dubio Philippus fidem exigebat mandato Christi, seruandi omnia, quae praeceperat, conformem; quae videlicet coniuncta foret sponsioni, vitam ad Euangelii praescriptum per omnia conformandi: heinc eandem professionem fidei expresse pactionem vocat S. Isidorus (*ee*). Huc etiam referunt scriptores ecclesiastici, Pelagius, qui sub nomine Hieronymi

latere existimatur (*ff*). Hilarius Diaconus sub nomine Ambrosii (*gg*) et Primasius (*hh*). illud Pauli Timotheum adhortantis (*ii*): *Adprehende vitam aeternam, ad quam vocatus es, et confessus bonam confessionem coram multis testibus.* Accedit, quod ideo societas à Christo instituta in S. Litteris vocetur foedus, testamentum etc. (*hh*)

6) Quoniam vero ex pactis obligationes, et jura perfecta nascuntur (c. 1. §. 6.) et generaliter societas veri nominis, seu perfecta, ea sit, in qua socio in socium jus perfectum competit (c. 1. §. 7.) suapte ex dictis consequitur, Ecclesiam Christi tanquam perfectam societatem suspiciendam esse, nexu non animorum interno tantum, sed externo itidem colligatam, talemque ex primaeua sui origine ac instituto Diuino. Inde autem hae fluunt sequela. 1. vt sponsio illa exigatur, et praestetur in corporis vniuersi emolumentum. 2. Vt jus communium commodorum percipiendorum e corpore in baptisatum transferatur per S. Baptisma. Vt proinde 3. cum sponsionis acceptatio, tum juris translatio, quae repromissionem tacitam complectitur, à baptismatis ministro corporis vniuersi nomine fiat. Et porro 4. Corpori in baptisatum, et huic in corpus obligatio nascatur. Atque ideo 5. demum vtrinque jus sit petendi, vt sponsioni deinceps satisfiat, qua laesa alteri parti iniuria inferretur.

- (a) Luc. c. 2. v. 49. (b) Joh. 5. v. 30. (c) Joh. 17. 3. seqq. item 1. Thess. 2. 12. Matth. 5. et 1. Cor. 6. 20 etc. (d) 1. Tim. 2. 4. (e) Joh. 3. 16. seq. (f) Marc. ult. 16. (g) 1. Cor. 12. 4. seqq. (h) 1. Cor. 12. 24. seqq. (i) Rom. 12. 4. seqq. (k) 1. Cor. 14. 27. seqq.

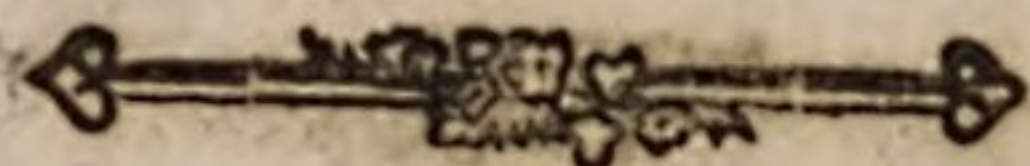
27. seqq. (l) Joh. 3. 34. seq. item c. 15. 12. seqq.
 (m) Act. 1. 14. seqq. (n) Act. 2. 42. seq. et c. 4. 32.
 (o) Act. c. 6. (p) Act. 16. 5. (q) Act. c. 11.
 (r) Act. 15. 2. (s) ibid. v. 23. (t) 1. Cor. 16. et
 2. Cor. c. 8. et 9. (u) Matth. 18. 17. Marc. vlt. 16.
 Act. 4. 12. etc. (w) Rom. 10. 14. seq. (x) Matth.
 vlt. 19. Marc. 16. 15. (y) Matth. et Marc. citt.
 (z) Cont. Cels. l. 3. §. 51. (aa) ad Scapul. c. 1. de
 spectac. c. 24. de Coron. c. 13. de Idol. c. 18. (bb) de
 Eccles. off. l. 2. c. 24. (cc) in Pl. 14. (dd) Act. 8.
 36. seq. (ee) loc. cit. (ff) in 1. Tim. c. 6. v. 12.
 (gg) in 1. Tim. cit. (hh) in eumd. loc. (ii) 1. Tim. 6.
 (kk) Jerem. 31. 31. Item 2. Cor. 3. 6. Hebr. 7. 22. etc.
 8. 6. etc.

§. IV.

Ecclesia Christi gaudet jure determinandi.

1) Perfecta societas jure determinandi gaudet, necesse est (c. 1. §. 13.), talem autem ex institutione Christi esse Ecclesiam, diximus (§. praec.). Igitur eidem jus determinandi negari nequit. Quin immo hoc jus societati Christianae eo minus negari potest, quo plura sunt, eaque peculiariora eiusdem adiuncta; quae id ipsum in ea magis, quam in quibusvis aliis societatibus, exposcunt: quippe quam non vno, alteroue regno, ut solent plerumque societates civiles, contineri voluit Dominus, eiusdem fundator, sed propagari per orbem vniuersum, ad tot, tamque cum climate tum moribus diuersas gentes, atque ad interitum vsque orbis conseruari. Apud tam distinctos vero, qua coelo, qua genio, populos omnia ordine et pacate in Ecclesia geri, animorum vnionem seruari, autonomiam seu libertatem suo arbitrio quidlibet sentiendi, ac, quod

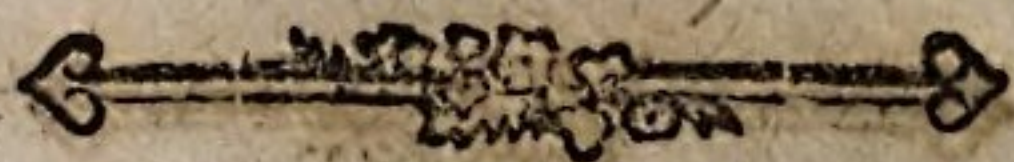

prorum est, agendi, euitari, vnitis concordibus-
que viribus bonum Ecclesiae promoueri posse ec-
quis videat, nisi sit, qui, quaenam ad bonum
istud promouendum requirantur, identidem de-
terminet? Christus igitur, qui in necessariis
suae Ecclesiae defuisse credi nequit, hoc jus de-
terminandi eidem concessisse dici debet; praefer-
tim quum eandem supra petram aedificauit (a),
contra quam portae inferorum non sint praeuali-
turae; eique potestatem clauium, aperiendi et
claudendi (de qua infra fusior redibit sermo) lar-
gitus est amplissimam (b).

* Quoniam jus determinandi eiusmodi est, vt se se ex-
porrigat ad omnia ea, quae commune societatis bo-
num procurandum spectant (c. 1. §. 13.), bonum au-
tem Ecclesiae fundatur in debito Deum colendi mo-
do, nostraeque perfectionis augendae, ac praesertim
salutis aeternae procurandae ratione (c. 2. §. 3. n. 2.
et 3.) Quodquam maxime procuratur obseruatione
eorum, quae in verbo Dei reuelato continentur, vt-
pote hunc in finem vnice a Deo hominibus manife-
stato, consequitur; jus determinandi Ecclesiae ex-
porrigi ad verbum Dei reuelatum, infallibiliter scili-
cet determinandum, proponendumque; et quidem
non tantum scriptum, sed etiam traditum: quando-
quidem verbum Dei non solum S. Scripturis, sed et
traditionibus ad nos perlatum noscitur. Insuper quia
Religio reuelata religionem naturalem non sustulit, sed
perfecit; et adeo veritates quoque juris naturalis ad
bonum et scopum Ecclesiae adsequendum faciunt;
quas tamen corrumpi non infrequenter apud homi-
nes contingit, aut obnubilari: immo quum verita-
tum istarum pars non minima in sacris vtriusque te-
stamenti scripturis reperiatur expressa, consequens
est, etiam hasce sub juris determinandi sphaera ec-
clesiastica contineri. Denique, praeter dictas deter-
minationes stabiles, per saepe quoque quaedam pro-
re

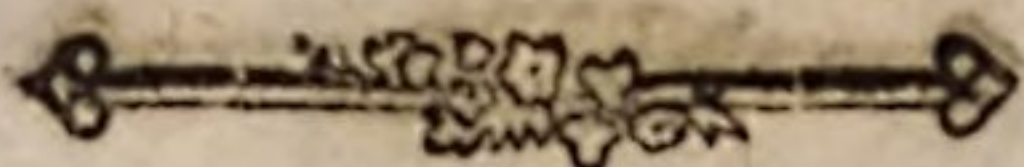

re nata, et pro varia emergentium circumstantiarum indole in societate determinanda sunt; dum utique pro varietate temporum, locorum, ac hominum varius et modus esse debet coniungendarum in societate virium; sequitur sub jure determinandi Ecclesiae ultra comprehendi jus edendi determinationes mutabiles: cuiusmodi sunt, quae disciplinam ecclesiasticam constituunt, et vulgo disciplinares audiunt.

2) Juris huius determinandi concessionem a Christo Ecclesiae factam mox usus eiusdem, atque exercitium non infrequens primis nascentis Ecclesiae temporibus ab Apostolis, horumque successoribus frequentatum comprobavit. Praeterquam enim, quod id in seqq. §§. pluribus ostensuri sumus: Numquid simul ac de observantia legalium dubium in Ecclesia movebatur, protinus suarum partium esse judicarunt Apostoli, ut, quid ea in re tenendum fidelibus esset, determinarent ipsi, adhibita magnifica illa formula: *visum est Spiritui S. ac nobis* (c). Determinarunt autem, liberos esse fideles a circumcisionis, ceterorumque rituum Mosaicorum iugo; abstinerent se tamen ab immolatis simulacrorum, sanguine, suffocato, et fornicatione. Ediderunt veritates reuelatas ore, ac scripto (d): Inde doctrinas falsas arguebant, ac reiiciebant (e). Immo ipsam adplicandarum veritatum rationem determinabant (f): Juris naturae plura capita, sinistris opinionibus obscurata, et vere obliuioni tradita puritati suae restituebant (g): ordinem et disciplinam efformabant (h): modum procedendi in iudicio constituiebant (i): alia item ad conseruationem Ecclesiae necessaria ordinabant (k). Quis vero prudentum dixerit, Apostolos, utpote viros uti sin-

gulari morum probitate conspicuos, ita ab omni ambitu alienissimos, meros fuisse usurpatores potestatis sibi minime concessae?

3) Quum Jus determinandi alicuius societatis simul ex parte sociorum inuoluat obligationem parendi (c. 1. §. 13.) patet, determinationibus ab Ecclesia factis fideles obligari: id quod et ipse Christus satis innuebat, dum determinationes ab Ecclesia editas se in Coelis ratas habiturum adseueravit (l).

- (a) Matth. c. 16. v. 18. (b) Matth. cit. c. et c. 18. 18.
 (c) Act. 15. 7. seqq. (d) 2. Theff. 2. (e) Luc. 1.
 testibus item Eusebio H. E. l. 3. c. 24. Epiphanio
 haer. 51. c. 12. Hieronymo etc. (f) 1 Cor. 7. 12.
 (g) Eph. 6. et alibi saepius. (h) 1. Cor. 14.
 (i) 1. Cor. 5. et 1. Tim. 5. 19. seqq. (k) 1. Cor. 11.
 34. (l) Matth. 16. 19. et 18. 18.

§. V.

Datur in Ecclesia Christi potestas legislatiua.

1) Potestas legislatiua necessario fluit ex jure determinandi (c. 1. §. 14.). Quum igitur Ecclesia gaudeat jure determinandi Diuinitus sibi concessio (§. praec.) potestatem quoque legislatiuam quod habeat, patescit. Et sane si quas, pro eo ac potest, Ecclesia edat determinationes, parere iisdem obligamur (§. praec. n. 3.): igitur determinationes istae reipsa sunt normae ac regulae, ad quas fideles actiones suas instituere debent, i. e. veri nominis leges. Heinc eadem
 Christi

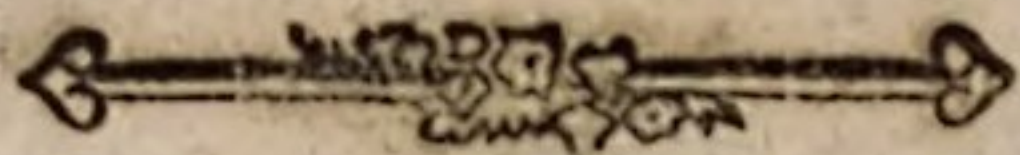

Christi Ecclesia ab incunabulis suis semper potestate legislatiua vfa est. Nam

2) Quando ipsemet Christus, adhuc in terris degens, Ecclesiae à se institutae caput visibile agebat, non doctorem tantum (prout Boehmerus sine fundamento adserit) sed verum eiusdem legislatorem se gessit. De se ipso quippe testabatur (a): *Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra.* Hanc actu exercuit: dum Synagogam cum suis legibus qua judicialibus, qua ceremonialibus abrogauit, nouamque Ecclesiam instituit, saluberrimis eam muniens legibus (c. 2. §. 1. n. 2. seqq.) Dum Apostolis suis dixit (b): *Euntes ergo (ex mandato meo) docete omnes gentes* (antequam baptisentur, vt sciant, quaenam sit ea Religio, quam amplectuntur; quaenam veritas, quam credere se profitentur: deheinc quae ipsis maneant officia, et obligationes, suscepto baptismo) *Baptisantes eos in nomine Patris etc. docentes eos seruare omnia, quaecumque mandavi vobis.* Quae autem praecepta? quas leges in conscientia seruandas sanxit? Vt credant in Deum verum, vnum et trinum, & quem misit, Jesum Christum (c). Nec non quae ipse docuit sub comminatione aeternae damnationis: *qui non crediderit, condemnabitur* (d). Sacramenta sub signis visibilibus instituit, et sumenda praecepit (e): dilectionem inimicorum mandauit (f): libellum repudii abrogauit (g): praeter alias multas in Euangelio contentas leges; quas interdum etiam numerari debet Decalogus, non ex vi duntaxat naturalis legis, aut Mosaicae, sed ex lege Christi seruandus: de quibus omnibus dictum

ctum est a Christo (h): *Qui habet mandata mea, et seruat ea, ille est, qui diligit me (i).* Vos amici mei estis, si feceritis, quae praecipio vobis. Certe mandare, praecipere sub culpae reatu praerogatiua legislatorum, non doctorum est; vt ipsemet Boehmerus docet, dicens (k): „Vnde statim fuit, quod, si quaedam decisio in dogmatibus fidei datur, illa non ad doctores, vtputa quibus nullum imperium competit, sed ad solum Imperantem referri debeat: Christus autem et credenda et seruanda praecepit, obsequentibus praemia, negligentibus supplicia decernens.

3) Simili potestate vere legislatiua post Christi adscensum vsi sunt Apostoli, autoritate sibi ad id facta ab ipso Christo; qui (l) misit eos eadem potestate, qua ipsemet missus erat à Patre: dixitque illis (m): *qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit.* Heinc S. Paulus (n) haereticum omnem post vnam et alteram correptionem deuitandum praecepit: legem Apostolicam promulgauit (o): ne bigami, et neophyti ad Episcopatum adsumantur. Post Concilium Hierosolymitanum (p) perambulabat regiones varias, praecipiens custodire praecepta Apostolorum, et Seniorum; quae pure Apostolico-Ecclesiastica erant: *Tradebat eis (q) custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis, et Senioribus, qui erant Hierosolymis.* Corinthios (r) laudat, quod praecepta sua teneant: Thessalonicensibus (s) mandat, vt notent illum, qui non obedit verbo eius per epistolam: ad eosdem adpellat (t) quod sciant, quae eis praecepta dederit: sua a Diuinis praecepta expresse distinguit (u) dicens:

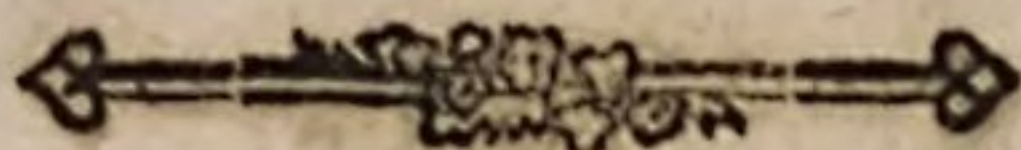

dicens: *Praecipio ego, non Dominus.* Timotheum (*w*) hortatur, vt haec praecipiat, et doceat: Titum (*x*) vt haec loquatur, et exhortetur, et arguat cum omni imperio. Apostolicum item praecceptum erat, teste S. Augustino (*y*) vt Eucharistia, extra necessitatem, non nisi a ieiunis fumeretur: vt ab Ecclesiae coetu facinorosi arcerentur: vt publici peccatores publicae poenitentiae subiicerentur: vt Episcopus a tribus Episcopis consecraretur. His, qui in Apostolis potestatem legislatiuam non agnouerit, legat epistolas eorumdem canonicas, in quibus plures adhuc alias ab illis latas leges inueniet. Neque quis dicat, relatas Apostolorum ordinationes fuisse mere declaratiuas, et suasorias, non item obligatorias; licet enim interdum quaedam suaferint, aut declarauerint; eosdem tamen simul Duces, Rectores, Pastores, et Praepositos (quales immediate a Christo institutos infra dicemus) egisse, atque vt tales plura mandasse, ipsa in citatis locis verba palam exprimunt. Certe Apostolus et rogare, et praecipere se posse, satis aperte insinuauit (*z*) dicens: *Rogamus autem vos, fratres! vt abundetis magis, et operam detis, vt quieti sitis, et vt vestrum negotium agatis; et operemini in manibus vestris, sicut praecepimus vobis etc.*

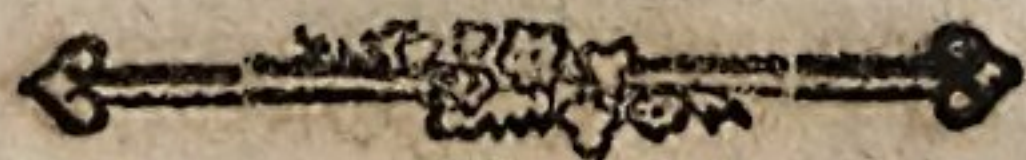
4) Eadem potestas legislatiua, etiam post decessum Apostolorum, semper viguit in Ecclesia, et etiamnum viget. Quum enim societati christianae tanquam perpetim duraturae, numquam non necessarium sit jus determinandi (§. praec.), et sine legislatoribus aequae parum pax, et felicitas Ecclesiae, ac sine Doctoribus doctrina
fana

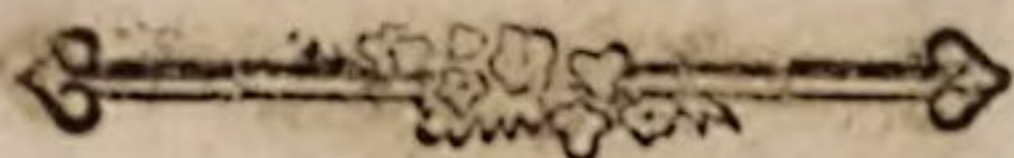
sana religionis christianae, conseruari, promoueri-
 rique possit; consequitur, jus ferendi leges, ceu
 ordinarium in jure determinandi contentum,
 semper in Ecclesia manere debuisse, et adhuc-
 dum manere. Heinc certe, si quis lustrare vo-
 luerit, sic dictos, Canones Apostolorum, atque
 Constitutiones Apostolicas, plurimas in iis ordi-
 nationes, ac leges deprehendet: et quamuis eos-
 dem Apostolis subpositos, illisque multa falsa in-
 mixta esse ipsimet defendamus; plura tamen in
 iis a Viris Apostolicis vtiliter statuta contineri,
 vix negari potest: immo id subsequis temporibus
 ipsa Ecclesia agnouisse videtur; dum plura ibi-
 dem decreta rata habuit, atque iterato innouauit.
 Transmissis etiam iis, certe nimii essemus, si Ca-
 nones omnes adducere, vel in summa Ecclesiae
 vetustate formatos, siue Conciliorum generalium
 decreta, siue SS. Pontificum constitutiones, siue
 Synodorum particularium ordinationes, siue sta-
 tuta Episcoporum pro suis Dioecesibus condita,
 et promulgata heic adducere vellemus. Sic no-
 tissimum est decretum Victoris P. de celebrando
 Paschate; quod a prima generali Synodo Nicaena
 expresse innouatum, et promulgatum est, in epi-
 stola Constantini ad Ecclesias: *Libenter hoc decre-
 tum tanquam donum Dei, et mandatum reuera coe-
 litus demissum, amplectamini; nam quidquid in san-
 ctis Conciliis decernitur, id vniuersum D. voluntati
 debet adtribui.* Et inter Canones Concilii Antio-
 cheni, in Codice vniuerso Ecclesiae coram quarto
 Concilio relectos, primus Canon hic est: „Non
 „licere Pascha diuerso tempore facere, nec cum
 „Judaeis celebrare.“ Notum est praeceptum
 illud brevis jeiunii, de quo narrat Tertullianus,
 ira-

irascens Catholicis, non adsertans: *Bene, quia Episcopi uniuersae plebi ieiunia mandare solent.* Item S. Leo nouem sermonibus ieiunia cum voluntaria, tum lege praecepta ingeminat; dum sermone primo ait: *Observantiam quidem vestram, dilectissimi! ita nominamus esse deuotas, ut animas vestras non solum legitimis (i. e. praeceptis) sed et voluntariis ieiuniis excolatis.* Quis, in historia ecclesiastica vel obiter tantum versatus, ignorat illud decretum determinatiuum, quo Stephanus P. prohibuit, venientes ab haeresi rebaptizari, celeberrimo illo effato: *Nihil innouetur, nisi quod traditum est.* Qua vero authoritate id egerit, exponit acute S. Hieronymus (aa) dicens: *Cyprianus ad Stephanum, tunc Romanae urbis Episcopum, qui a B. Petro vigesimus sextus fuit, super hac re Africanam Synodum direxit: Stephanus, re sibi delata, authoritate apostolica statuit.* Obcurrit alterum celeberrimum Cornelii P. decretum, quo pacem lapsis reddidit, et idololatriis ipsis veniam concessit: cuius meminit Eusebius (bb), et Cyprianus (cc), qui illud sanctionem vocat. Euoluantur ulterius Patres, et Historici; inuenientur certe plura Pontificum rescripta integra ad religionem, et disciplinam reformandam: prout Augustinus epistolam Zosimi, Sixti, et Coelestini; Athanasius Iulij; Hilarius Liberii; Theodoretus Damasi; Hieronymus, et alii aliorum Pontificum rescripta, et decreta adlegant. Superflua foret ulterior inductio, qua in posterioribus temporibus denotarentur Ecclesiae praecepta, vtpote et plurima, et notissima. Porro quod omnes Ecclesiae particulares maxima semper reuerentia, ac obedientia Conciliorum, et Pontificum leges jam olim

olim exceperint, innotescit ex Concilio Toletano III. Turonensi II. ex epistola Episcoporum Daniae ad Gelasium P., et Carthaginensium ad Innocentium; nec non PP. totius Orientis in libello ad Hormisdam (*dd*). Immo Patres Conciliorum decreta dicere non dubitarunt statuta Spiritus S. regulas Spiritu Dei instruente conditas, per Spiritum vere sanctum ordinatas; Canones Spiritu Dei conditos; diuinos Canones, et totius Ecclesiae reuerentia consecratos.

* An potestas legislatiua etc. immediate a Christo collata sit Petro, ceterisque Apostolis, infra discutimus. Quare neminem moueat, quod eamdem modo Apostolis, modo Ecclesiae competere dixerimus; nam quae Petro, et Apostolis, ad finem Ecclesiae promouendum, tribuuntur, ea Ecclesiae censenda sunt: non quod Ecclesiae primitus collata; et ab eadem in Apostolos translata sint; sed quod nexui Ecclesiae, ac proinde societati, cohaereant. Et ita porro intelligendi sumus, si postmodum in quibusdam adhuc paragraphis potestatis aliquid, siue juris, adtribuerimus Ecclesiae.

- (a) Matth. c. 28. v. 18. (b) *ibid.* (c) Joan. 17. 3.
 (d) Marc. 16. 16. (e) Joan. 3. 5. et c. 6. 54.
 (f) Matth. 5. 44. et Luc. 6. 27. et 35. (g) Marc.
 10. 4. seqq. (h) Joan. 14. 21. (i) Joan. 15. 14.
 (k) ad Titul. de SS. Trinit. §. 23. (l) Joan. 20. 21.
 (m) Luc. 10. 16. (n) Tit. 3. 10. (o) 1. Tim. 3.
 (p) Act. 15. 41. (q) Act. 16. 4. (r) 1. Cor. 11.
 (s) 2. Thess. 3. 14. (t) 1. Thess. 4. 2. (u) 1. Cor.
 7. 12. (v) 1. Tim. 4. 11. (x) Tit. 2. 15. (y) in
 Epl. ad Januar. (z) 1. Thess. 4. 10. seq. (aa) Cont.
 Lucif. (bb) h. l. 6. c. 35. (cc) Epl. 67. (dd) apud
 Cl. Barthl tom. 1. opusc. 2. art. 3. n. 7.

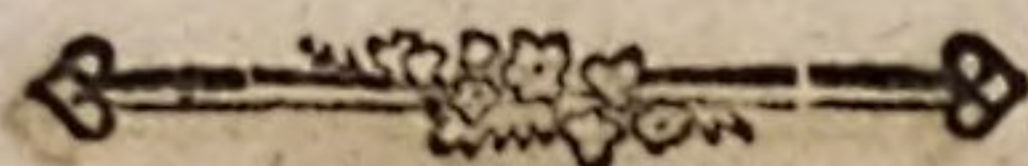

§. VI.

Pollet Ecclesia Christi potestate judiciaria.

1) Potestas judiciaria, seu jus determinandi actiones necdum satis determinatas, causasque controuersas desuper ortas decidendi est constitutum quoddam juris determinandi in genere (c. 1. §. 14.) immo ipsius etiam potestatis legislativae; utpote cuius est inquirere, et diiudicare: an actiones sociorum legibus latis debite conformentur: Ecclesiae autem Christi competit jus determinandi (c. 2. §. 4.), nec non potestas legislativa (§. praec.). Igitur quoque potestas judiciaria. Aut quis legislatorum humanorum unquam exstiterit, qui ita improuide suorum felicitati consulisset, ut controuersiarum, quae subinde excitantur ad rempublicam dissipandam, iudicem pro natura earum idoneum non constituerit? Anne minus sapientem, aut de suis minus sollicitum dicamus diuinum Legislatorem Christum? Absit. Haud equidem diffitemur, verbum Dei scriptum, et traditum legem esse, atque regulam fidei, ac morum, ad quam omnis de Religione excitata quaestio expendenda, et ex eius oraculis dirimenda sit: sed quum nedum traditio, sed etiam scriptura in multis obscura sit, et implicata, neque se ipsam satis euoluat, et explicet, ceu muta, silens, et veluti mortua lex, quae in varios, ac discrepantes sensus sese detorqueri patitur; minus spiritus cuiusuis priuatus, utpote nullius publicae auctoritatis, errori obnoxius, atque spiritus dissensionis, et contradictionis, sufficiat: certe tota sapientia Pauli non obstitit, quominus epistolis eius, et ceteris scripturis ad erroneas,

neas, prauasque interpretationes homines, sibi relictī, abuterentur, teste ipsomet S. Petro (a) dicente: *In quibus sunt quaedam difficilia intellectu, quae indocti, et instabiles deprauant, sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.* Necesse ideo prorsus est in societate fidelium, quae statum a Christo ordinatissime ad vnitatem, pacem, et charitatem dispositum omnino subponit, iudicem aliquem sedere, qui autoritate sufficiente praeditus, et ab omni errandi periculo remotus sensum illius patefaciat, quaestiones, dissidia, et lites de fide, et religione ortas vltimato componat, ac finiat, discordesque animos ita conciliet: *Ne fluctuantes sint, et circumferantur omni vento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris:* vt loquitur Apostolus (b). Si Deus in veteri testamento controuersias circa legem, praecepta, ceremonias, justificationes etc. ortas ad concilium Seniorum, seu Sacerdotum Leuitici generis deferri, eorundemque iudicio vltimato decidi voluit (c), ita vt eidem omnes adquiescant: quis neget, Deum Ecclesiae legis gratiae de simili iudicio prouidisse? Et reuera

2) Christus, quamdiu in terris conuersatus, Ecclesiae suae verum egisse iudicem videtur. Quamquam enim causam fratrum de hereditate certantium ad ipsum delatam (d) decidere noluerit, dicens: *Quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Vt nimirum ostenderet, potestatem suam non esse de hoc mundo, minus ab hominibus acceptam, nec velle se vllam temporalem exercere: quot tamen quaestiones, quot causas controuersas, legem diuinam spectantes, a Sa-

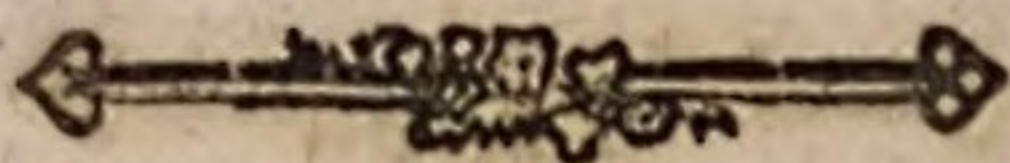

a Sacerdotibus, Scribis, et Phariseis, quamquam subdole, ad eum delatas, de lapidanda muliere in adulterio deprehensa (e) de primo, et maximo mandato (f). Quid agendum, ut quis habeat vitam aeternam (g)? Liceatne censum dare Caesari (h) etc.? Quot item parabolas profundas a se propositas, quot quaestiones dubias, a discipulis suis petitus, resoluit? Quot scripturarum sensum eisdem aperuit? Neque id tantum declaratiue, tanquam doctorem, sed authoritatiue, ut iudicem, egisse, patet eiusdem decisionibus, et responsis: e. g. *fac hoc, et viues. Reddite ergo, quae sunt Caesaris, Caesari, et quae Dei, Deo etc.* Nempe: *Pater omne iudicium dedit filio. - - Et potestatem dedit ei iudicium facere; quia filius hominis est (i).*

3) Hanc potestatem iudiciariam Christum Ecclesiae suae expresse reliquisse, inde manifestum est, quod (k) nihil proficiente correctione priuata, aut coram testibus facta, offensas, atque adeo etiam, quae cum his connexae sunt, lites, ad Ecclesiam iusserit deferri: quod (l) dederit quosdam quidem Apostolos; quosdam autem Prophetas; alios vero Evangelistas; alios autem Doctores, et Pastores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi. Ut sciamus (m), quomodo oporteat nos in domo Dei conuersari; quae est Ecclesia Dei viui, columna, et firmamentum veritatis. Id quod aperte quoque continuus Ecclesiae usus declarat; quo illa exortis in Ecclesia controuersis, quae nullo deerant tempore, iudicium semper, sententiamque ad eas finiendas tulit. Sic solemne, et peremptorium est

exemplum controuersiae de obseruandis legalibus
 (n) ad Apostolos delatae, atque ab iisdem deci-
 sae: quam omnium primam controuersiam in ne-
 gotio religionis abs dubio non alio consilio vo-
 luit Deus agitari, ac definiri, quam vt formam,
 et exemplum relinqueret semper duraturae Eccle-
 siae diiudicandi omnes, quae circa religionem na-
 sci possunt, quaestiones, certa spe data, quod,
 sicut Apostolis, et Senioribus adfuit Spiritus S.
 ope singulari, in primo omnium Concilio con-
 gregatis, ita et eorundem Successoribus, in no-
 mine Christi congregandis, pro definiendis fidei,
 et religionis controuersiis sit adfuturus: *Ecce ego*
vobiscum sum usque ad consummationem saeculi (o).
 Sane quum oporteat haereses esse (p), oportet
 et tribunal esse, quo diiudicentur, et damnentur.
 Heinc dum in aetate omnium purissima trium pri-
 morum saeculorum, quae dicuntur a Patribus
 Apostolicis inlustrata, scriptura scripturae, tradi-
 tiones traditionibus obponebantur, et exinde re-
 baptizandos haereticos euincere conabantur Afri:
 dum Euangelium iudaismo confoederare tentabat
 Blastus: dum Christi Diuinitas in periculum ve-
 niebat apud Theodatum, Sabellium, ac Simo-
 nem, atque Dei Filius non exstitisse ante Matrem
 dicebatur ab Ebione: dum Ecclesiam vniuersam
 scindebat Nouatus, et Polycrates Christum ipsum
 in Quartodecimanorum subsidium vocabat: no-
 uum Paracletum in Ecclesiam introducere con-
 tendebat Montanus: Ecclesiam acutissimis telis
 feriebat, sui ipsius oblitus, Tertullianus: Deus
 ipse a Manichaeis diuidebatur in bonum, et ma-
 lum: dum haereses serpebant innumerae, haere-
 tici, gentilibus peiores, Nicolaitae, plurima vbi
 que

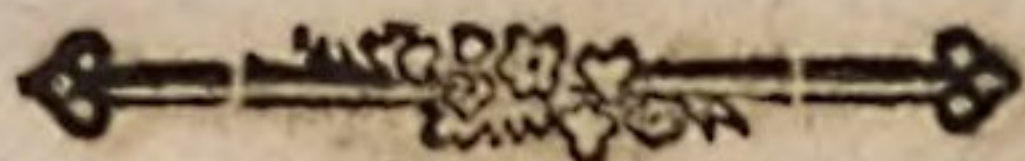

que diffidia: quisnam tunc Ecclesiae prouidit definiendo fidei veritates, condemnando haereses, lites dirimendo, quam Pastores Episcopi, in Conciliis, quantum tunc temporis fieri potuit, congregati? et vel maxime SS. Pontifices? Notus quippe est in caussa Simonis Petrus: in caussa Ebionitarum Joannes, et Clemens: in caussa Blasti, et Paschatis Victor: in caussa Montani Zephyrinus: in caussa Nouati Cornelius: in caussa Baptismi Stephanus: in caussa Dionysii Alexandrini Dionysius P. etc. Pace vero Ecclesiae per Imperatores Christianos a persecutionibus redita, quis ignorat, Concilium Nicaenum, ceteraque generalia, et nationalia, aliaque, ubi exemplo Apostolorum congregati Pontifices, et Episcopi de quaestionibus fidei, religionis, et disciplinae ecclesiasticae iudicium suum depromebant, atque ex suis conclusis decreta, ac symbola fidei formata vniuersae Ecclesiae decretorie proponebant, disciplinamque ecclesiasticam constabilies? verbo: non alia fuit per omnia saecula Ecclesiae, quam iudicantis, decidentis, symbola, et decreta fidei, morumque condentis idea.

- (a) 2. Pet. c. 3. v. 16. (b) Eph. 4. (c) Deut. 17. 8. seqq. et 2. Paral. 19. 10. (d) Luc. 12. 13. (e) Joan. 8. 4. (f) Matth. 22. 36. (g) Matth. 19. 16. et Marc. 10. 17. (h) Matth. 22. 17. (i) Joan. 5. 22. et 27. (k) Matth. 18. 15. seq. (l) Eph. 4. 11. (m) 1. Tim. 3. 15. (n) Act. 15. (o) Matth. 28. 20. (p) 1. Cor. 11. 19.

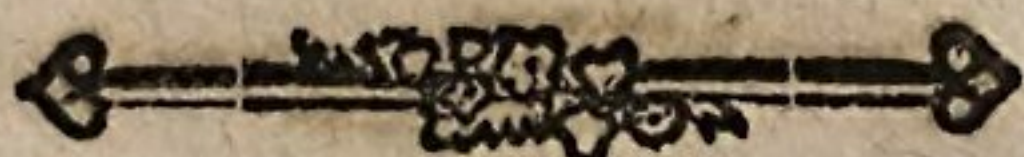

§. VII.

Datur in Ecclesia Christi jus cogendi: mere
tamen sacrum.

- * Dum de jure cogendi in Ecclesia Christi agimus, bene Religio ex vna, et Ecclesia, seu Ecclesiae regimen ex altera parte ab inuicem secerni debent. Religionem supra (§. 3. n. 2.) diximus modum Deum debite, et placite colendi, seu normam credendorum, agendorumque, qua Deus a nobis coli, amari, adorarique postulat. Hanc religionem quis de veritate illius ex motiuis credibilitatis conuictus per professionem fidei (quam in baptismo instar pacti emitti diximus §. 3. n. 5.) adsumit, Deo religatur, ei per firmam animi adhaesionem ad vitam, et felicitatem aeternam consequendam coniungitur, suumque nomen dat illi coetui, seu societati, puta, Ecclesiae Christi, quae ad hanc normam obseruandam in vnum coaluit iussu Christi; simul promittens, ea omnia credere, et facere, quae ad hunc finem consequendum a Deo per ministros suos, et legatos edocentur, et proponuntur. Abest proin in vera religione reuelata acceptanda omnis vis, omnis coactio, qua quis in Ecclesiam coeundam adigatur, compellaturue; siquidem credere velle, et se adiungere illi ecclesiastico coetui voluntatis est, et praesubponit intellectum de veritate credendorum ex motiuis credibilitatis, accedente diuinae gratiae inlustratione, conuictum. Atque huc spectant doctrinae, quas Christus dedit suis Apostolis, dum eos ad praedicandum Euangelium misit, iussitque, vt irent sine sacco, et pera, in spiritu simplicitatis, charitatis, et mansuetudinis; nihil proprii possiderent; non nisi volentes baptisarent. Postquam vero quis libere Ecclesiae Christi nomen dedit, seque eidem pacto in baptismo obligauit, quaeritur: an eadem Ecclesia jus cogendi in eum, sicut et alios socios Christianos habeat? Si societati christianae rebelles fiant, saluberrimas leges contemnant, sibi ipsis vel ex pertinacia,
vel

vel superbia nouam religionem cudant, schismata inchoent, ac promoueant etc.

1) Jus cogendi in quadam societate consequitur potestatem legislatiuam eiusdem, ita, vt potestas legislatiua sine jure cogendi subsistere nequeat (c. 1. §. 16.). Quum igitur Ecclesiae Christi vera potestas legislatiua competat (c. 2. §. 5.), eidem etiam competere jus cogendi, sequitur. Dein Ecclesia non modo jus habet dispensandi bona communia, i. e., salutis adiumenta, sed etiam pro ratione dignitatis Christianorum arbitrium eorundem dispensandorum: praeterea jure gaudet determinandi cum obligatione parendi, membris suis adhaerente (c. 2. §. 4.) atque adeo jure exigendi, vt suis determinationibus stetur: proin ratione prorsus sufficiente munitur, denegandi illa externa salutis adiumenta iis, qui obedire detrectant: quare hac ipsa horum bonorum negatione, vel negationis comminatione, i. e., taedio, vel metu negationis, suos ad obediendum adigere potest, vtpote quam negationem quilibet, suae salutis non penitus immemor, sibi malam esse agnoscet. Immo ipsis Christianis jus nullum est petendi ab Ecclesia bona communia, nisi ex promissione, et repromissione, seu pacto cum Ecclesia in baptismo inito (c. 2. §. 3. n. 5. et 6.); repromissio vero non stringit promissione non seruata: quia frangenti fidem fides potest frangi eidem: igitur jus est Ecclesiae retinendi bona repromissa, si promisso suo non steterit Christianus.

2) Jus tale cogendi Christum suae Ecclesiae vere largitum in potestate clauium, ligandi, at-

que soluendi, communis est SS. Patrum sententia. Potestatem excommunicandi inde deducit S. Cyprianus in suis epistolis (a), praecipue epistola 62., vbi ait: *Interfici iussit Deus Sacerdotibus suis (V. L.) non obtemperantes - sed tum quidem gladio occidebantur, quando adhuc et circumcisio carnalis manebat: nunc autem, quia circumcisio spiritualis apud fideles Dei seruos coepit, spirituali gladio superbi, et contumaces necantur, dum de Ecclesia eiiciuntur; neque enim viuere foris possunt, quum domus Dei una sit, et nemo saluus esse, nisi in Ecclesia, possit.* S. Augustinus (b): *Alligatur homo, inquit, amarius, et infelicius Ecclesiae clauibus, quam quibuslibet grauissimis, et durissimis ferreis vel adamantinis nexibus.* Jam praemiserat, quasi ethnicum, et publicanum reputari, grauius esse, quam si quis gladio feriretur, si flammis absumeretur. Idem apud Gratianum (c): *Quum excommunicat, ait, Ecclesia, in coelo excommunicatus ligatur: quum reconciliat Ecclesia, in coelo soluitur excommunicatus.* Adstipulatur S. Chrysostomus (d), dum multis Euangelii textibus, et Pauli exemplo confirmat, apud Deum, et homines excommunicari, qui a Pontificibus, et Episcopis excommunicantur. Consentiant Tertullianus (e), Hieronymus (f), alii. Quid, quod ipsemet Christus dictam potestatem a se suae Ecclesiae concessam satis clare expresserit; dum (g) voluit eum, qui priuatim, et coram testibus correctus, et non emendatus etiam Ecclesiam ipsam non audierit, ab eadem haberi sicut ethnicum, et publicanum. Quae est enim conditio ethnici, nisi quod in communione sacrorum Christianorum nullus eidem locus sit? A qua et publicanum, i. e. cri-

criminis infamia notatum, excludi voluit. Ideo idem Ecclesiae author, Christus, laude profequitur (*h*), Episcopum Ephesi, quod non sustineret in Ecclesia sua malos, i. e., communione eos excluderet: et contra vitio dat Episcopo Pergami, malos a consortio fidelium non excludenti.

3) Idem jus cogendi Ecclesiae a Christo concessum euincit usus Apostolorum, et praxis primitivae Ecclesiae. Etenim S. Paulus (*i*) Hymenaeum, et Alexandrum Sathanae tradidit: ut et (*k*) illum incestuosum Corinthium, Elymam magum, credituros a fide retrahere quaerentem (*l*) acriter reprehendit: prohibet (*m*) communicare cum quibusdam, qui per scelera sua se indignos christiana professione praestabant: adserit sibi (*n*) omnis inobedientiae ultionem, minaturque, se non parciturum: praecipit (*o*), ut peccantes coram omnibus arguantur, ut et ceteri timorem habeant: increpentur dure (*p*): arguantur cum omni imperio (*q*): minatur, se venturum (*r*), in virga ad noxios puniendos. Notum insuper est, quam grauter S. Petrus redarguerit (*s*) Simonem magum: Ananiam, et Saphiram (*t*) Spiritui S. mentientes: quorum Apostolorum facta ipse Deus editis miraculis adprobavit; dum Elymam repentina caecitate, Ananiam, et Saphiram instantanea morte percussit.

4) Quod Apostoli exercuere jus cogendi, idem post illos Ecclesiam continua serie exercuisse, testantur poenae illae graues magnis olim peccatoribus iniunctae, inuicem poenitentiae publice luendae: testantur vnanimiter Patres. S. Ju-

stinus (*u*) Eucharistiam nemini participandam ait, nisi lauacro sacro abluto, credenti in Christum, et ad normam Christi praeceptorum vitam agentis: igitur juxta eundem deneganda est ei, qui corruptorum morum notam contraxerit. Origenes (*w*) de libidine contaminatis hoc obseruari docet, ut a communione prorsus reiiciantur, tanquam perdit, et Deo mortui; nec, nisi resipiscentes, et diuturniori tempore probati recipiantur; et nihilominus ab omnibus magistratibus, et dignitatibus ecclesiasticis perpetuo submoueantur. Tertullianus (*x*) turpioris libidinis reos non modo limine, verum omni Ecclesiae templo submoueri; fideles quoque, gentilium matrimonia subeuntes, arcendos esse ab omni communicatione fraternitatis, apertissimis verbis testatur. Qui idem (*y*) modum etiam excommunicationis infligendae talem exponit, ut reus a communicatione orationis, et conuentus, ac omnis sancti commercii relegatur. Tandem, ut alios Patres heic silentio praetereamus, cum quatuor primis Conciliis et antiquitas, et vniuersae Ecclesiae Canones in prioribus, et posterioribus saeculis praxin ferendi censuras, et maxime usum clauium in excommunicando, iniungendo poenitentias publicas, usum Sacramentorum interdicens, legibus refractarios poenis a Deo vel temporaliter, vel aeternum irrogandis subiiciendo contestantur; ita, ut, quamprimum incepit Ecclesia esse, inceperit eadem jure cogendi uti, et continuatae huius disciplinae tot prostant argumenta, quot fere statuta Conciliorum, constansque PP. sententia in eo, quod excommunicationem velut gladium, et mucronem spirituales, quo rebellibus,

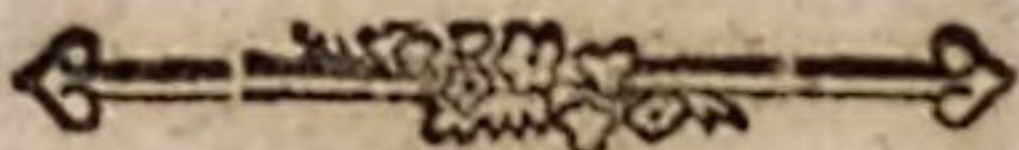

bus, et contumacibus mors quaedam spiritualis, corporali quodam modo grauior, infligitur, esse passim censeant, verum in Ecclesia dari jus cogendi, aperte subponit.

5) Idem tamen jus cogendi ecclesiasticum mere sacrum esse, ex dictis satis colligitur. Quid enim tanquam ethnicum, et publicanum haberi, vitari, Sathanæ tradi etc. nisi a societate christiana, huiusque commodis sacris excludi? Ita quippe, teste Cl. Calmet (x), communiter interpretantur Patres: prout ex citatis colligitur, et expressis verbis testatur S. Chrysostomus (aa) dicens: *Quomodo tradiderit (Sathanæ) audi; eiiciebatur statim a communi confessu, abscindebatur a grege: erat desertus, et nudus, tradebatur lupo. - - Extra Ecclesiam educebatur iudicio Apostolorum.* Nempe quum ipsa Ecclesia sit societas sacra, utpote habens finem mere sacrum (c. 2. §. 3. n. 12. et 3.) nonnisi per media proportionata adipiscendum (cit. §. n. 4.), bonaque, quae ex societate ista, qua tali, promanant, ac ad quae focii christiani, vi pacti in baptismo initi, jus habent, mere sint spiritualia (§. cit.). Excommunicatio autem (quam praecipuam esse ecclesiasticam coercionem ex dictis constat) priuatio mera societatis christianae, communiumque bonorum spiritualium ex illa, qua tali, promanantium sit: quum item Ecclesiae jus determinandi, atque potestas legislatiua, ex quibus jus cogendi consequitur, vnice sacra spectent, patulum est, etiam eiusdem Ecclesiae jus cogendi mere sacrum esse. Id quod ipse Pontifex fatetur (bb), dum de Clerico facinoroso ait: *Qui si depositus incorrigibilis fue-*

*fuerit, excommunicari debet: deinde, contumacia crescente, anathematis mucrone feriri: postmodum vero, si in profundum veniens contemserit - - Ecclesia non habet ultra, quid faciat. Neque dicant: antefatam priuationem, seu excommunicationem, jus cogendi vere tale non esse. Haud quippe jus cogendi proprie tale jus gladii, vitae, et necis requirit, sed sufficit jus dictandi poenas, eiiciendi, proscribendi e societate, omnibusque juribus, ac commodis, ad socios pertinentibus, priuandi (c. i. §. 16. *). Quid, quod SS. PP. Cyprianus, Chrysostomus, Augustinus (cc) expresse excommunicationem adpellent gladium spiritualem, eumque comparent cum gladio materiali: immo illum hoc deteriorem reputent. Nempe nunc, ait alibi (dd) S. Augustinus, *agit in Ecclesia excommunicatio, quod agebat tunc (in V. L.) interfectio.**

- (a) Epl. 3. 33. et 59. (b) L. i. cont. Adu. L. et P. c. 17.
 (c) Can. 6. caus. 24. q. i. (d) in c. 18. Matth.
 (e) Apologet. c. 39. item de pudic. c. 21. in Scorp.
 (f) Epl. i. ad Heliod. (g) Matth. 18. 15. (h) Apoc.
 2. v. 2. 14. seq. (i) 1. Tim. i. (k) 1. Cor. 5. 3.
 (l) Act. 13. 8. seqq. (m) 1. Cor. 5. 11. (n) 2. Cor. 10.
 (o) 1. Tim. 5. et Tit. 2. (p) Tit. i. 13. (q) Tit. 2.
 15. (r) 1. Cor. 4. 21. (s) Act. 8. 18. (t) Act. 5.
 (u) Apol. 2. (w) l. 3. cont. Cels. c. 51. (x) l. de
 pudic. c. 4. (y) Apol. c. 39. (z) in Matth. 18. et 1.
 Tim. i. (aa) hom. 5. in 1. Tim. i. (bb) cap. 10. de
 iudiciis. (cc) loc. cit. (dd) qu. 39. in Deut.

§. VIII.

**Ecclesia Christi vero gaudet imperio: mere
tamen sacro.**

1) Im-

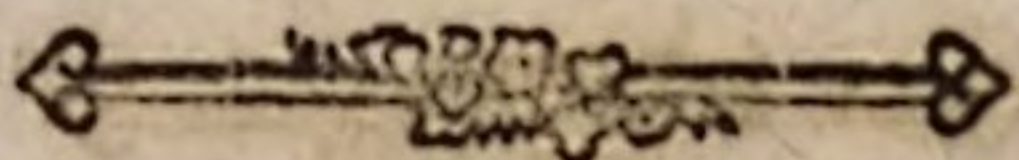

1) Imperium in jure determinandi siue in potestate legislatiua, iudiciaria, ac jure cogendi consistit (c. 1. §. 17.): Ecclesia autem Christi gaudet jure determinandi (c. 2. §. 4.), gaudet potestate legislatiua (§. 5.), iudiciaria (§. 6.), nec non jure cogendi (§. praec.). Igitur imperio. Et quidem vero, i. e., cum obligatione parendi: quia jus determinandi societatis perfectae sine obligatione parendi subsistere nequit (c. 1. §. 13.) taleque Ecclesiae competere ostendimus (c. 2. §. 4. n. 4.). Certe Apostolus nos jubet (a) obedire, et subiacerere Praepositis nostris: quomodo iisdem obedire possumus, et tenemur, si nulli imperantes: quomodo veri imperantes, si nulli obedire obligati essent in Ecclesia? Neque singulae duntaxat Ecclesiae particulares, sed et vniuersus per orbem diffusus grex Christi aliquo visibili gubernationis genere contineri debet; nam si gubernatio aliqua in particulari quapiam Ecclesia ob eiusdem salutem necessaria est, ipsa vniuersalis Ecclesia multo minus se tueri potest absque communi gubernaculo; verum quippe semper est, quod S. Litterae testantur (b), *ubi non sunt gubernacula, populus corruet*. Et (c): *Dispersae sunt oves meae, eoquod non esset Pastor*. Praesertim, quum Christus vniuersam Ecclesiam suam semper vnam esse voluerit, quam vnitatem sine vno communi imperio subsistere non posse, infra monstrabimus.

2) Idem Imperium ecclesiasticum mere sacrum est. Etenim Imperium Ecclesiae tale est, qualis est eiusdem potestas legislatiua, iudiciaria, ac jus cogendi: in his quippe imperium con-

consistit (c. 1. §. 17.), illa autem sunt mere sacra (§. praec. n. 5.), sicut et ipse Ecclesiae finis communis, quo specificatur quaelibet societas (c. 1. §. 5.) in quem tendit imperium, ceu medium ad eum consequendum necessarium (c. 1. §. 13. seqq.) tantummodo sacer est (c. 2. §. 3.): adeoque et ipsum Ecclesiae imperium mere sacrum sit, necesse est. Immo quale sit Ecclesiae imperium Christus ipse satis aperte declaravit; dum Pilato respondens dixit (d): *Regnum meum non est de hoc mundo*: i. e. temporale. Delatus nempe erat humani generis Saluator, quasi aemulus esset Imperii Caesaris: hanc calumniam ut a se amoliretur, significavit, regem quidem se esse, atque adeo imperio instructum; at multis passibus distante ab eo imperii genere, quo Caesar fruitur: longe alia esse subsidia ad finem sui imperii obtinendum, quam in regno, quod circa hunc mundum occupatur; nec se profanis mediis indigere. Nempe *Regnum eius*, inquit S. Augustinus, *sunt credentes in eum; quibus dicit: de mundo non estis. Unde non ait: regnum meum non est in hoc mundo, sed: non est de hoc mundo. Nec dicit: non est hic; sed non est hinc: hic est enim usque ad finem saeculi.*

(a) Hebr. 13.

(b) Prouerb. 11.

(c) Ezech. 24.

(d) Joh. 18. 36.

§. IX.

Hoc sacrum imperium in Ecclesia sua primitus Christus ipse gessit: illud deinde Petro, et
Apo-

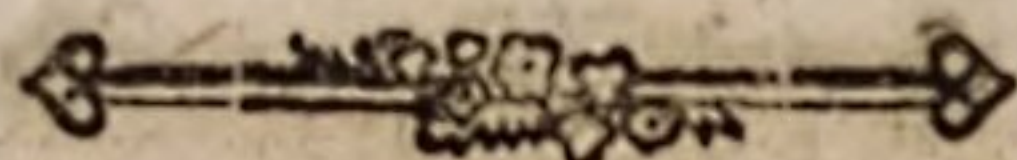

Apostolis, horumque legitimis successoribus SS. Pontificibus, atque Episcopis commisit.

1) Christum, ex progenie David nasciturum, regem fore suae Ecclesiae, ceu regni in aeternum duraturi, jam diu ante praenuntiarunt V. L. Prophetae: Regius Psalter (a), Isaias (b), Ezechiel (c), Daniel (d) alii. Et reuera, statuto a Patre tempore, venit in hunc mundum (e), accipere sibi regnum (Ecclesiam) et accepto inde iterum reuerti. Immo ipsemet expresse testatus est (f), datam sibi esse a Patre omnem potestatem in coelo et in terra: se esse regem (g): in hoc se natum esse, et de hoc venisse in mundum, vt testimonium perhiberet veritati. Neque id de mystico quodam ac inuisibili animarum regno intelligendum est: *datus* quippe *est a Patre* (h) *caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus eius* (vtique visibile) *et plenitudo ejus*. Quid, quod omnes visibilis sacri imperii partes exacte impleuerit: dum sanctissimas sanxit leges (c. 2. §. 5.): S. Scripturas authentice exposuit; causas ac quaestiones controuersas ad ipsum delatas authoritatiue decidit (§. 6.): Legum suarum obseruatoribus praemia aeterna promisit; in earumdem transgressores econtra poenas grauissimas ac sempiternas statuit: profanantes templum, facto de funiculis quasi flagello, de templo eiecit (i) eosque, qui Ecclesiam suam non audierint, ab eadem ceu ethnicos et publicanos haberi ac separari praecepit (§. 7. n. 2.), vt igitur in luce meridiana caecutiant, qui eum non legislatorem, non regem, sed doctorem duntaxat egisse obganniunt.

2. Quod

2) Quod Christus gessit sacrum Ecclesiae suae imperium, idem commisit Petro, ceterisque Apostolis. Hos quippe ex omnibus specialiter praelegit, eosque vocavit Apostolos (*k*). Hos ad praedicandum Euangelium omni creaturae, atque baptisandas omnes gentes misit (*l*): et quidem eadem potestate praeditos, qua ipse a Patre missus erat (*m*). Petro primum (*n*) super quem tanquam petram aedificavit Ecclesiam suam (*o*): dein ceteris Apostolis (*p*) claves Regni coelorum concedidit, ac cum iisdem claudendi, et aperiendi, ligandi atque soluendi in coelo et in terra facultatem concessit. Eisdem sui sacerdotii ministros esse voluit (*q*), ac potestatem remittendi vel retinendi peccata tribuit (*r*): ab iisdem gregem suum, puta Ecclesiam, pasci voluit, et, ut eum pascant, iussit (*s*): iidem tandem positi sunt a Spiritu S. regere Ecclesiam Dei (*t*). Jam vero Christus a Patre missus erat cum plena potestate jurisdictionis et Imperii in Ecclesiam suam, eamque actu exercuit (n. praec.) consequenter cum tali quoque misit Apostolos suos. Claves esse symbola, non scientiae aut paedagogiae duntaxat, sed potestatis, ordinisque imperantium et parentum, sacrae utriusque testamenti litterae euincunt: sic apud Isaiam legitur (*u*): *Et dabo clavem domus David super humerum eius* (Eliacim): ubi planum est, per clavem David eximiam quamdam auctoritatem in hoc Praeposito templi, et dispensatore thesaurorum, prout eum vocant LXX. interpretes, significari. Immo idem Propheta dicens (*v*): *factus est principatus super humerum eius*: describit claves velut Principatus insignia, super humerum fieri solita. Id

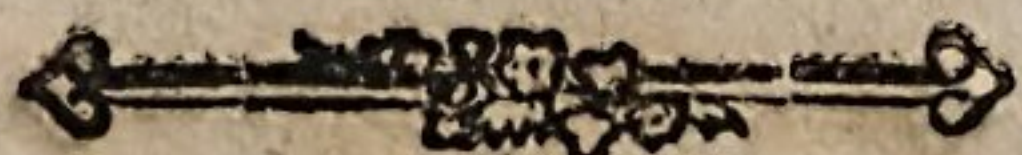
Id quod adhuc manifestius videmus in Apocalypsi (y): dum dicitur: *Haec dicit sanctus et verus, qui habet clavem David; qui aperit, et nemo claudit; claudit, et nemo aperit.* Vbi per claues excellentissima Christi potestas, quam nemo inficias ibit, eodem modo exprimitur. Ecquis, amabo! vel de faece plebis non intelligit, clauibus transferri potestatem, et dominium? Quis gregarius miles non nouit, in bello arcium, et urbium iura sub clauibus includi? Quis igitur, dum audit, a Christo promissas et datas Petro, ac ceteris Apostolis claues Regni coelorum, potestatem ligandi et soluendi in coelo et in terra, eximiam et hactenus non auditam quamdam spiritualis regni Christi potestatem, siue doni magnitudinem ineffabilem, vt loquitur S. Chrysostomus (z) eisdem concreditam esse, negare aufit? Certe verbis generalibus ligandi et soluendi continetur, quidquid ad verum et bonum regimen Ecclesia requiritur: quidquid ad fidem stabilendam necessarium; ad disciplinam condendam commodum; ad coercendos Ecclesiae inobedientes, et contumaces vtile: siue seueritate opus sit ad restringendum; siue lenitate et clementia ad relaxandum: quoad ista enim omnia, quodcumque in terris soluitur vel ligatur, id quoque in coelis laxatur vel restringitur. Nimii accideremus, si PP. testimonia adduceremus, qui vnanimiter per claues potestatem regiminis intelligunt, praeprimis SS. Epiphanius (aa), Optatus Mileuit (bb). Chrysostomus (cc), Augustinus (dd), Gregorius (ee), apud Bellarminum (ff), Profecto, si Christus Tiberio Imp. dixisset: *Tibi dabo claues regni coelorum: quaecumque etc.* nunquam

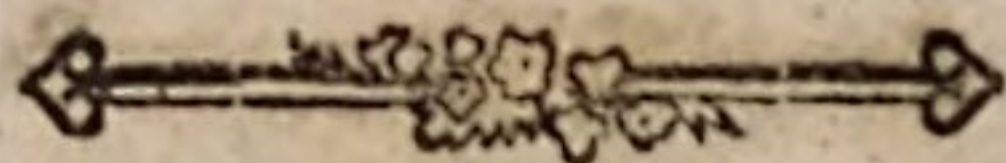
certo tam mancam et frigidam eorumdem verborum explicationem et paraphrasin texere aufuissent Thomafiani et Puffendorffiani: tu praedicabis Euangelium, praesertim sine sacculo et pera: tu declarabis doctrinam liciti, et illiciti etc. et quidem autoritate solum paedagogica. Similiter profana aequae, ac sacra eruditio docet, sub vocabulo *pascere*, potestatem et officia veri regiminis designari. Sic apud Homerum (gg) Agamemnon Graecorum Imperator adpellatur pastor. Socrates (hh) in Minoe et legislatorem et Principem eo nomine inscribit: *Quod Minos legitimus pastor populi fuerit, leges eius argumento sunt.* Apud Virgilium (ii) repetitis vicibus Reges nomen Pastoris habent: *Quid tibi Pastores Libiae desertaque regna Pastorum.* Sacra porro scriptura frequentissime adfirmat: Pastorem regere, gubernare, praeesse; immo pascere et regere pro synonymis accipit (kk): *Et servus meus David Rex super eos, et pastor unus erit omnium* (ll). *Qui dico Cyro, pastor meus es* (mm). *Pasces populum meum, et eris Dux super Israel* (nn). *Reges eos in virga ferrea: ubi in Hebraeo legitur therehhem, i. e. pasces eos* (oo). *Dominus regit me: Graece: pascit me* (pp). *Et ipse reget eos in virga ferrea: Graece: ipse pascet.* Christus ipse, qui Ecclesiam suam non raro regnum vocavit, se eiusdem pastorem dicit (qq): *Ego sum pastor bonus.* Hoc idem adhuc efficacius demonstrari potest ex eo verbo, quod Joannes in suo Euangelio posuit: scripsit enim Graec; *Poimaine*, quod idem ac: *pasce regendo et praesidendo.* Item ubi apud Matthaeum (rr) legitur: *Ex te mihi exiet Dux, qui regat populum meum Israel: in Graeco legitur: qui pascat etc.* Atque

atque in Hebraeo apud Michaeam (ss) unde Matthaeus accepit, non est verbum *rahah* seu pascere; sed *maschal*, i. e. dominari. Ita denuo communi calculo interpretantur Patres: Origenes (tt), Eucherius Lugdunensis, (vel alius antiquissimus Episcopus Gallicanus) qui (uu) ait: *Pascit Petrus agnos, pascit et oues; pascit filios, pascit et matres; regit subditos et praelatos.* Ambrosius (vv), Gregorius (yy), Bernardus (zz) alii. Et reuera si preesse insistere velimus notioni et allegoriae Pastoris huic, nisi pedum extorquere velimus e manibus, concedenda est omnino potestas eiusmodi in oues, ut eis non tantum pascua procuret; sed simul illas non sinat aberrare in pascua furtiva aut noxia; vel certe aberrantes reuocet: si stupidae sunt, et contumaces, si vltro se in fauces luporum intrudunt, ligatas etiam et inuitas reportet ad ouile, stringit pedum, inmittit molossos, compellit intrare: si scabiosae sunt, eiicit. atque exturbat. Fingamus intruere lupum gregi infestum: an, quaeso, pastor audaciam illius conabitur retundere, non vi coactiua, sed suasiua tantum et paedagogica, atque blanda quadam exegesi de praecepto septimo, aut fistula cantando bestiam cicurabit? Existimemusne, illum praeter officium pastoris agere, si in his circumstantiis jus gladii sibi competere iudicet, aut fuste trinodi dentes excutiat, cerebrum inlidat, exuias et pellem detrahat belluae rapaci? Et quamquam has officii pastoralis expressiones sacro Imperio ecclesiastico, vtpote ex mandato Christi humilitati et dilectioni innixo, non nisi cum proportionem adcommodemus, satis tamen inde dignoscitur, omnes partes veri regiminis in officio pa-

storis contineri, atque adeo per potestatem pascendi Apostolis a Christo aequè verum imperium conlatum esse, ac verbo pascendi (*aaa*) tota auctoritas electo Regi Daudi data est. Heinc quoque Apostoli, post Christi adscensum, verum in Ecclesiam imperium actu exercuerunt: nempe veram potestatem legislativam (c. 2. §. 5.) judicariam (§. 6.) nec non jus cogendi (§. 7.).

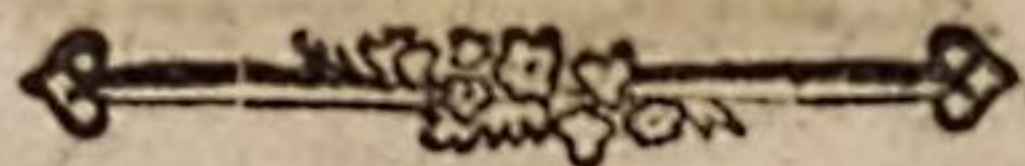
3) Idem sacrum Ecclesiae imperium transiit in Petri, et Apostolorum successores SS. Pontifices, et Episcopos. Quoniam enim non ad pauculos duntaxat annos Christi, Apostolorumque aetatem non excessuros, sed ad finem vsque mundi perduratura erat fundata a Christo Ecclesia; ideoque eidem adfistentiam suam perpetuam Christus adpromiserat (*bbb*), necessarium eidem quoque semper perseuerare debuit sacrum imperium; et quidem in Petri, Apostolorumque successoribus: quia, qui in locum focii succedit, in omne jus, ac omnem obligationem eiusdem succedit (c. 1. §. 23.) vt proin Apostoli omnem, quam a Christo acceperant, potestatem ecclesiasticam in successores suos, tanquam dignitatis suae haeredes transfuderint, meritoque S. Cyprianus (*ccc*) dixerit: *Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio & Ecclesiae ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos constituitur, et omnis actus Ecclesiae per eosdem Praepositos gubernetur.* Successores autem D. Petri esse SS. Pontifices, Apostolorumque Episcopos, tot inuictis, etiam primaeuæ Ecclesiae, Patrum testimoniis commonstrare possumus, vt, si omnia adducere vellemus, totam paginam facerent. Pau-
ca

ca igitur adduxisse sufficient. S. Optatus Mileuitanus (ddd) ait: *Cathedra unica est - - sedit prior Petrus, cui successit Linus etc.* ac deinceps agnoscens omnes reliquos RR. Pontifices, tanquam Petri successores, usque ad Siricium, de isto addit: *Qui noster socius, cum quo nobis totus orbis, commercio formatarum, in una communionis societate concordat.* S. Hieronymus (eee) scribens S. Damaso, tanquam piscatoris successori, profitetur: *Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuae, i. e. Cathedrae Petri communionem confocior.* Omnes item RR. Pontifices usque ad Anastasium, ut legitimos Petri successores agnouit S. Augustinus (fff) dicens: *Petro successit Linus - - Siricio Anastasius: in hoc ordine successionis nullus Donatista episcopus inuenitur.* Patres in conciliis generalibus (ggg) congregati non semel Professi sunt, se D. Petrum in R. Pontifice loquentem venerari: sic in Concilio Ephesino (hhh) Philippus Presbyter, Apostolicae sedis legatus, nemine contradicente, dixit: *Nulli dubium - - quod S. Petrus, Apostolorum Princeps et caput - - semper in suis successoribus viuit, et iudicium exercet.* Ipsi Graeci, in Concilio Florentino ad unionem reuersi, agnouere sanctam Apostolicam sedem, et R. Pontificem successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium. Demum vnicum adhuc audire non pigeat S. Bernardum (iii), ita Eugenium P. compellantem: *Tu es Princeps Episcoporum, tu haeres Apostolorum - - potestate Petrus, unctione Christus: tu es, cui clauis traditae sunt etc.* Quemadmodum autem D. Petro successere SS. Pontifices, ita ceterorum Apostolorum potestatem haereditarunt Episcopi, primitus ab iisdem ipsis constituti, ho-

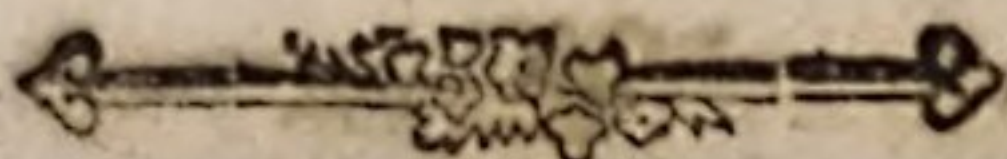
rumque posterius. Ita certe Titum Cretenfibus dedit Epifcopum Paulus (*kkk*), facta ipfi potestate, aliis quoque ciuitatibus propiciendi: *Huius rei gratia*, inquit, *reliqui te Cretae, ut ea, quae defunt corrigas, et conftituas per ciuitates Presbyteros, ficut et ego difpofui tibi.* Similiter idem Apoftolus Timotheum Ephefiorum, et, teſte Euſebio (*lll*), Dionyſium Areopagitam Athenienſium inſtituit Epifcopum. Polycarpum Smyrnae a Joanne Apoftolo factum Epifcopum, Tertullianus (*mmm*) ſcribit: Platonem a Matthaeo Apoftolo creatum Epifcopum in oppido quodam Anthropophagorum, nomine Mirmena, refert Nicephorus (*nnn*): S. Marcum a B. Petro ordinatum Epifcopum, et Alexandriam miſſum, teſtantur Leo (*ooo*) et Beda (*ppp*). Quamquam vero antefatos Apoftoli inſtituerint Epifcopos, dicere tamen non dubitarunt, eosdem (*qqq*) poſitos eſſe a Spiritu S. regere Eccleſiam Dei. Heinc iidem ab Apoftolis ordinati Epifcopi ab ipsis Apoftolis vocati ſunt conſenſiores (*rrr*) immo quoque Apoftoli: prout expreſſe teſtatur S. Hieronymus (*sss*) dicens: *Quod autem, exceptis duodecim, quidam vocentur Apoftoli, illud eſt in cauſſa; omnes, qui Dominum viderant, et eum poſtea praedicabant, fuiſſe Apoftolos adpellatos. Paulatim vero tempore procedente et alii ab his, quos Dominus elegerat, ordinati ſunt Apoftoli, Epaphroditus, Silas, Judas, qui Apoftoli ab Apoftolis nominati ſunt.* Quod idem jam ante Hieronymum adſeruerat Pacianus Barcionenſis Epifcopus, obſeruans, non eſſe, quod magnopere miremur, ſi Apoftoli ſuo ipſorum nomine Epifcopos inluſtrarent; quum ſuo Chriſtus ipſe Apoftolos inſignierit: *Denique, ait (ttt), et Epifcopi Apoftoli nominantur,*

*tur, sicut de Epaphrodito Paulus edisserit. - - Deus
jus illud nobis, ut Apostolorum cathedram tenentibus,
non negabit, qui Episcopis et unici sui nomen indul-
sit. Nemo Episcopum hominis contemplatione despi-
ciat. recordemur, quod Petrus Apostolus Dominum
nostrum Episcopum nominarit: quid Episcopo nega-
bitur, in quo Dei nomen operatur? Porro Episco-
pos Apostolorum successores esse, adeo constans
et vnanimis PP. doctrina est, vt omnes adle-
gare non haesitemus: in specie id tradunt Cle-
mens Rom. (uuu) Irenaeus (wew), Paulinus No-
lanus (yyy), Origenes (zzz), Cyprianus, qui dum
alibi (a 4) saepius, ita ad Cornelium P. scri-
bit (b 4): Hoc vel maxime, frater: et laboramus,
et laborare debemus, vt unitatem a Domino, et per
Apostolos nobis successoribus traditam, quantum pos-
sumus, obtinere curemus. Vt proin merito cum
Tertulliano (c 4) ab haereticis postulare possimus:
Edant ergo origines ecclesiarum suarum: euoluant
ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab
initio decurrentem; vt primus ille Episcopus aliquem
ex Apostolis vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apo-
stolis perseuerarint, habuerit authorem et antecessorem:
hoc autem modo Ecclesiae Apostolicae census suos de-
ferunt: sicut Smirnaeorum Ecclesia habens Polycar-
pum a Joanne collocatum refert: sicut Romanorum
Clementem a Petro ordinatum edit. Proinde utique
et ceterae exhibent, quos ab Apostolis in Episcopa-
tum constitutos Apostolici seminis traduces habeant:
confingant tale quid haeretici etc. Apostoli ergo,
authoritate a Christo sibi demandata, quidquid
pro Ecclesiae suae administratione necessarium
erat, in Episcopos, tanquam legitimos succes-
sores, et veluti suos haeredes, transfuderunt.*

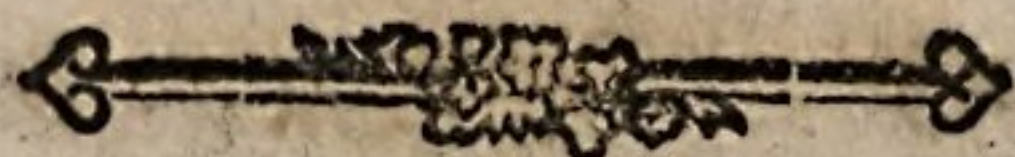

Heinc illud Psalmistae: *Pro patribus nati sunt tibi filii*: ita exponit S. Hieronymus: *Fuerunt, o Ecclesia! Apostoli Patres tui; quia ipsi te genuerunt: nunc autem, quia illi recesserunt a mundo, habes pro his Episcopos filios.* Et S. Augustinus: *Patres missi sunt Apostoli; pro Apostolis nati sunt tibi filii, constituti sunt Episcopi; ut pascant, qui in ipsis est gregem Dei.* Eosdem ut sequamur, sicut Jesus Christus Patrem, voluit S. Ignatius M. (d 4) atque reuereamur, ut Jesum Christum existentem filium Patris (e 4) aequae igitur Episcopi, ac ipsi Apostoli gaudent sacro imperio: et reuera tale semper exercuerunt; dum vti sunt potestate legislatiua, iudiciaria, atque jure cogendi. (c. 2. §§. 5. 6. et 7.)

* Quando diximus, Episcopos, tanquam successores Apostolorum, ab his haereditasse sacrum imperium, de ordinaria potestate regendi ecclesias commissas intelligi volumus: neque enim omnes, etiam extraordinariae, Apostolorum praerogativae, utpote ad verum regimen ecclesiarum non necessariae, erant haereditariae; sed quaedam personales, ut dona gratuita miraculorum, linguarum, prophetiae, inspirationis D. scribendi libros canonicos etc.

- (a) Psal. 2. 6. et 9. v. 21. (b) c. 33. v. 22. (c) c. 37.
 (d) c. 2. et 7. (e) Luc. 19. 12. (f) Matth 28. 18.
 (g) Joan. 18. 37. (h) Eph. 1. (i) Joan. 2. 15.
 (k) Luc. 6. 13. (l) Marc. 16. 15. et Matth. 28. 19.
 (m) Joan. 17. 18. et c. 20. 21. (n et o) Matth. 16. 18.
 (p) Matth 18. 18. (q) Luc. 22. (r) Joan. 20. 23.
 (s) Joan. 21. 16. et 1. Pet. 5. (t) Act. 20. (u) c. 22.
 22. (w) If. 9. 6. (y) c. 3 7. (z) hom. 26.
 (aa) in Ancor. (bb) l. 7. cont. Parmen. (cc) hom. 55.
 in Matth. (dd) l. 1. cont. Adu. l. et P. c. 17.
 n. 36. (ff) to. 1. l. 1. de Rom. Pont. c. 13. n. 9.
 (gg)

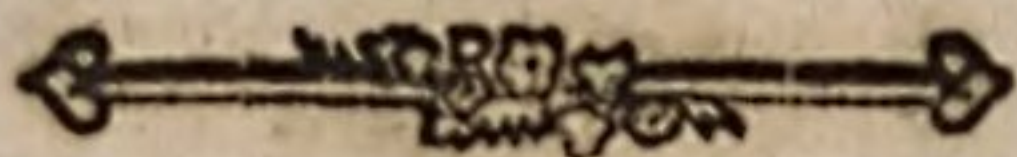
(gg) l. 2. 3. (hh) apud Platonem. (ii) Georg. 3.
 (kk) Ezech. 37. (ll) If. 45. (mm) 2. Reg. 2.
 (nn) Ps. 2. 9. (oo) Ps. 22. (pp) Apoc. 19. 15.
 (qq) Joan. 10. 11. (rr) c. 2. 6. (ss) c. 5. 2.
 (tt) in Epl. Rom. c. 6. (uu) Serm. de Natal.
 SS. Pet. et Paul. Apost. (vv) l. 10. in Luc. c. 24.
 (yy) l. de cura pastor. (zz) l. 2. de confid. c. 8.
 (aaa) 2. Reg. 5. et 7. (bbb) Matth. 28. 20.
 (ccc) Epist. 27. (ddd) lib. 2. Cont. Parmen.
 (eee) Epl. 57. (fff) Epl. 165. ad Generos.
 (ggg) Ephes. et Chalced. (hhh) Act. 3.
 (iii) l. 2. de confid. c. 8. (kkk) Tit. 1. 5.
 (lll) Hist. lib. 3. c. 4. (mmm) lib. de praescr.
 (nnn) lib. 2. c. 41. (ooo) Epl. 81. ad Diosc.
 (ppp) l. de 6. aetat. in Claudio. (qqq) Act. 20. 28.
 (rrr) 1. Pet. 5. 1. (sss) Adu. Lucifer. (ttt) Ep. 1.
 (uuu) Ep. 1. ad Cor. n. 44. (vvvv) l. 3. c. 3.
 (yyy) Epl. 2. ad Victric. (zzz) tr. 1. in Matth.
 (a 4) Epl. 65. 69. 75. (b 4) Epl. 10. (c 4) l. de
 praescr. c. 32. (d 4) Epl. ad Smyr. (e 4) Idem
 Epl. ad Trall.

§. X.

Christus sacrum Ecclesiae imperium Apostolis, horumque successoribus contulit independentem a coetu fidelium, atque cum eadem independentia exercendum.

1) Quod Christus adhuc in terris commoratus imperium suae Ecclesiae independentem a coetu fidelium gesserit, haud credimus, quemquam in dubium vocaturum: *Ipsam enim dedit (Pater) Caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus ejus (a).* Immo imperium in suam Ecclesiam exercuit, quin unquam Apostolos aut discipulos suos, minus plebem in consilium adhibuerit: *Aut quis consilia-*

rius eius fuit, et ostendit illi? (b) Discessurus autem ex hoc mundo, et ad Patrem, vnde venerat, reuersurus, suae Ecclesiae, eo ipso, quod eam tanquam societatem perfectam, ceu diuinus architectus, primitus instituerit, atque fundauerit, (c. 2. §. 3.) potuit praestituere, et relinquere sacri imperii formam, quam voluit, potestatemque imperialem conferre iis, quibus placuit (c. 1. §. 20.)

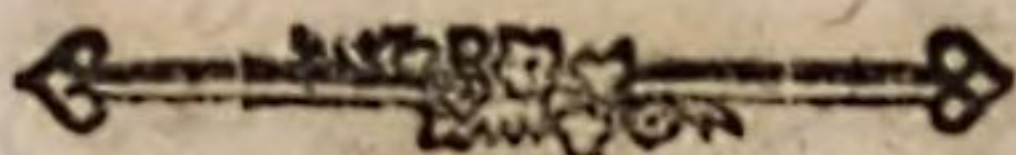
2) Noluit vero Christus suae Ecclesiae relinquere formam imperii Democraticam, i. e. noluit ecclesiasticum imperium toti fidelium coetui, seu omnibus fidelibus indiscriminatim committere. Praeterquam enim quod formam regiminis Democraticam omnium vilissimam esse doceant scriptores tam profani, Plato (c), Aristoteles (d), Plutarchus (e) quam sacri Ambrosius (f), Chrysostomus (g), Hieronymus (h), qui hanc dat rationem: *Quia turba semper mobilis est, nec in proposita voluntate persistens, atque in morem fluctuum, diuersorumque ventorum huc illucque transfertur*: de vilissima autem regiminis forma Christum suae Ecclesiae prouidere voluisse, nemo vnus dixerit; praesertim quum Deus et veteris Synagogae Regimen sacrum ac sacerdotium voluerit penes solam tribum Leui residere; plebemque, teste S. Augustino (i) non intelligendi viuacitas, sed credendi simplicitas tutissimam faciat: certe nec syllaba ex S. Litteris proferri potest, qua toti coetui fidelium imperium sacrum a Christo commissum ostendi queat, immo potius contrarium ex iis euincitur; dum plebs fidelium semper vocatur grex, qui pasci et regi debeat. Dein vbi Democrati-

craticum est regimen, ibi i. magistratus ab ipsa plebe constituuntur, atque ab eadem auctoritatem sumunt: quum enim plebs per se ad jus dicendum sedere non possit, debet quosdam constituere, qui suo nomine id faciant: ideo Marcus Tullius (*k*) consulatum, qui summus erat in Republica Romana magistratus, populi beneficium vocat; dicitque, consueuisse creari consules ad suffragia populi. 2. Adpellatur a sententia magistratus in rebus grauioribus ad iudicium populi, testibus Liuius (*l*) et Plutarcho (*m*). 3. Leges, queis respublica gubernanda est, a magistratu quidem proponuntur, sed a populo iubentur: ita Liuius (*n*) et M. Tullius (*o*). 4. Adcusari solent magistratus apud populum, nec non dignitate priuari, et in exilium deportari, vel etiam morte mulctari, si ita populo videatur: vt de populo Romano testatur Liuius (*p*). Jam nullum horum conuenire plebi Christianae, facillimum est demonstrare. Quod non primum, satis ex eo constat, quod in tota S. Scriptura nec verbum sit, quo plebi detur auctoritas creandi Episcopos, aut Presbyteros; multoties vero Episcopo (*q*). Apostoli, qui primi fuerunt post Christi adscensum rectores Ecclesiae, non a coetu fidelium, sed immediate a Christo leguntur instituti (§. praec. n. 2.) primos dein Episcopos, tanquam suos successores, Apostoli, non populus, ordinarunt (§. praec. n. 3.). Neque secundum conuenit plebi Christianae: Innumeras quippe legimus adpellationes ad Pontifices et Concilia, ab ipsis etiam haereticis, ipsoque Luthero, factas; nunquam vero auditum est in Ecclesia, vt adpellaretur ab Episcopis ad populum; neque vt populus absoluerit, quos
Episco-

Episcopi ligauerint; aut ligauerit ab Episcopis solutos. Nec vnquam accidit, vt populus iudicauerit de controuersis fidei; quum e contra plurimis cum S. Scripturae, tum CC. et PP. testimoniis constet, Episcopos semper iudicasse iudicia ecclesiastica (c. 2. §. 6. n. 3.). Minus tertium de ferendis legibus conuenit plebi Christianae: omnes quippe leges ecclesiasticae vel a Christo, vel Apostolis, vel Pontificibus, Conciliis, Episcopis inueniuntur latae (c. 2. §. 5. n. 2. 3. et 4.) quin vnquam expectatum sit suffragium populi, vt ex eo censerentur auctoritatem habere: heinc Paulus (*r*) transiens Syriam et Ciliciam praecipiebat populis, vt custodirent praecepta Apostolorum et Seniorum: qui Seniores, quum (*s*) expresse distinguantur a reliqua Ecclesia seu coetu fidelium, vel ii fuere, quos Apostoli Episcopos creauerant, vel ii, quos regendis Christianis praefecerant; quales erant Silas, et Barsabas, qui dicuntur viri primarii in fratribus (*t*). Nulla prorsus exstat lex, quae dici possit plebiscitum, in Ecclesia; quales leges permultae exstabant in Republica Romanorum: Quid, quod in S. Litteris (*u*) fideles expresse iubeantur suis praepositis, Episcopis, peruigilantibus, quasi rationem reddituris pro animabus fidelium sibi commissorum, obedientiam praestare: immo nullus sit titulus auctoritatis, quem scriptura non tribuat Episcopis; nullus subiectionis, quem populo non adsignet. Denique quartum de iudicando Magistratu plebi Christianae omnium minime conuenit: etenim nullus ostendi potest ab incunabulis Ecclesiae Episcopus, qui a populo fuerit vel depositus, vel excommunicatus: dum
econ-

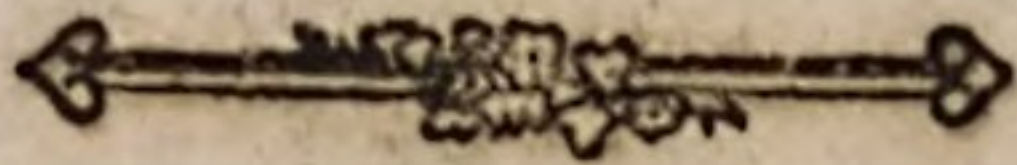

econtra plurimi inueniuntur depositi et excommunicati a SS. Pontificibus et Conciliis generalibus. Certe Nestorium ab Episcopatu Constantinopolitano deposuit Concilium Ephesinum ex mandato Coelestini P. Dioscorum Episcopatu Alexandrino priuasse Concilium Chalcedonense ex sententia S. Leonis P. constat ex ipsa Concilii actione tertia. Vt adeo nullum Democratiae vestigium in Ecclesia exstitisse, manifestum sit. Et reuera

3) Christus non plebi, sed primum soli Petro (*w*) dein solis Apostolis dixit: *Quaecumque alligaueritis* etc. His solis pascendi gregem potestatem contulit: solis vndecim congregatis, prout expresse testantur Matthaeus (*y*) et Marcus (*z*) loquutus est dicens: *Euntes ergo docete omnes gentes* etc. eosque misit eadem ratione, qua ipsemet missus erat a Patre, nempe immediate ac independenter a coetu fidelium (hoc §. n. i.). Nempe: *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos - - alios autem pastores et doctores* (*aa*) aut nunquid omnes Apostoli? tam parum, quam parum vnus corporis membra omnia eundem actum habent (*bb*). Heinc etiam Paulus (*cc*) gloriatur, se Apostolum esse non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum, et Deum Patrem, qui suscitauit eum a mortuis. Aut, quaeso, si Christus immediate toti coetui fidelium commisit sacrum imperium, cur eidem non eadem, quae Apostolis, contulit subsidia? Cur Apostolis tantum extraordinariam opem largitus est? Cur solos Apostolos in docendo supernaturali lumine conlustrauit? Accedit: quod Apostoli actu independenter a coetu, hocque inrequisito sacrum exercuerint imperium; prout ex
jam

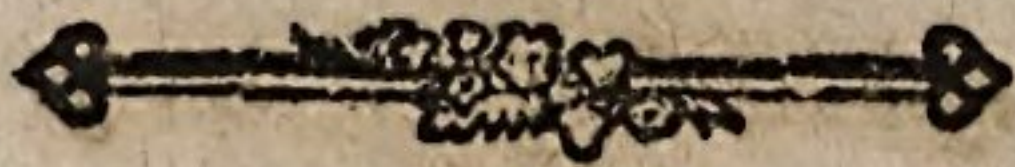

jam dictis (§§. hoc praec. item 5. 6. 7. etc.) satis manifestum est.

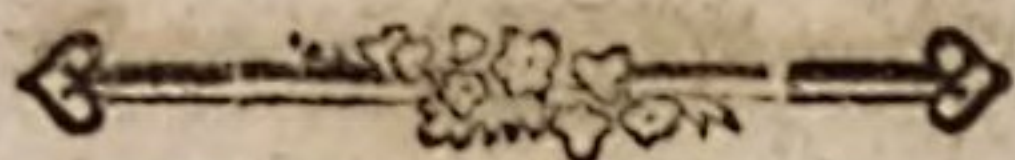
4) Post decessum Apostolorum sacrum Ecclesiae imperium non transiit ad coetum fidelium, sed ad SS. Pontifices et Episcopos. Hi quippe sunt successores Apostolorum (c. 2. §. 9. n. 3.): igitur in omnia etiam eorumdem Apostolorum iura successerunt (cit. loc.), eadem a se, qua ab illis, ratione exercenda: Apostoli autem sua sacri imperii iura exercuerunt independenter a consensu coetus fidelium (n. praec.) consequenter etiam taliter eadem iura exercere potuerunt, et adhuc possunt SS. Pontifices, et Episcopi: immo taliter actu semper exercuerunt (c. 2. §. 5. n. 4. §. 6. n. 3. §. 7. n. 4. §. hoc n. 2.). Heinc in primis Conciliis Oecumenicis, quae tanquam altera Evangelia haberi voluit S. Gregorius M. (*dd*), nedum praesidet plebs, verum nec locum habuit: nedum praedefiniuit, sed nec adfuit siue per se ipsam, siue per legatos: enimvero ne vnus quidem legitur vnquam subscribens in Concilio: *Ego N. plebis locum tenens*. Immo dum in Concilio Chalcedonensi pro Dioscoro ingressi fuerunt quidam Clerici, Monachi, et Laici, Patres, congregati Episcopi, exclamarunt statim: *Synodus Episcoporum est, non Clericorum etc. superfluos foras mittite (ee)*. Dein quum Christus Ecclesiam a se institutam vsque ad consummationem saeculi, tam quoad statum inquam exteriorem (*ff*) perduraturam atque indefectibilem esse voluerit (*gg*): *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem saeculi: qui autem* (ait D. Hieronymus (*hh*) *vsque ad consummationem saeculi se cum discipulis futurum esse pro-*

promittit, et illos ostendit semper victuros (nempe in successoribus) et se nunquam a credentibus recessurum. Vt ideo, (dicente S. Chrysostomo (ii) facilius sit solem extinguere, quam Ecclesiam a Christo institutam deleri. Idcirco eadem quoque, post Apostolorum fata, semper perdurare debuit imperii ecclesiastici forma, qualis fuerat Apostolis superstitibus: si enim postea alia subintrasset imperii forma, aliis si conditionibus regi debuisset Ecclesia, jam non amplius dici posset eadem Ecclesia, quae fuerat a Christo erecta, ab Apostolis gubernata; jam non foret Ecclesia Christi, nisi obiective tantum, quatenus in Christum credit, non vero ratione originis: enimvero quum Ecclesia Christi sit quaedam sacra ciuitas, et fidelium societas perfecta (c. 2. §. 3.) in omni autem ciuitate et societate perfecta nihil sit maius, quam ipsa regiminis forma, secundum quam quaelibet societas in certo suo esse et ordine constituitur; profecto si forma regiminis, quam Christus primum in Ecclesia statuit, vlllo vnquam tempore mutata esset, jam illa non foret eadem societas, quam Christus instituit, sed prorsus alia, nempe Democratica, qualem confingunt AA. aequalis et pactitia, non a Christo, sed a Christianis, sponte cum liberis conditionibus in commune coeuntibus, collecta: non igitur hanc Christus supra petram aedificauit; non huic suam stipulauit perpetuam adstantiam: sed illi, quae formam ab ipso met inditam conseruaret; quem regerent illi, qui continua successione Apostolorum obtinerent locum, et potestatem. Aut certe, si Christus voluisset, vt post suum, Apostolorumque, a se constitutorum, decessum Ecclesia transfundatur in
aliam

aliam societatis aequalis et pactitiae formam, debuisset sane huius tantopere notandae mutationis nos praeuie monere: debuisset publice profiteri, hanc, quam nunc erexerat, Ecclesiae formam non nisi ad suae, Apostolorumque vitae dies esse intentam; deinceps aliam statuendam, liberumque fore fidelibus, quibus cum pactis in societatem coire, ac non nullis jus dirigendi, consulendique conferre, aut sibi reseruare vellent, idque ex suamet permissione: quum enim nihil admittere statuerint AA. nisi cuius praeceptum vel exemplum in scriptura, noui praesertim foederis, exstat, jure ab illis petitur, vt societatis ecclesiasticae Democraticae vel praeceptum clarum nobis demonstrent ex S. Scriptura, vel exemplum: secus contra eos, praescriptionis saltim jure, inferimus, Christum noluisse, vt Ecclesia a se instituta aliam cum tempore indueret formam, ac in societatem aequalem commigraret, desineretque *in piscem mulier formosa superne*.

* Quum igitur obligationes, et jura omnium Christianorum non sint aequalia, deturque perfectus ordo imperantium et parentium in Ecclesia Christi, et quidem ex huius institutione, eadem societas inaequalis sit, necesse est (c. 1. §. 12.). Quare antiquissimus S. Cyprianus (kk) adposite dixit: *Quid est Ecclesia? plebs sacerdoti adunata, et pastori suo grex adhaerens*. Atque haecenus deductis cohaerenter recta Ecclesia Christi adornatur definitio, quod sit: coetus fidelium baptisatorum vnus, eiusdemque fidei Christianae professione, et eorundem Sacramentorum communione coniunctus, per institutionem Christi ex ordine imperantium legitimorum pastorum Episcoporum et parentium cum clericorum, tum laicorum adunatus.

(a) Eph,

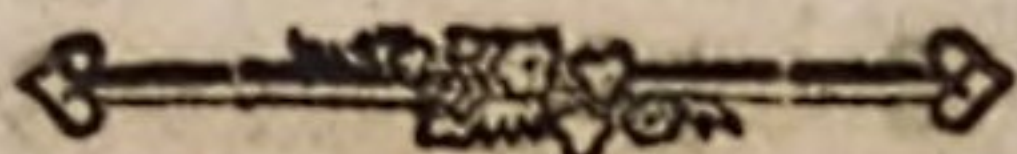
- (a) Eph. c. 1. v. 23. (b) If. 40. 13. (c) in Axcocho.
 (d) l. 8. Eth. c. 10. (e) In Solone et Apophtheg-
 matibus. (f) l. 5. Hexam. c. 21. (g) hom. 2. in
 Joan. (h) in c. 21. Matth. (i) Epl. fundam. c. 4.
 (k) Initio 2dae Agrariae. (l) l. 2. et 4. (m) loc.
 cit. (n) l. 2. (o) in orat. de leg. Manil. et Agra-
 ria. (p) l. 2. (q) Tit 1. 5. et 1. Tim. 5. (r) Act. 15.
 41. (s) ib. v. 22. et alibi. (t) cit. loc. (u) Hebr.
 13. 17. (w) Matth. 16. 19. (x) Matth. 18. 18.
 (y) Matth. vlt. 16. (z) Marc. 16. 14. (aa) Eph. 4.
 11. seqq. (bb) 1. Cor. 12. (cc) Gal. 1. 1. (dd) l. 1.
 Epl. 24. (ee) Action. 1. apud Colet. to. 4. Col. 886.
 (ff) If. 61, 9. (gg) Matth. vlt. (hh) in eumd.
 loc. (ii) in c. 7. If. (kk) Epl. 66.

§. XI.

Sacrum Ecclesiae imperium Apostolis, ho-
 rumque successoribus a Christo conlatum summum
 est, ac a Principibus politicis penitus indepen-
 dens.

1) Quamquam Christus docuerit, et jusserit
 omnem in ciuilibus obedientiam Principibus po-
 liticis praestari, Caesari reddi, quae sunt Caesa-
 ris (a), omnia debita: cui tributum, tributum;
 cui vectigal, vectigal (b): idque proprio exemplo
 confirmarit, dum censum pro se, et Petro soluit
 (c); se coram Romano Pilato adcusari, sisti, at-
 que ad mortem condemnari permisit: immo ei-
 dem Praefidi fassus est (d): *Non haberes potesta-*
tem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset desuper.
 Simul tamen Ecclesiam a se institutam regnum
 suum esse (*nam regnabit in domo Jacob in aeternum*)
 equidem in hoc, non vero de hoc mundo, vtpo-
 te de coelo profectum, adeoque sacrum, et spi-
 ritua-

rituale, atque se eiusdem Regem edixit: *quia Rex sum ego (e)*. Rex autem Ecclesiae suae erat immediate a D. Patre, independenter ab imperio politico, constitutus: prout de eo jam praedixerat regius Psalter, in persona Christi (*f*) dicens: *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion, montem sanctum eius (i. e. Ecclesiam) praedicans praeceptum eius. Et (g): Constitue, Domine! legislatores super eos etc.* Quae de Christo intelligenda esse, ex omnium antiquorum interpretum mente, notat Bellarminus. Quod idem de Christo testatur Apostolus, dum ait (*h*): *Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum: filius meus es tu; ego hodie genui te.* Hanc regiam suam potestatem Christus quoque, independenter a quocunque Principe politico, actu exercuit; dum ringentibus licet, atque frementibus contra eum summis Synagogae Sacerdotibus, Scribis, et Phariseis, ipsam Synagogam abrogavit, suam novam Ecclesiam instituit (c. 2. §. 1. n. 2. seq.), eamque saluberrimis muniuit legibus (§. 5. n. 2.): aut, quaeso! unde id agendi licentiam, a quo Principe potestatem petiit?

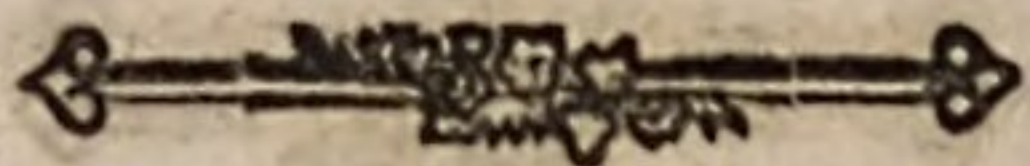
2) Prout autem Christus, in terris adhuc degens, imperium Ecclesiae suae gessit summum, atque independens, ita idem, quibus, et qualiter voluit, conferre potuit (c. 1. §. 20.). Contulit vero actu Petro, ac ceteris Apostolis, horumque Successoribus SS. Pontificibus, et Episcopis (c. 2. §. 9. n. 2. seq.). Et quidem independenter a coetu fidelium, cum eadem independentia exercendum (§. praec. n. 2. seqq.). Vt vero
idem

idem iisdem summum quoque, ac a Principibus politicis independens, cum eadem independentia gerendum conferret, quam maxime decuit. Haud equidem inficiamur, vtramque potestatem, sacram, et profanam, in eadem consistere posse persona, sicut in Noe, Melchisedech, Abraham, aliisque ante legem Mosaicam Patriarchis contigit. Vbi tamen Jacobi soboles D. promissionis benedictione in maximam excreuerat gentem, quae forti manu ex Aegyptoeducta propriam formauerat Rempublicam, ita D. mandato eius forma ordinata fuit, vt omnis sacrorum cura delectis ex tribu Leui Sacerdotibus, reliquum profani regiminis munus a principio quidem iudicibus diuersarum tribuum, deinceps vero Regibus, ac Principibus ex tribu Juda adsumtis, ad extremum magno Synedrio fuerit demandatum (*i*): vt nulli, qui non fuerit de tribu Leui, nequidem Regi, se sacris, proprie talibus, inmiscere licuerit: prout fassus est ipsemet Rex Juda Josaphat (*k*), atque contrarium adtentantes Reges Saul, et Ozias grauita a Deo fuerint puniti. Quodsi vero in veteri lege, vbi carnale adhuc erat sacerdotium, jus in sacra a profano, iubente Deo, fuit seiunctum, et ab inuicem independens: an non idem potius de noua lege Christi, cuius Ecclesia est sancta, et immaculata, illamque innumeris parasangis excedens, adfirmemus? Dein finis Ecclesiae Christi totus est spiritualis (c. 2. §. 3. n. 2. et 3.), totam transcendens naturam, pertingens vsque ad futuram, ac aeternam vitam: econtra finis potestatis politicae mere naturalis, ac temporalis, praesentem solum vitam spectans (*l*), vt eam quietam, ac tranquillam agamus

(*m*): et deceat, quaeso! illam huic, finem supernaturalem naturali, spiritum carni subordinari? Certe ipsimet Protoparentes nostri germani, adhuc gentiles, sola ratione naturali ducti, etsi libertatis suae prae reliquis tenaces, omnem potestatem circa sacra, vtcumque tunc superstitiosa, a profana independentem iudicaverunt, ideoque eandem Sacerdotibus suis non tam fecerunt, quam diuinitus concessam arbitrati sunt; Tacitus quippe de Sacerdotibus Germanorum testatur (*n*), praecipuam apud eos auctoritatem fuisse, tantamque, ut neque animadvertere, neque vincere, neque verberare, nisi Sacerdotibus, permissum fuerit, non quasi in poenam, nec Ducis iussu, sed velut Deo imperante, quem adesse bellantibus credebant. Helmoldus quoque de Slavis (*o*) adfirmat: Regem apud eos modicae fuisse auctoritatis, comparatione flaminis, seu Sacerdotum Principis, aut, si mauis, summi Pontificis. Julius item Caesar, testis omni exceptione maior, de Druidibus, qui Germanis Sacerdotes erant (*p*), scribit: „Illi rebus diuinis „interfunt, sacrificia publica, ac priuata procu- „rant, religiones interpretantur, magnoque ii „sunt honore apud eos. Nam fere de omnibus „controuersis publicis, priuatisque constituunt, „et, si quod est admissum facinus, si caedes fa- „cta, si de haereditate, si de finibus controuersia „est, iidem discernunt, praemia, poenasque con- „stituunt. Si quis autem aut priuatus, aut po- „pulus eorum decreto non stetit, sacrificiis inter- „dicunt (en speciem excommunicationis). Haec „poena apud eos est grauissima: quibus ita est in- „terdictum, ii numero impiorum, et scelerato- „rum

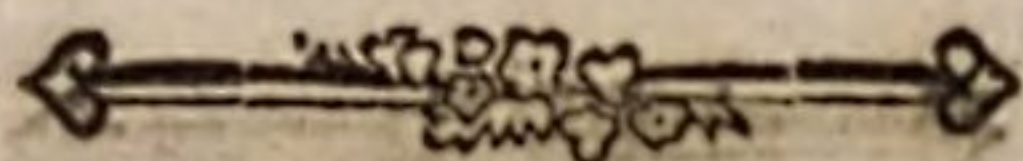

„rum habentur: ab iis omnes decedunt; aditum
„eorum, sermonemque defugiunt, ne quid ex
„contagione incommodi accipiant. Neque iis pe-
„tentibus jus redditur, neque honos ullus com-
„municatur. His autem omnibus Druidibus
„praeest vnus, qui summam inter eos habet au-
„thoritatem: hoc mortuo, si quis ex reliquis ex-
„cellit dignitate, succedit: at si sint plures, suf-
„fragio Druidum adlegitur. - - Neque tributa
„cum reliquis pendunt, militiae vacationem,
„omniumque rerum habent inmunitatem.“

* Ex his tamen nolit quis de nobis suspicari, quasi haec omnia moderno Sacerdotio Christi tanquam jure diuino adiudicare velimus: sed id vnum dignoscatur, quantam veteres Germani suis Sacerdotibus habuerint reuerentiam, quantam authoritatem profana excellentiorem, atque omnimode independentem iisdem competere iudicauerint.

Vlterius tametsi Christus iusserit Ecclesiam suam propagari per omnes totius orbis prouincias, regiones, et regna (*q*), et actu propagata sit (*r*); voluit nihilominus eandem esse vnā: *ut omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te: ut et ipsi in nobis vnum sint: ut sint consummati in vnum: nempe ut omnes sint vnus spiritus, solliciti seruare unitatem spiritus (s): vnanimes id ipsum sentientes (t): ut id ipsum dicant omnes, et non sint in eis schismata: sint autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia (u).* Vnum corpus, cuius membra essent omnes per orbem dispersi fideles (*w*): sicut est vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma (*x*). Haec vnitas Ecclesiae primario consistit in vnitate doctrinae fidei, et morum: quum Spiritus

tus sanctus, qui Ecclesiam Christi docet omnem veritatem, non sit discordiarum, et dissensionum feminator. Talis vero continua Ecclesiae vnitas haberi, et seruari nequit sine vnitate Capitis, et summi imperii; sint etenim plura Ecclesiae Christi summa capita: plura ab inuicem independentia imperia: demus Protestantibus summum sacrum Imperium stare penes singulos summos Principes politicos respectu suarum ditionum: qua ratione, hercle! si res quaedam circa fidem, vel mores in controuersiam veniat, decidetur? Num vnus aliquis Princeps, qui in vno regno jus dicit, causam definiet? Vel an opus est, vt omnium, qui vbiuis gentium Christi fidem profitentur, Principum consensus accedat? Profecto neutrum dici potest; nam primum illud nullus hactenus adferuit; si enim est aliquis Princeps, quis nominari potest? Vbi gentium sedem habet? Quid aliquando in fidei negotio pro tota per orbem Ecclesia definiit; Quis ab eo in dogmate controuerso sententiam petiit? Fidei negotium omnium vnanime est, nec aliud potest Italia, aliud Germania, aliud Gallia; et aliud Occidens, aliud Oriens profiteri: quemadmodum vnum baptisma, vnus Deus, ita vna fides sine dissensione, sine schismate. Quis vero credat, fieri posse, vt, si singuli supremi Principes suis regnis in fidei causa iudicium ferant, omnes, et singuli, a se inuicem independentes, et diuisi, omnino consentiant, idem doceant, constituentque? Et quis demum eorum vota colliget, aut ad sacra comitia coget? An Imperator? Sed quid, si nullus Imperator aliquando exstiterit? Quid, si ab Ecclesia deficiat? Si in plures scindatur Imperium? Si Re-
ges

ges vndique inruentes imperium dilanient, et in suo quouis tractu imperitent? Quid, si quae imperii portio lacera, non regii, sed sequioris, et decoloris alicuius regiminis sortem experiri malit? Quid, si haec omnia? Nam et haec omnia post Constantinum, labentibus saeculis, contingere in variis Imperii Romani tractibus: igitur si horum quodlibet, si plura, si omnia eueniant, non congregari a saeculari Principe concilium, nec vota aliorum requiri poterunt. An ergo Ecclesia interim de summa rerum periclitabitur? Absit: non tam improuide vt Christus consuleret Ecclesiae suae, decuit: immo nec potuit, vt summam rerum sacrarum, vnitatem eiusdem, et Religionis aeternitatem ad tam lubricum, procellosum, et labile Imperii terreni sceptrum religaret. Experiuntur id vere cum proprio damno in suis, praesertim ab inuicem diuisis, Ecclesiis AA.; quot enim in materia fidei, et morum, etiam quoad, prout vocant, fundamentalia dogmata, eas inter vigent dissensiones, contradictiones, immo mutuae condemnationes: exemplo sit liber *Concordiae* dictus, ab eruditissimis DD. Protestantibus: vnitis studiis, ad statuentiam pro Ecclesiis suis vnitatem fidei, editus: qui tamen, eo non obstante, a quibusdam acceptatus, ab aliis repudiatus, a quibusdam condemnatus fuit. Quid planius dici potest, quam quod Christus in vltima coena dixit (*y*)? *Accipite, et comedite: hoc est corpus meum.* Et tamen haec verba, tam palanter, et in circumstantiis admodum decisivis a Christo prolata, in sensus varios, et plane contrarios ita torta, et ampliata sunt, vt eorum 80. immo, teste authore anonymo opu-

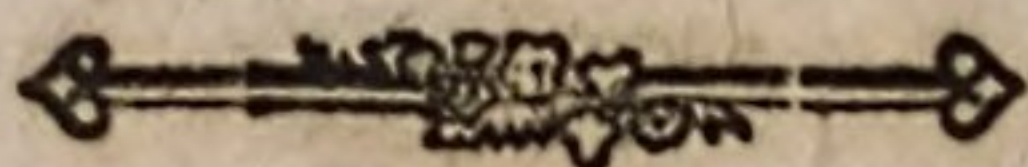
sculi de die Domini emortuali, 200. interpretatio-
 nes hodie numerentur. Deplorant id ipsum viri
 quidam ex ipsis Protestantibus eruditissimi, atque
 acerbè conqueruntur, maiores suos longius,
 quam par est, profectos, jure canonico, et sub-
 ordinatione ecclesiastica e fundamentis diruta,
 posteris nihil reliquisse praeter schema Ecclesiae
 anarchicum, acephalum, autonomicum, ceu sco-
 pas male dissolutas, nulli feruientes vsui, nisi
 forte in terga eorum, qui dissoluere. Heinc il-
 lum contemptum, heinc laicorum ministris Eccle-
 siae insultantium impotentem fastum, vt illi ipsi,
 qui ante id solum agebant, vt Pontificis excute-
 rent jugum, nunc voti damnatos sentiant se mu-
 tasse Dominum, non seruitutem; qui anathemata,
 et censuras, aliasque poenas canonicas ridebant,
 soluti sunt illi quidem metu suspensionis in foro
 canonico, non criminali. Audiatur vnicus Cl.
 D. Froereisen, Academiae Argentinensis Rector,
 et Superintendens (x), apodictice, et emphatice
 de hoc argumento differens: „Misera, ait, mihi
 „Ecclesiae nostrae conditio videtur ratione for-
 „mae regiminis, et status externi - - etenim vix
 „vmbra vnionis ecclesiasticae in ea adparet.“ Et
 infra: „Defectus hic formae ecclesiasticae visibilis
 „fons est omnium, quae in ea frequentes adpa-
 „rent miseriarum.“ Inuestigat postea fontem
 huius miseriae: „Si satis prouidi fuissent, inquit,
 „reformatores, cum Augustana confessione, ceu
 „norma ecclesiastica doctrinali, syllogen quoque
 „Canonum exhibuissent. - - Per hanc syllogen
 „certam quamdam juris ecclesiastici vniuersalis
 „normam obtinuissent.“ Paulo post: „Heinc
 „fit (ex juris ecclesiastici defectu), vt alia Eccle-
 „sia

„fia particularis ex Carpzouianis, alia ex Hob-
„befio - Thomafianis, alia ex Titianis, alia ex
„Boehmerianis, alia ex aliis principiis jus fibi ec-
„clefiasticum pro libitu formet, magna cum Ec-
„clefiaef nostrae ignominia. - - Similis euafit
„Ecclefia noftra vermi in partes non tantum ma-
„gnas, et longas, fed et minutas diffecto, qua-
„rum quaelibet fe mouet, quamdiu aliquales vi-
„res fuperfunt, et quarum quaelibet fenfim fen-
„fimque vitam, et cum vita facultatem fe mouen-
„di amittit. - - Si fatis fuiffent prouidi refor-
„matoes, aut Hierarchiam epifcopalem cum
„Suecis, Danisque retinuiffent, aut confiftorium
„faltim fupremum, et vniuerfale erexiffent ad
„cognofcendas cauffas ecclefiafticas.“ Quid,
quod ipfe etiam Pfaffius (aa) fcribat: „Ex Eccle-
„fiis, quae jugum R. Pontificis excuffere, quae-
„uis peculiarem fibi faciem pinxit.“ Accedit et
illud: fi cum jure territorii ad Dominum deuol-
uitur iurifdictio facra, vtique nullo fexus difcri-
mine fuprema potestas ecclefiaftica perinde, ac
politica, refidebit in foemina, quae jure nata-
lium, aut emtionis titulo acquirit territorium.
Haec igitur, quam nec loqui in Ecclefia permittit
Apoftolus (bb), etiam imperabit, leges feret,
ordinabit diuinos miniftros, vibrabit anathema
etc. Heinc denuo antefatus D. Froereifen (cc)
ait: „Obiicitur faepius, fed fine fufficienti fun-
„damento, Romanae Ecclefiae, foeminam quam-
„dam aliquando fuiffe Papam: maiori fpecie hoc
„Ecclefiae noftrae obiici poffe videtur. In ea
„enim jura Papalia, et Epifcopalia exercere po-
„teft foemina, dummodo fufficientes poffideat
„diuitias ad emendum pagum. - - Nec defunt

„forſan uxores, quae per maritos ſub ipſarum
 „imperio viuentes iura papalia, epiſcopalia, pres-
 „byteralia, et parochialia exercent.“ Emphaſi
 prorſus ſingulari, ſi Agnetem Papiffam (quam
 tamen fabellam erudite refellit ipſe Blondellus
 heterodoxus) nos habuimus vnā, quot aduer-
 ſarii? Non ita in vera Chriſti Eccleſia, quae in
 S. Litteris vocatur domus, ciuitas, regnum,
 acies bene ordinata: ſicut igitur in domo vnus eſt
 Paterfamilias, in ciuitate vnus Magiſtratus, in
 regno vnus Rex, in acie bene ordinata vnus ſu-
 premus Campi-Mareſchallus, ita et illa vnum
 ſupremum habet imperium, oportet, quod vnum
 eſſe nequit, ſi reſideat penes Principes politicos.

3) Chriſtus Petro, et Apoſtolis, horumque
 Succeſſoribus actu contulit imperium Eccleſiae
 ſummum, atque a Principibus politicis indepen-
 dens. Quum enim poteſtas ſpiritualis, et eccle-
 ſiaſtica ex ſola Chriſti, Eccleſiam inſtituentis vo-
 luntate profluat, ea alicui competere dici nequit,
 niſi illi eamdem Chriſtus conceſſerit (c. 2. §. 10.)
 Quod autem eam conceſſerit Apoſtolis, eorumque
 Succeſſoribus, S. litterae manifeſte teſtantur (c. 2.
 §. 9. n. 2. ſeqq.). Aſt quod talem conceſſerit ſum-
 mis Imperantibus politicis, illamque Apoſtolo-
 rum poteſtati horum ſubordinatam, vel dependen-
 tem voluerit, nec ſyllaba in tota S. Scriptura le-
 gitur. Nam certe, ſi integrae legantur N. L.
 Scripturae, nihil aliud de Principum poteſtate
 deprehendetur, quam vt dentur Caefari, quae
 ſunt Caefaris: vt tributa ſoluantur: vt pro Regi-
 bus oretur: vt tam Regi, quam omnibus ab eo
 miſſis obtemperetur: ac denique vt omnis pote-
 ſtas,

stas, in sua quavis sphaera, a Deo (diuersa licet ratione) esse, ac quilibet Magistratus politicus non frustra gladium portare, sed in ea re minister Dei esse cognoscatur. Nihil igitur horum, quod Reges nominatim jubeat de Christi Ecclesia disponere, vel in causis, et rebus Religionis quidquam sibi jurisdictionis adrogare, ibidem reperire est: nempe Apostolus (ait Ill. de Marca *(ee)*) gladio Principem adcingit ad scelerum vindictam, non ad fidei Canones sanciendos; ita ut palatium, et tribunal ad eum pertineat, non autem Ecclesia, et cathedra Petri: atque Christus, quando Ecclesiam instituit, Regum dignitatem non laesit, sed eam nec auxit. Si vero Principes politici a Christo potestatem in sacra seu ecclesiasticam nullam habent; unde aliunde? An a coetu fidelium? Sed penes hunc illa nunquam existit (§. praec.)? An a jure naturali, gentium, aut ciuili? Ast manifestum est, ea jura non posse Principi tribuere ullam potestatem in eas res, quae iisdem juribus non sunt subiectae; nullum quippe jus de aliis siue rebus, siue personis, aut actionibus quidquam constituere potest, quam quae sub illius ambitum cadunt: res autem ecclesiasticas, siue fidei, et Religionis, utpote alterius, et longe superioris, nimirum supernaturalis, ac diuini, ordinis, omnino excedere sphaeram, et potestatem juris naturalis, gentium, et ciuilis, certum est. Verum possunt (ait fors non nemo) oriri turbae, dissidia, obpressiones ex collisione Sacerdotii, et Imperii. Quid inde? Estne aliquod genus regiminis politici, in quo non possint oriri turbae etc.? An ideo illud sit ab alio dependens, ut ortas sedet? Quis id dixerit? Oriuntur
tur

tur nempe contentiones sacram inter, et profanam potestatem non ex vitio regiminis, sed potissimum pseudo-politicorum; cuiusmodi singula fere saecula tulere, qui pseudo-politica principia in aulas inferebant, Reges inter, et Pontifices odia disseminabant, bella incendebant, e clade, et spoliis Ecclesiarum quaestum faciebant; ac denique Religionis usum e regionis utilitate metiebantur. Audiamus vnicum Monzambanum (*ff*) dicentem: „Fas est nobis dispicere, quatenus „dogmata theologica, per quae homines ad salutem aeternam deducere Sacerdotes laborant, „ad rationes nostras politicas quadrent.“ Hoc est, fas est politicis, Euangelium adcommodare codici, Religionem politiae.

4) Post adscensum Christi sacrum Ecclesiae imperium actu exercuerunt Apostoli (§. 5. et seqq.), exercuerunt quoque post decessum Apostolorum, horum Successores SS. Pontifices, et Episcopi (§§. iisd.). Et quidem utrique semper independenter a Principibus politicis; immo his contradicentibus, prohibentibus, atrocissima tormenta, mortemque minantibus, ac inferentibus, prout actus Apostolorum, horum epistolae canonicae, atque historia ecclesiastica abunde testantur. Nempe per prima tria saecula Ecclesiae plurima non localia solum, sed nationalia quoque Concilia, in causa Paschatis, Baptismi haereticorum, Montani etc. Coegere Praefules, non Principes: dispensationes homicidis, et moechis concessere Pontifices, non Reges: excommunicati sunt haeretici a Praefulibus, non a Principibus: electi sunt, aut depositi Episcopi cum Paulo Samosateno,

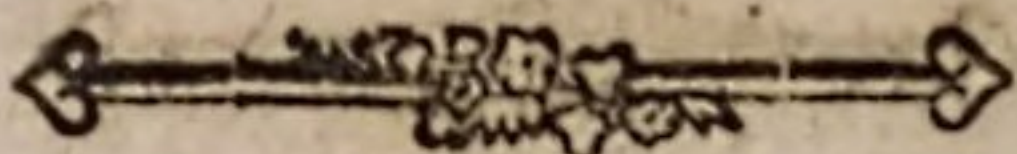

teno, et aliis a Pontificibus, non Imperantibus politicis: paucis, totum regimen externum Ecclesiae erat penes Pontifices, et Episcopos, non Reges. Sed neque, postquam Ecclesiae christianae nomen dederunt, Christique legem amplexi sunt Principes, pristinum jus Episcopis abrogatum est; posteriores quippe sub Constantino M. Episcopi successerunt aequae, ac eorum antecessores inuicem, atque jura Apostolorum; sacra dirigebant ea dignitate, et potestate, quae a Christo, et Apostolis in ipsos tanquam Christi Vicarios, ac Apostolorum successores propagata erat. Aut an Episcopi tempore Constantini desiere esse Apostolorum Successores, atque regni coelorum claves administrare? An saltem tot annorum, tot saeculorum praescriptio, siue possessio contemni queat? An christianis Principibus competebat potestatem, jura, et libertatem Ecclesiae arctius premere, et angustare, quam ab Ethnicis factum est? Vel an plane traducem potestatis Apostolicae in Episcopos abrumpere potuere Constantinus, huiusque successores christiani Imperatores? Nihil minus: immo vero vere tales orthodoxi Imperantes Episcoporum reueriti potius sunt auctoritatem, eorum vocem audierunt, sententias sequuti sunt, sacras leges receperunt; quin et poenis spiritualibus, ac poenitentiis, sibi a Pastoribus sacris impositis, sese submiserunt.

5) Testantur id vnanimiter Patres coaeui: Osius Cordubensis Episcopus (gg) Constantium, filium Constantini, ab Arianis seductum, et eorum persuasione negotiis ecclesiasticis se immiscentem, grauiter monet his verbis: *Ne te misceas*

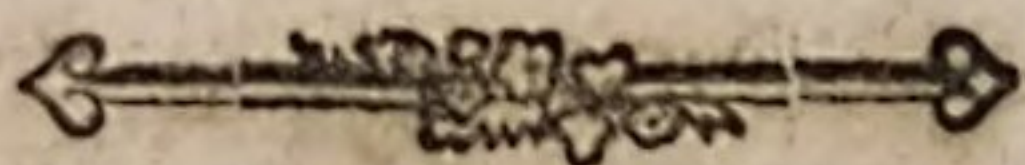
*ſceas rebus eccleſiaſticis, nec nobis Episcopis Imperator in hoc genere rerum eccleſiaſticarum praecepe, ſed ea potius a nobis diſce. Tibi Deus imperium tradidit, nobis eccleſiaſtica concedidit. Ac quemadmodum, qui tibi imperium ſubripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne, ſi ad te eccleſiaſtica pertrahas, magni criminis reus ſias. Reddite, ſcriptum eſt, quae ſunt Caefaris, Caefari, et quae ſunt Dei, Deo. Neque nobis igitur terrae mandare licet, neque tu adolendi habes poteſtatem. Eundem Imperatorem Clariffimi Episcopi Paulinus Treuirenſis, Lucifer Metropolitanus Sardiniae, Dionyſius Mediolanenſis, aliique ſerio adhortati ſunt, ne eccleſiaſtica corrumpere, neue Romanorum imperium eccleſiaſticis conſtitutionibus inmiſceret, ne Episcopis dominaretur. Quorum iudicium M. Athanaſius comprobans (hh) addit: „Nihil poſſe „cogitari in re chriſtiana monſtroſius, quam Regem eccleſiaſticas controuerſias velle ſuo iudicio „definire.“ Similiter cum Oſio, Athanaſio, Paulino, et reliquis Conſtantium adloquens Hilarius Pictauienſis, illud Galliae, eloquentiae, et fidei ornamentum (ii) ait: *Prouideat, et decernat clementia tua, ut omnes ubique iudices, quibus prouinciarum adminiſtrationes creditae ſunt, ad quos ſola cura, et ſollicitudo publicorum negotiorum pertinere debet, a religioſis ſe negotiis abſtineant, neque poſt-hac praefumant, atque uſurpent, et putent, ſe cauſſas cognoscere Clericorum.* S. Martinus, trium mortuorum ſuſcitator, coram Maximo (prout refert Seuerus Sulpitius) (kk) exclamat: *Novum eſt, et inauditum nefas, ut cauſſam Eccleſiae iudex ſaecularis iudicet.* Gregorius Naz. (ll) Imperatorem Theodoſium ita grauiffime adfatur: *Te quoque,*
o Im-*

*o Imperator! imperio meo, ac throno lex Christi subiicit; imperium enim nos quoque Episcopi gerimus, addo etiam, praestantius, et perfectius: nisi vero aequum est, spiritum carni fasces submittere, et coelestia terrenis cedere? Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem in optimam partem accepturus sis, utpote sacri mei gregis ovis sacra, magnique pastoris alumna; recteque jam olim a spiritu docta, et instituta. Chrysostomus (mm) ait: Mane intra terminos tuos, o Rex! alii sunt termini Regni, alii Sacerdotii: hoc regnum illo maius est: Rex ea, quae sunt in terris, sortitus est administranda; ceterum ius Sacerdotii e supernis descendit: Regi corpora commissa sunt, Sacerdoti animae, maior hic principatus: propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, et ubique in veteri scriptura Sacerdotes inungebant Regem. Theodoretus scribit (nn): Eulogium quemdam, quum ei Modestus Praefectus Valentis Imperatoris Ariani dixisset: Communica cum Imperatore: facete respondisse: Numquid cum imperio est etiam Sacerdotium consequutus? D. Ambrosius (oo) cordate scripsit ad Imperatorem Valentinianum Jun. qui ab Arianis deprauatus, de rebus fidei judicare adtentabat: Quando audiisti, clementissime Imperator! in causa fidei laicos de Episcopis iudicasse? Ita ergo quadam adulatione curuamur, ut sacerdotalis juris simus inmemores, et quod Deus donavit mihi, hoc ipse aliis putem esse credendum? Si docendus est Episcopus a laico, quid sequitur? Laicus ergo disputet, et Episcopus audiat, Episcopus a laico? At certe si vel scripturarum seriem diuinarum, vel vetera tempora retractemus, quis est, qui abnuat, in causa fidei, in causa, inquam, fidei Episcopos solere de Imperatoribus christianis, non Imperatores de
Epi-*

*Episcopis, judicare? - - Pater tuus, vir maturioris aevi, dicebat: non est meum judicare inter Episcopos: tua nunc dicit clementia: ego debeo judicare. - - Si conferendum de fide, Sacerdotum debet esse ista conlatio; sicut factum est sub Constantino augustae memoriae Principe etc. Idem (pp): Noli te gravare, inquit, Imperator! ut putes, te in ea, quae divina sunt, imperiale aliquod jus habere. - - Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Ecclesiae: publicorum tibi moenium jus commissum est, non sacrorum. Quid, quod, teste Theodoreto (qq), idem Ambrosius Theodosium Sen. Imp. ab Ecclesiae limitibus expulerit, et poenitentiam publicam subire coegerit. Ac deinde, quum Imperator in Ecclesia ad loca Sacerdotum ascendere, atque ibidem sedere vellet, iussit eum descendere, et cum plebe consistere: quod ille libenter fecit. Nihil quoque in Basilio, Hieronymo, Augustino, et aliis frequentius obcurrit, quam Regibus palatia, Episcopis Ecclesias; illis corpora, his animas: illis externa reipublicae civilis, his interiora reipublicae, et Ecclesiae divinae: illis pacem, et regimen politicum, his disciplinam, et regimen spirituale esse Christi praescriptione mandatum. Vnicum adhuc adducere lubet S. Maximum Abb. et M. in conlatione (rr) cum Principibus, qui ei typum, a Constante Imp. de vna in Christo voluntate editum, obtrudebant, dicentem: Quoniam Sacerdotum est quaerere, ac definire de salutaribus Ecclesiae catholicae dogmatibus. Dumque ei reponebant: Ergo non est omnis christianus Imperator etiam Sacerdos? Respondit: Non est. Iterum ergo ei obiicientibus: Melchisedechum Regem, et Sacerdotem fuisse: reposuit: „Mel-
„chi-*

„chifedechum Regem, et Sacerdotem fuisse, et
„typum gessisse Christi Regis, et Sacerdotis in-
„mortalis, non vero ceteris Regibus ad eandem
„dignitatem praeiuisse?

6) Quod testati sunt Patres, id ipsum semper contra Imperantes politicos propugnarunt SS. Pontifices. Sic Gelasius P. ad Anastasium Imp. inter alia haec scribit: *Nosti enim, Fili clementissime! quod, licet praesideas generi humano dignitate, rerum tamen Praesulibus diuinarum deuotus colla submittis - - atque subdi te debere cognoscis Religionis ordine potius, quam praeesse.* Eundem Imperatorem Symachus P. (ss) ita adloquitur: *Precor, Imperator! pace tua dixerim: memento te hominem, ut possis uti concessa tibi diuinitus potestate: defer nobis in Deo, et nos deferemus Deo in te.* Gregorius M. nolens Mauricii Imperatoris ausibus deferre (tt) ait: *Cum piae memoriae Constantino Principi in scripto oblatae adcusationes contra Episcopos fuissent, libellos quidem adcusationis accepit, et eosdem, qui adcusati fuerant, Episcopos conuocans, in eorum conspectu libellos, quos acceperat, incendit dicens: Vos Dii estis a vero Deo constituti; quia dignum non est, ut iudicemus Deos.* Et (uu) de eodem Imp. loquens: *Scimus, inquit, piissimos Dominos disciplinam diligere, ordinem seruare, Canones venerari, et se sacerdotalibus negotiis non miscere.* Gregorius II. Leoni Isaurico, se Imperatorem, et Sacerdotem scribenti, his verbis rescripsit: *Audi humilitatem nostram, Imperator, et ecce! tibi palatii, et Ecclesiarum scribo discrimen; Imperatorum, et Pontificum: agnosce illud, nec contentiosus esto. Nam quemadmodum Pontifex intro-*
G *spicien-*

*spiciendi palatium potestatem non habet, ac dignitates regias deferendi, sic neque Imperator in Ecclesiam introspiciendi, et electiones in Clero peragendi. Stephanus VI. Basilium Imp. ita adfatur (wv): Re-
 ðe nouerit pia Potentia tua, quod manui regiae non subiiciatur sacerdotalis, et apostolica dignitas; licet enim ipsius Christi Imperatoris similitudinem in terris geras, rerum tamen mundanarum, et ciuiliu tantum curam gerere debes. Nicolaus P. (xx): Imperiali iudicio, inquit, non possunt ecclesiastica iura dissolui. Et infra (yy): Non quod Imperatorum leges (quibus saepe Ecclesia utitur contra haereticos, saepe contra tyrannos, atque contra prauos quosque defenditur) dicamus penitus reuendas, sed quod eas Euangelicis, Apostolicis, atque canonicis decretis (quibus postponendae sunt) nullum posse inferre praeiudicium adferamus. Denique omissis aliis, Innocentius III. (zz) ait: Nos attendentes, quod laicis super Ecclesiis, et personis ecclesiasticis nulla sit adtributa facultas, quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi. Item (aaa): Non negamus, quin praecellat Imperator in temporalibus. - - Sed Pontifex in spiritualibus antecellit: quae tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima praefertur corpori.*

* Haud ignoramus, his SS. Pontificum effatis, quum in propria causa testes agant, parum conuinci Adversarios nostros: verum, quia et ipsi pro se adlegant quorundam Pontificum testimonia (prout in sequenti capite referemus) antefata heic non adeo inaniter adducta nobis videntur.

7) Tandem sibi nullum competere jus in sacra proprie talia ipsimet facti sunt potentissimi, sapien-

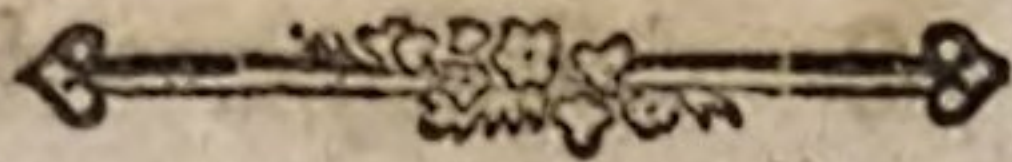

pietissimi, ac Christianissimi Imperatores. Constantinus M. Christianorum Imperatorum Princeps, teste Eusebio (*bbb*) in Concilio Nicaeno non prius adfedit, quam Episcopi, ut federet, adnuissent: quo satis indicavit se Concilio non praeesse. Immo refert Rufinus (*ccc*), eundem, quum resedisset, publice coram Episcopis edixisse: *Deus vos constituit sacerdotes, et potestatem vobis dedit de vobis quoque iudicandi, et ideo nos a vobis recte iudicamur: vos autem non potestis ab hominibus iudicari: propter quod Dei solius inter vos exspectate iudicium, et vestra iurgia, quaecumque sunt, ad illud Diuinum reseruentur examen.* Finito Concilio scripsit epistolam ad Alexandrinam Ecclesiam (*ddd*) dicens: *Nam quod trecentis placuit Episcopis, nihil aliud existimandum est, quam Dei sententia, praesertim quum in tantorum virorum mentibus insidens Spiritus S. Diuinam voluntatem aperuit.* Et in alia epistola (*eee*) circa finem sic fatur: *Quae quum ita sint, coelestem gratiam, et plane Diuinum mandatum libenter suscipite: quidquid enim in sanctis Episcoporum Conciliis geritur, id omne ad Diuinam referendum est voluntatem.* Quum Hypatianus, Heracleae Perinthis Episcopus, ab Episcopis Helesponti et Bythiniae rogatus, a Valentiniano sen. Imp. peteret; ut eos ad corrigendam fidei doctrinam conuenire permetteret, teste Sozomeno (*fff*) respondit: *Sibi, qui unus e numero laicorum esset non licere se eiusmodi negotiis interponere; et ideo, inquit, Sacerdotes et Episcopi, quibus haec curae sunt, pro se, ubicumque ipsis libitum fuerit, in unum conueniant.* Theodosius, et Valentinianus jun. Impp. in epistola ad Synodum Ephesinam (*ggg*) scripserunt: *Igitur Candidianum, praeclarissimum*

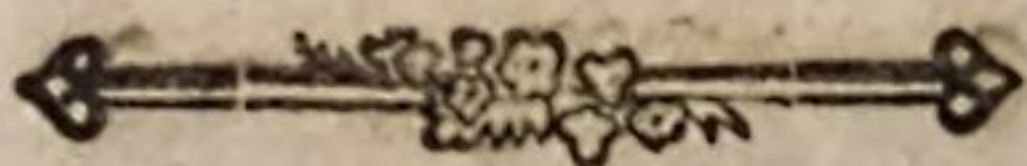
sacrorum domesticorum comitem, ad sacram vestram synodum abire iussimus; sed ea lege, et conditione, ut cum quaestionibus et controuersis, quae circa fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat: nefas est enim, qui sanctorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis, et consultationibus se se inmiscere. Nec aliud sensit Marcianus Imp. in synodo Chalcedonenſi (hhh) dicens: Non ad fidem confirmandam, non ad aliquam potentiam ostendendam, exemplo religiosissimi Principis Constantini, synodo interesse volumus. Immo circa capita quaedam, solam disciplinam ecclesiasticam spectantia, teste Veroniciano synodi Chalced. secretario (iii) nihil sua lege statuere voluit, sed eadem synodo examinanda et sancienda proposuit. Honorius Imp. ad Arcadium fratrem scripsit: Si quid de causa Religionis ageretur, Episcopale oportuit esse iudicium: ad illos enim Diuinarum rerum interpretatio; ad nos Religionis spectat obsequium. Basilus in Synodo VIII. ita perorabat (kkk): De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conuersamini, quid amplius dicam, non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de ecclesiasticis causis sermonem mouere; neque penitus resistere integritati Ecclesiae, et vniuersali Synodo aduersari. Haec eadem inuestigare et quaerere Patriarcharum, Pontificum, et Sacerdotum est; qui regiminis officium sortiti - - qui ecclesiasticas et coelestes adepti sunt clauēs; non nostrum, qui pasci debemus. - - Quantaecumque enim religionis et sapientiae laicus exsistat, vel si etiam vniuersa virtute interius polleat, ouis vocari non desinet. Adstipulatur Justinianus Imp. (lll) dicens: Si vero Ecclesiasticum sit delictum, egens castigatione ecclesiastica et multa, Deo

Deo amabilis Episcopus hoc discernat, nihil communicantibus clarissimis prouinciae iudicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles iudices; quum oporteat talia ecclesiastice examinari, et emendari animas delinquentium per ecclesiasticam mulctam, secundum sacras et diuinas regulas; quas etiam nostrae sequi non dedignantur leges. Quid, quod in quarta synodo, quae sub Papa Symacho habitata est, ne Theodoricus quidem, licet Arianus, sibi iudicium in Episcopos arrogarit; sed postquam a plurimis Episcopis audiisset, Papam Symachum ob praerogatiuam suae sedis non posse compelli, ut minorum iudicio se submitteret, respondit: In synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda praescribere, nec aliquid ad se, praeter reuerentiam, de ecclesiasticis negotiis pertinere. Heinc perfidiam Aarii non Constantinus, sed Patres Nicaeni discussuerunt: Macedonium et Apollinaristas occidentalium libellus, et Constantinopoli coacta synodus, non vero Theodosius Imp. haereseos damnarunt: Nestorii amentiam Synodus Ephesina, et Eutyche-tis delirium Chalcedonen-sis, non Theodosius aut Marcianus, anathemate perculerunt: Iconoclastas VIII. Synodus, non Basilius damnauit etc. Immo nulla legitima synodus ostendi potest, cuius actis ecclesiasticis Imperatores, aut horum legati, etsi praesentes, subscripserunt: Ego N. Imperator definiens subscripsi. Sed nec defuere etiam hac vltima aetate Constantini et Theodosii Magni, qui obtrusa sibi a pseudo politicis Ecclesiarum spolia et iurisdictionem magnanimo contemptu repudiarent: sic Fridericus Imp. ad Concilium Papiense anno 1160. scripsit: Deus vos constituit Sacerdotes, et potestatem vobis dedit de nobis quoque iudican-

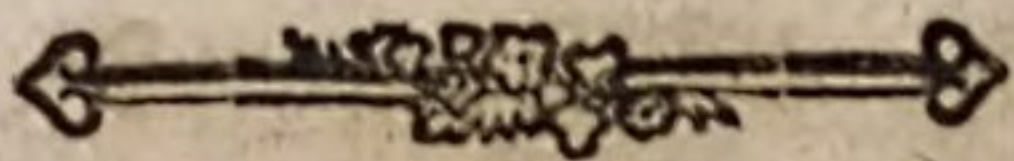

di. Suggestere non nulli Carolo V. ut pro potestate Caesarea abusus curiae romanae reformaret: negavit vero, ad se id pertinere. Norat Imperator magnus armis, in re politica se ipso maior, hos ipsos homines per nova systemata, et hypotheses, Religionem, quae antea casta fuerat, et inlibata, sensim facere publici juris. Constat quippe, hos ipsos, dum de potestate Imperatoris limitata scribunt, eius auctoritatem ac potestatem ita extenuare et restringere, ut in dubium vocent ipsum nomen Monarchae, an et quatenus cadat in Imperatorem: alii plane negant, esse Monarcham, atque hunc titulum illi splendide magis, quam vere tribui putant. At vero, ubi contra Pontificem, et Status ecclesiasticos res geritur, profusa liberalitate, sed ex alieno, omnia in Imperatorem congerunt: Romam, dictiones Pontificias, jura cum sacra, tum profana omnia Caesari adscribunt; ut, quod una manu detrahunt, altera manu restituant; ac scite non nemo dixerit: *Políticos hos Aquilam primo depilare in Germania, ac tum pennis alienis ornandam mittere in Italiam.* Norat denique Imperator hic, si quisquam, sapiens, eo esse ingenio vulpes has subdolas; ut eodem fere tempore summos Imperatores soleant mulcere cauda, dentibus mordere. Aut, quaeso! an omnes hi potentissimi, sapientissimi Imperatores, de quorum favore, et patrocinio captando, et conservando plurimum Pontificum atque Episcoporum intererat, an, inquam, omnes hi (prout audacter adserit Justus Hennig-
gus Boehmerus (mmm) jurisdictionem sacram, causasque ecclesiasticas Episcopis deputarunt ex politicis causis, quae talia Principum judicia non admit-

admittebant, atque vt Episcopos quacumque occasione sibi indulgentiores redderent; nec iudicando inter eos alios laederent, eorumque animos a se alienarent, alios vero fouere viderentur? Absit: vt tam timidae et obiectae mentis tantos Principes fuisse suspicemur. Certe eos agnouisse, jurisdictionem sacram ecclesiasticam Episcopis a Christo immediate conlatam, seque, tanquam oues, eidem subiectos, propria eorundem effata, a nobis relata, manifeste testantur. Nempe Imperio Christiano effecto Christiani Principes, ingenio tam diuersi, per tot annorum seriem Episcopis potestatem circa sacra factam, tectamque permisserunt, neutiquam permissuri, nisi plane intellexissent, eandem ipsis a Christo fuisse impartitam, et certe ad populos recte gubernandos conducibilem (de quo in §. seq.) neque propterea, quod Imperium in varias partes diuideretur, nec propter quamcumque eiusdem Imperii mutationem mutata est substantialis ecclesiastici regiminis forma; sed semper eodem tenore progressa est Ecclesia, vt Pontifices et Episcopi in sacris praeessent; alii, quocumque nomine adpellati, subessent; illi essent pastores, hi oues. „Vnde est, ait Ill. de Marca (*nnn*) quod de ritibus, ceremoniis, Sacramentis, Cleri censura, functione, conditionibus et disciplina, Canones a Conciliis, et decreta a Pontificibus Romanis, tanquam de materia sibi subiecta, frequentissime edantur, et vix vlla proferri possit constitutio Principum, quae hac de re lata fuerit ex mero potestatis saecularis imperio: sequutas quidem hac in parte leges publicas videmus; sed non antecessisse: Et hanc vniuersalem doctrinam capitibus sequentibus (*ooo*)

amplius et singillatim explicat, confirmatque. Norunt videlicet potentissimi Principes, quod jam diu de Ecclesia Christi praedixerat Isaïas (ppp): *Reges ministrabunt tibi (Ecclesiae) venient ad te curvum filiorum (Imperatorum et Regum) qui prius (persequendo) humiliaverunt te, et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi, et vocabunt te civitatem Domini, Sion Sancti Israel.* Et paulo prius: *Aedificabunt filii peregrinorum muros tuos, et Reges eorum ministrabunt tibi: aperientur portae tuae jugiter, ut adferatur ad te fortitudo gentium, et Reges earum adducantur: gens enim et Regnum, quod non servierit tibi, peribit.* Quae Isaïae verba de Ecclesia Christi intelligunt Patres cum S. Hieronymo (qqq) atque interpretes Calmet, Hugo a S. Victore, alii vnanimiter. Concludamus igitur cum Gelasio P. (rrr) dicente: *Duo sunt, Imperator Auguste! quibus principaliter mundus hic regitur, Sacerdotum auctoritas, et Regalis potestas: utraque Principalis, suprema utraque.*

* Quum Respublica proprie talis sit societas summo imperio instructa (c. 1. §. 22.) Ecclesia autem Christi sit talis societas (§. hoc et praec.) eandem rempublicam proprie talem esse consequitur. Quoniam item societates finibus distinguuntur (c. 1. §. 5.) atque Ecclesiae, ceu societatis, finis totus sit sacer (c. 2. §. 3. n. 2. et 3.) merito Ecclesia Christi Reipublicae sacrae nomine appellari potest.

- (a) Matth. c. 22. v. 21. (b) Rom. 17. 26. (c) Matth. 17. 26. (d) Joan. 19. 11. (e) Joan. 18. 37. (f) Psal. 2. 6. (g) Psal. 9. 21. (h) Hebr. 5. 5. (i) Vide Calmet dissert. de Politica, siue ratione juris dicendi apud Hebraeos to. 1. proleg. (k) 2. Paral. 19. 11. (l) Matth. 10. 28. (m) 1. Tim. 2. 2. (n) de morib. German. c. 7. (o) Chron. Slau. 1. 2. c. 12.

c. 12. (p) de bell. Gall. l. 6. (q) Matth. 28. 19.
(r) Rom. 10. 18. (s) Eph. 4. 3. (t) Phil. 2. 2.
(u) 1. Cor. 1. 10. (w) 1. Cor. 12. 13. (x) Eph. 4. 5.
(y) Matth. 26. 26. (z) in orat. de misero ecclesiae
suae permultis in locis statu §. 1. habita 9. Maji 1743.
quam refert RR. Desing in sua larua detracta. (aa) in
Praefat. in Orig. jur. eul. (bb) 1. Cor. 14. 34. et
1. Tim. 2. 12. (cc) cit. loc. (dd) Luc. 13. 32.
(ee) de Concord. Sac. et Imp. l. 2. c. 4. n. 2. (ff) c. 8.
(gg) in epl. ad Constant. Imp. relat. ab Athan. in hist.
Arian. ad solitar. (hh) cit. loc. (ii) epl. 5. seu
lib. ad Ips. scripto. (kk) Sac. hist. l. 2. (ll) or. 17.
(mm) hom. 4. in Matth. 16. (nn) hist. l. 4. c. 16.
(oo) epl. 21. al. 22. (pp) in epl. ad Sor. (qq) l. 5.
hist. c. 77. (rr) habita in Secretario anno 655. edita
a Sirmondo. (ss) Ap. Baron. ad an. 503. (tt) Can.
31. caus. 11. q. 1. (uu) l. 5. epl. 25. (ww) apud
Baron ad an. 885. (xx) relatus can. 1. dist. 10.
(yy) cit. loc. §. 2. (zz) in c. Ecclesia 10. de Constit.
(aaa) Cap. solitae 6. t. 33. de M. et O. l. 1. (bbb) l. 3.
de vit. Constantin. c. 10. (ccc) l. 1. H. E. c. 2.
(ddd) ap. Socrat. l. 1. c. 9. (eee) cit. loc. (fff) l. 6.
c. 7. (ggg) apud Harduin. tom. 1. Col. 1346.
(hhh) action. 6. (iii) cit. act. (kkk) in actis Sy-
nodi. (lll) Nouel. 83. c. 1. (mmm) in obseruat.
ad ll. de concord. S. et J. Ill. Petri de Marca ad l. 2.
c. 7. obseru. 6. (nnn) l. 2. de concord. S. et J. c. 7.
n. 8. (ooo) Et init. l. 4. (ppp) c. 60. (qqq) in
cit. If. loc. (rrr) in Epl. ad Anastas. Imp.

§. XII.

Huius sacrae Reipublicae suprema potestas ecclesiastica, independens a statu politico, huic non tantum non obficit; sed etiam quam maxime proficit.

1) Suprema potestas ecclesiastica nullatenus civili derogat. Etenim huic per illam nulla pror-

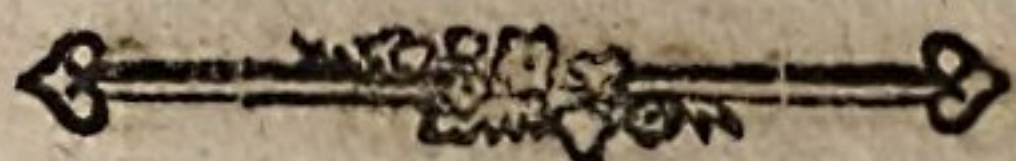

fus portio summi imperii demitur; quum omnia
 prorsus jura Maiestatis politicae (quae est comple-
 xus variorum jurium, quae imperanti indepen-
 denter et proprio jure in ciuitate competunt ad
 obtinendum finem reipublicae praefixum) salua et
 integra relinquantur: haec quippe profluunt ex
 fine et obiecto potestatis politicae proprio: ast ne-
 que finem, neque obiectum potestatis politicae
 proprium vllatenus attingit potestas ecclesiastica,
 vtpote habens finem et obiectum ab illo politicae
 totum diuersum: siquidem finis potestatis eccle-
 siasticae totus est sacer, spiritualis ac supernatura-
 lis (c. 2. §. 3. n. 2. seq.) potestas vero politica pro
 fine intendit vnicam salutem et felicitatem natu-
 ralem ac temporalem ciuitatis. Obiectum pote-
 statis ecclesiasticae sunt caussae Religionis sacrae,
 et spirituales; obiectum vero potestatis politicae
 constituunt caussae politicae temporales: adeo-
 que sicut potestas ecclesiastica non attingit finem
 et obiectum potestatis politicae, ita neque huius
 jura; et consequenter eadem jura nullatenus di-
 minuit. Dein reuerentia, et obedientia, quam
 Imperantes politici in caussis fidei praestant pote-
 stati sacrae, non est subiectio quaedam inrationa-
 bilis aut seruilis; sed obsequium quoddam ratio-
 nabile, filiale, quod summitatem ac plenitudinem
 Maiestatis ciuilis in sua sphaera non euertit: prae-
 fertim quum Principes aliunde jure Diuino natu-
 rali ac positiuo, a quibus eos exemptos nemo vnus
 dixerit, teneantur ad debitum cultum Deo ex-
 hibendum, suamque aeternam salutem procu-
 randam; neque ab iisdem suos subditos prohibe-
 re queant: haud quippe possunt vetita a Deo ju-
 bere, prohibere praecepta.

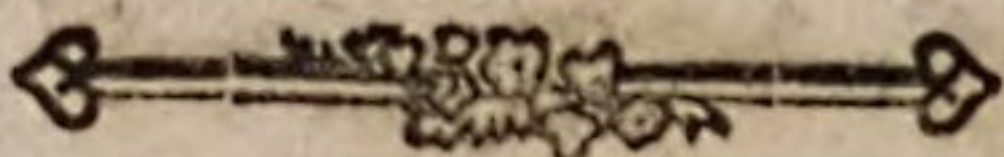
2) Quo-

2) Quocirca inane est, quod heic ad sustinendam doctrinam contrariam proferunt Protestantes ex vulgari illo: *non dari statum in statu, rempublicam in republica.* Aut enim istud de duplici eiusdem generis republica accipiunt? actum liquido falsum est, duas in coetu fidelium respublicas ex doctrinae nostrae systemate pronasci. Aut de disparis generis? et tunc quidem nihil eiusmodi statum in statu inuoluere repugnantiae ex se se manifestum est; dummodo fines utriusque non sint obpositi; quales non sint reipublicae sacrae, et profanae (n. praec.). Id ipsemet Wolffius optime inspexit contra Boehmerum (a) dicens: „Qui absurdum putant, jus in sacra separatum ab imperio civili esse, quasi respublica in republica fingatur, iudicium omnino praecipitant, nec absurditatem demonstrare valent. Sane in Republica Hebraeorum jus circa sacra erat penes Pontificem maximum, imperium civile penes Regem: vterque jus suum habebat pleno jure, et independententer ab alio. Ecquis vero dixerit, hoc institutum fuisse absurdum, etiamsi seponas, quod fuerit Diuinum. Certe statum in statu, qualem nos Catholici defendimus, agnouerunt jam Romani gentiles; prout de iis testatur Dionysius Halicarnasseus (b) scribens: „Pontifices de omnibus causis, ad sacra pertinentibus, judicant; nouas leges de sacris condunt; ministros sacrorum in officio continent: si quempiam aduertant, dicta sua contemnere, eum mulctant pro delicti magnitudine. Ipsi nullius potestati sunt obnoxii, nec tenentur ad reddendam rationem vel senatui, vel populo.“ Quid de Romano-Catholicis Imperatoribus dicamus? Vnicus audiatur Justinianus (c) dicens:

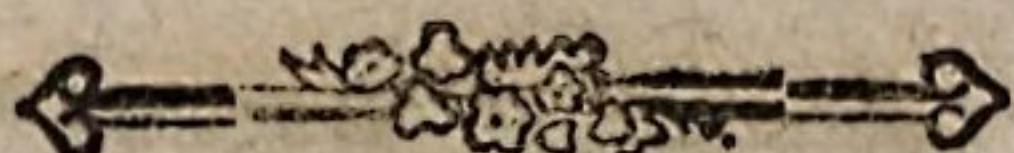

dicens: *Promulgauimus edictum, ita ut nullo modo mutauerimus statum ecclesiasticum, in omnibus seruato unitatis statu ecclesiarum cum Papa Romano. Non patimur, ut quidquam eorum, quae ad ecclesiasticum pertinent statum, non etiam ad R. Pontificis referatur beatitudinem; quum sit caput omnium Dei sacerdotum, vel eo maxime; quod quoties, in his locis haeretici pullularunt, sententia, et recto illius sedis iudicio coerciti sunt. Item (d) testatur: Quoniam semper nobis fuit magnum studium, unitatem vestrae Apostolicae sedis, et statum sanctarum Dei ecclesiarum custodire. Immo circumspeciamus orbem vniuersum (ait Magnif. Zallwein (e) et vix vllum erit Regnum, vix vlla prouincia, quaecumque forma regiminis in iis dominetur, in quo non species quaedam status in statu, seu plures status statum Regni et reipublicae constituunt; prout ex Archontologia Cosmica discere licebit: qui singuli finem generalem, nempe felicitatem Reipublicae vniuersalem, sed simul particulares habent; et tamen pacifice inuicem compatiuntur, et ita inuicem connectuntur, ut in fine vltimo, veluti in centro, conueniant. Quidni in eadem Republica (physice spectata) plures status, nempe ecclesiasticus, et politicus, se inuicem compantantur? qui, etsi diuersos, nullatenus tamen obpositos fines habent (n. praec.).*

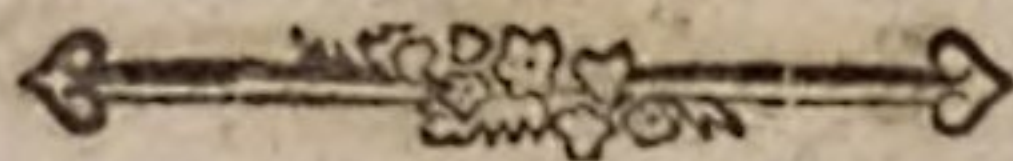
3) Porro vt nihil dicamus, quod imperium ecclesiasticum suis fidelibus indefinenter inculcet, atque strictissime praecipiat omnem reuerentiam, fidelitatem, obsequium, et obedientiam suis Principibus politicis praestandam: quum idem, vtpote mere sacrum (c. 2. §. 8. n. 2.) pro fine suo communi

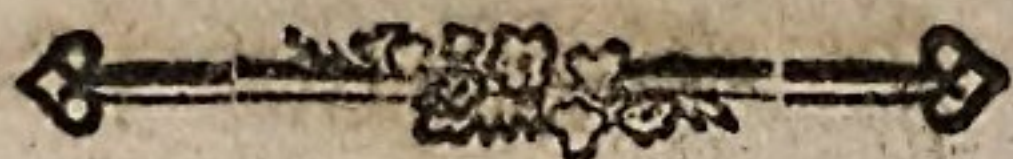
muni et principali, quem totis, et vnitis viribus promouere ac adsequi nititur, habeat Religionem, seu cultum debitum Deo exhibendum (c. 2. §. 3. n. 2.), si hanc ipsam Religionem statui politico vtilissimam ostenderimus, etiam ipsum imperium ecclesiasticum eidem quam maxime proficuum esse, demonstratum putamus. Jam vero Religionem statui politico vtilissimam, immo necessariam esse, certum est: nulla quippe est pars ciuilis Maiestatis, quam authoritate sua non confirmet. Etenim vt societas locum habeat, commune quoddam vinculum sit, necesse est; quo focii, neglectis etiam, si res postulet, propriis commodis, commune emolumentum, ceu finem societatis, promouere pro viribus obstringantur (c. 1. §. 3. 6. seq.), eaque de causa leges necessariae sint, queis sociorum actiones ita determinentur, vt, tanquam media necessaria, ad illum finem identidem tendant, ab eo vero nunquam deflectant (c. 12. seq.). Aut quomodo stabit societas, si leges, quibus tota innititur, pro cuiuslibet arbitrio negligantur: si Princeps pro sua libidine subditorum bona inuadat, et diripiat: si tyrannorum more eos exspoliet potius, quam vt eorum Patrem se esse meminerit? si subditi fidelitatem, obsequium, obedientiam exhibere detrectent? si ciues datam sibi mutuo fidem temere violent? Sublato hoc vinculo communi, pacem et quietem turbare, factaque separatione, societatem dissolui, necessarium est. Aut quae alia origo malorum, quae vitam ciuilem non raro infelicem reddunt, quam quod pleraque eorum a prauis hominum cupiditatibus, sui amore, alienae rei auaritia profluant? Jam vero motiua, quae a Religione subpeditantur,

tur, praefertim dum probis post hanc mortalem vitam aeterna praemia retribuenda; improbis econtra supplicia inferenda a Deo, bonorum retributore, et malorum vindice iustissimo, demonstrat, efficacissima sunt ad adfiduam probitatis et honestatis exercitationem incitamenta: iis praecipua inest vis ad ciuium animos in officio continendos, eosque permouendos, vt, posthabitis etiam priuatis emolumentis, indefessam promouendo bono publico operam praestent: vt fidem, cum sibi mutuo, tum Principi datam, constanter seruent: vt leges ad vtilitatem reipublicae pertinentes, prompto ad obediendum animo impleant. Tollatur Religio, tollatur Deus, virtutum remunerator et scelerum vindex; simul omnem societatem humanam sublatam, etiam oculis conspiciemus. Quodnam enim, sublata Religione, freenum adeo potens erit, quod Principem ab abusu suae potestatis in perniciem subditorum efficaciter cohibeat? si cum morte omnia simul finiri persuasum semel fuerit hominibus, qua ratione ii, qui auri insatiabili fame vrgentur, aut regnandi cupidine abripiuntur, aut demum fluxis carnis inlecebris vehementer adliciuntur: tum tuta ratio alienas opes inuadendi, vel certa et occulta vi Principis dejecti solium occupandi, aut furtiua occasio libidinem explendi ipsis obfertur, in officio continebuntur, aut a vitiis, societatis euerfuiis, efficaciter retrahentur? Paucis sublata Religione et salus Principis, et vita non minus, quam bona ciuium, et coniugalis fides, et virginalis pudicitia, et tota demum societatis humanae securitas periclitabitur. Id penitissime perspexerunt ipsimet ethnici; quemadmodum id, adlatis plurimis

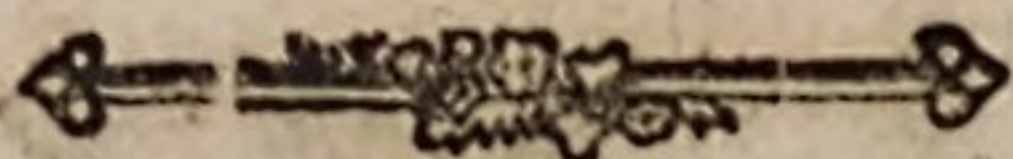

mis veterum testimoniis erudite ostendit Warburton (f): „*In legibus constituendis* (ait Plutarchus (g) *praecipua et maxima est de Diis sententia: quare et Lycurgus Lacedaemones, et Numa Romanos, et John Athenienses, et Deucalion poene omnes Graecos Diis consecrarunt: votis, juramentis, vaticiniis, auguriis; spe et timore eos illis subiecerunt.*“ Plato (h) et Aristoteles (i) adfirmarunt, primum fundamentum, praecipuumque neruum et stabilitatis reipublicae firmamentum primo in Religione, seu cultu Deorum; deheinc in iustitia esse positum. In horum sententiam abiit quoque Cicero (k) scribens: *Pietatem erga Deos tollite, sanctitatem, Religionem omnem abolete; quibus sublatis vitae confusio maxima sequitur. - - Pietate aduersus Deos sublata, fides etiam, et societas generis humani, et una excellentissima virtus iustitia tollatur, necesse est.* Neque dicant: virtutem sua ipsius intrinseca honestate, quae aeterna, necessaria, et immutabilis, ipsique rerum naturae innixa, homines, vt eam sectentur, non posse non vrgere, et obligare. Demus enim haec ita esse, neque Atheum dici posse exlegem: an propterea de actuali probitate securi erimus? an non potius metuendum semper erit, ne is, quam primum effroenis cupiditas, aut priuata vtilitas postulauerit, ipsa haec rectae rationis dictata, velut deliramenta, conculcet, et nefarium quoduis facinus committere non vereatur? Si homines non semper sua sequantur principia, num putabimus, solum atheum rectae rationis principiis fideliter inhaesurum, quando vel de fortunis augendis, vel de totius felicitatis temporaneae iactura agitur? An maritus de fide vxoris certum se arbitri-

trabi-

trahitur, quando non modo ad libidinem pronissimam, sed Religionis praeterea contemtricem esse nouit. Constat, ceteroquin etiam sapientissimos Philosophos ethnicos in quibusdam contra omnem honestatem aberrasse: sic Lycurgus per suas leges uxores communes esse voluit: Plato in Bachi feriis licitam contendit ebrietatem: Lasciuas imagines Deos vel Deas referentes probauit Aristoteles: ipse Solon Athenis templum impudico amoris consecrauit etc. In quam inmanem voraginem etiam sexus, cui connata verecundia videtur, et cuius praecipuum insigne pudor est, proculcata semel Religione, praecipitetur, suo exemplo nos docuit Mad. Hubert in libro (l) a se conscripto, in quo id praecipue agit, vt ostendat, sapientissimos esse, qui oblectamentis vitae praesentis fruuntur; eo quod Deus, sua felicitate contentus, non possit nobis leuia haec gaudia inuidere. Aliud, nec minus aptum, huius rei exemplum in Barbara Imperatrice proponit Aeneas Syluius (m). „Quae inter concubinos inlaudatum aeuum publice agitans saepius viros petiit, quam peteretur. Neque alteri cuiquam religioni adscripta: quippe quae superos, inferosque vllos esse, negabat. - - Nempe nullum inquinatis mentibus solamen valentius, quam si totum extingui morte hominem opinentur. Vna salus desperanti coelum, inferos non timere. „ Intrinseca virtutis honestas eos quidem adficiet, qui ita animo comparati sunt, vt virtutem actu colant; neminem vero ab ea alienum, suisque duntaxat commodis intentum, vt ipsam colat, permouebit. Recta ratio sua quidem homini officia proponet; vt autem ea etiam exequi cupiat, si nihil aliud sperandum aut

aut metuendum sit, id enimvero nunquam efficiet: lex quidem naturae, per rectam rationem proposita, sublati quibuslibet poenis, et suppliciis, habebit vim directiuam; non item coactiuam: quo ipso fiet, ut sanctione destituatur, et robur omne omittat. Si prauae cordis adfectionis etiam eos non raro, qui leges reuerentur, earumque vim et directiuam et coactiuam agnoscunt, ad agendum id, quod iisdem legibus aduersatur, determinant: quid de illis sperare licebit, qui ullam legis sanctionem existere praefraete negant (*n*).

Quum igitur vera Religio Statui politico adeo utilis, et necessaria sit; eam vero Imperium ecclesiasticum tota sua potestate vnice in suis fidelibus intendat, et curet; quis illud Statui politico quam maxime utile, immo necessarium esse non perspiciat? Ut silentio praetereamus, quod, curam Religionis gerente Ecclesia, Imperantes politici temporali suorum ciuium felicitati promouendae, et seruandae, magis atque securius inuigilare possint. Quid jam impediatur, ut non vnus, idemque homo sacrae simul, ac ciuilis societatis membrum esse possit, ita, ut vtriusque status obligationibus exacte sufficiat? Ciuis, et Christiani officia sibi aduersa non sunt, nec, si recte consideres, esse possunt; ab eodem enim authore rerum omnium, Deo, proficiscuntur.

Ex dictis jam quia constat, quod Christus Ecclesiam suam instituerit instar alicuius societatis (§. 2.), et quidem perfectae (§. 3.); ideoque eandem vero imperio praeditam esse volue-

rit (§§. 4. et seqq.). Hoc actu Petro, et Apostolis, horumque Successoribus SS. Pontificibus, ac Episcopis commiserit (§. 9.), et quidem independententer a coetu fidelium (§. 10.), atque Principibus politicis exercendum (§. 11.): Ecclesiae Christi Regimen a Statu politico independens satis stabilitum esse videtur. Dentur igitur, quae sunt Dei, Deo; et, quae Caesaris, Caesari: Ecclesiae Christi, quae sunt Ecclesiae; Ciuitati politicae, quae sunt eiusdem. Illa intendat sacris, haec profanis: illa animabus, haec corporibus: sicut Magdalena contemplationi, et Martha oeconomiae domesticae, atque cohabitabunt pacifice, et amicabiliter, quasi duae sorores se mutuo amantes. Verum enim vero necdum adquiescunt Aduersarii nostri: propugnemus igitur idem Ecclesiae Christi Regimen, a Statu politico independens, quantum valemus, contra eosdem adhuc in sequenti capite.

- (a) Jur. Nat. part. 8. q. 955. in schol. (b) In epl. ad Patr. Constant. anno 528. relata l. cognoscere. 7. cod. de SS. Trinit. (d) l. reddentes. 9. in princ. co. eod. (e) to. 3. q. 2. c. 5. §. 10. fol. 432. (f) De diuin. Moyfis leg. (g) l. adu. Colotem. (h) De Republ. l. 4. (i) l. 5. Eth. (k) l. 1. de nat. Deor. n. 2. (l) Religion essentielle a l'homme. (m) Hist Bohem. c. 59. (n) Quanta bona orbi, et Statui politico contulerit christiana Religio demonstrat. Abb. Nonnott in Philosophico Religionis Lexico part. 1. art. 7. a fol. 252. seqq. quem vide.

CAPVT III.

*Regimen Ecclesiae Christi a Statu politico
independens contra Aduersarios
propugnatur.*

§. I.

Quamquam sacrum Ecclesiae imperium, vti statim dictum, a Christo immediate Petro, ac Apostolis, horumque successoribus SS. Pontificibus, et Episcopis conlatum fuisse, in praecedente capite satis, superque euictum videatur; eosdem tamen, Clerumque vniuersum a sacro Ecclesiae regimine exclusos volunt communiter DD. Protestantes, secundum Grotium (*a*), Brunemannum (*b*), et Boehmerum (*c*), alios: illudque aut toti coetui fidelium, aut (prout plerique tenent) Principibus politicis territorialibus adscribunt. Haud nihilominus conueniunt, quo titulo jus in sacra Principi territoriali competat; ideo in diuersas abeunt sententias, quarum praecipuas breuiter recensere lubet.

1) Prima opinio Protestantium, apud Boehmerum (*d*) tenet: quod Princeps duplicem personam sustineat, Principis, et Episcopi; ita, vt qua Princeps saecularibus, qua Episcopus ecclesiasticis praesit: atque subponunt, jura Principum circa sacra Episcopis, seu Clericis propria esse; adeoque ad Principes qua tales haud pertinere posse; nec cohaerere superioritati territoriali, sed saecularem, et politicam potestatem Magistratus

H 2

tene-

tenere jure haereditario, vt Principes politicos; potestatem vero ecclesiasticam ex transactione Passauiensi, juxta Carpzouium (*e*), vsque dum amicabiliter negotium Religionis vniuersale fuerit compositum, vt Pontifices, et Episcopos exercere. Hoc systema Boehmerus traducit, vt errorem crassum: et reuera inde sequitur, jus sacrorum proprium esse Ecclesiae Pastorum, ac iis violenter ereptum per pacificationem Passauiensem.

2) A dicto systemate parum abludunt Stephani (*f*), et Myllerus ab Ehrenbach (*g*); dum docent: Jura episcopalia Principi commissa esse ex quasi fiduciario contractu, siue deposito, ita, vt Principes sint depositarii, seu usufructuarii ad interim, donec Religionis negotium fuerit compositum. Hanc sententiam nuncupat Boehmerus crassam Philosophiam: et reipsa non est titulus in toto jure pro adserendo sibi aliquo jure infirmior, quam titulus depositi; nec fidei bonae quidquam magis repugnat, quam vsurpatio rei depositae.

3) Textor (*h*) vult, jus episcopale, seu jus circa sacra probabiliter de jure (adeoque non absque formidine de obposito) Principes Protestantos in suis territoriis potuisse sibi adserere jure principali, vel superioritatis, etiam ante pacem Religiosam; tamen fundamenta absque dubio esse clariora pro hoc jure Principibus adserendo ex pace Religiosa, vel subsequuta inmemorialis temporis obseruantia, vel etiam ex instrumento pacis petita: ita, vt ex his Domini dici queant jurium circa sacra, sed *reuocabiliter*, et in casum
com-

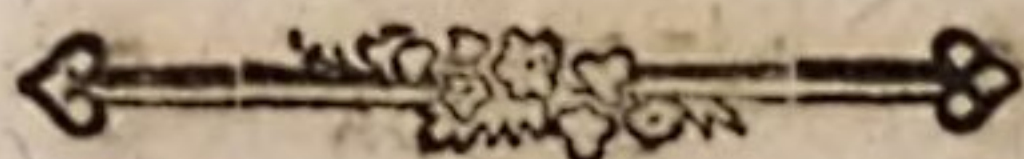

compositionis ecclesiasticae iterato *resolubiliter*. Contra hanc sententiam denuo insurgit Boehmerus (*i*), dicens: animaduvertebam, reuera eo ipso minui potestatem Principum nostrorum in sacris; et quamdiu hoc jus sub nomine juris episcopalis adhuc defenditur, actu tacite concedi, potestatem hanc illis, qua talibus, haud competere, sed Clericis propriam esse; vt proinde fingere necessum sit, Principes nostros esse Episcopos, vel Papas in suis territoriis. Inde vltius conclusiones plures falsas in praxin Protestantium promanasse; immo et Pontificiis ansam datam fuisse, obseruauit, jura nostrorum Principum circa sacra cauillationibus infirmandi, et nostrates proprio gladio jugulandi. Addimus nos: id magis verum esse, si juxta hoc systema concedatur Principibus Protestantibus dominium in sacra solum *probabiliter*, et *reuocabiliter*; manifeste enim inde sequitur, hoc jus olim spectasse ad Episcopos, et postliminio ad illos redire debere, vt in possessionem juris antiqui mittantur.

4) Ipsemet Boehmerus (*k*) cum plurimis sui sequacibus, jus omne, atque imperium in sacra Principibus politicis vi ipsius superioritatis territorialis adiudicat. Heinc negat, Christum in terris degentem suae Ecclesiae vnquam sacrum exercuisse imperium; minus tale ab eodem Apostolis concessum: sed totum, si tamen pro tunc tale dici queat, jus in sacra, primis tribus Ecclesiae saeculis, extitisse penes coetum fidelium. Conuersis demum ad Ecclesiam Christi summis Imperantibus, idem jus, tanquam necessario connexum cum jure territoriali, totum, quod ad

actuale exercitium, ad eosdem, vi juris territorialis, transiisse. Ad hanc suam sententiam stabilendam quasi innumera proferunt argumenta, cum ex S. Litteris, tum ex Patribus, et historia, praesertim ecclesiastica, depromta: quae omnia si heic adducere, et refutare vellemus, Iliadem nuci includeremus. Quare, praecipue quum potissima ex dictis in praecedenti capite facilem solutionem habeant, ea tantum, quae maiorem fucum facere videntur, heic carptim, breuiterque perstringemus.

- (a) de Imp. summar. Potest. circa Sacra. (b) in Jur. Eccl. l. 1. c. 2. §. 2. (c) ad Tit. de off. jud. ord. §. 53. (d) cit. loc. §. 19. seq. (e) in Jurisprud. Consistor. defin. 11. n. 14. (f) l. 2. de Jurisd. part. 1. c. 7. n. 472. et l. 3. p. 1. n. 36. (g) de Gamol. c. 8. §. 6. (h) Diff. de Jur. Epis. in terris Stat. Protest. (i) cit. loc. §. 23. (k) loc. cit.

§. II.

Boehmerus (a) cum aliis docet: 1) Christum ab omni imperio, atque potestate legislativa omnino alienum fuisse: Apostolos, a se electos, misisse tantum ad adnuntiandum Euangelium (c). Ideo 2) omnem ipsis inhibuisse dominatum (c), ita, ut ne quidem nomina, quoddam imperium indicantia, in illis admitteret (d): immo proprio suo exemplo eos docuisse, quod non ad imperandum, sed ad ministrandum missi sint (e). Heinc quoque 3) ipsos Apostolos falsos esse, se non dominari fidei credentium (f): 4) Fidelesque a Christo libertate donatos fuisse (g).

1) Quod

1) Quod tam Christus, quam ab eo electi Apostoli veros legislatores egerint, verasque leges tulerint, ex dictis (c. 2. §§. 5. et 9.) palam est. Dein duplex in Apostolis munus distingui debet, nempe: docendi, seu praedicandi Euangelium, atque regendi Ecclesiam: illud Christus Apostolis commisit, dum eos voluit praedicare Euangelium per vniuersum mundum: hoc contulit, dum eis ligandi, soluendi, et pascendi gregem praedicatione, atque conlato baptismo congregatum concessit potestatem (c. 2. §. 9.). Illo eos fungi voluit ita, vt irent sine sacco, et pera; omnem ambitum a se abdicarent; essent tanquam oues inter lupos; nihil proprii possiderent; non nisi volentes baptisarent. Quum vero praeuidit, gentes ferme omnes in coetum Ecclesiae suae fore coituras; huic coetui, per omnes mundi partes diffuso, de forma regiminis, et imperii prouidere voluit, optime gnarus, quod sine imperio tam parum Ecclesia, quam parum respublica quaeuis amplissima, subsistere possit: et heinc Apostolos simul posuit regere Ecclesiam collectam.

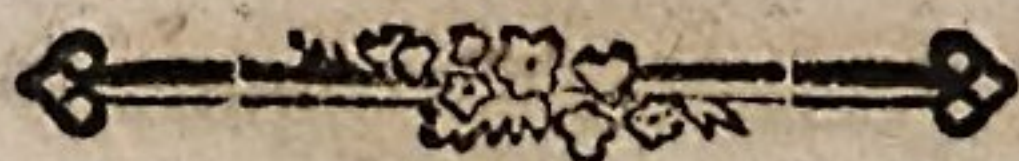
2) Quamobrem, dum Christus Apostolis dominatum inhibuit, non omnem maioritatem, omne regimen exclusum voluit, sed solum dominatum despoticum, fastuosum, ambitiosum, et eminentem, qualis in imperio ciuili reperitur: prout Christus seipsum explicauit, dicens (h): *Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur: vos autem non sic.* Nempe Christus voluit, imperium sacrum Apostolis commissum dilectioni esse innixum;

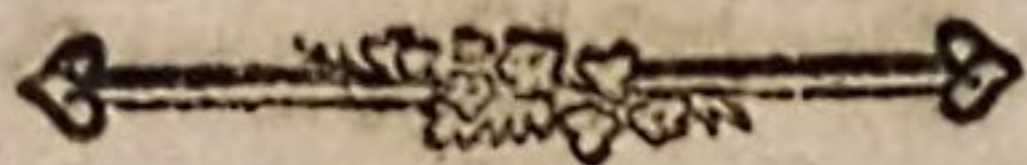
quum enim societas Ecclesiae tota eo conlimet, ut remedia salutis, tanquam ex fonte communi, in singula diffundantur; qui eam in rem vires suas coniungere tenentur (c. 2. §. 3.): patet inde, singulos, imperantes, et parentes, ita adfectos esse debere, ut Dei gloriae promouendae studeant, atque singulis salutem, ac toti sacro corpori felicitatem ex animo precentur, pro ratione virium suarum, et muneris procurare conentur, hoc est, dilectione opus est erga Deum, erga alios, cum singillatim, tum coniunctim consideratos, quatenus societatem constituunt: ideo Christus societatis suae ecclesiasticae legem fundamentalem primariam esse voluit legem dilectionis mutuae (c. 2. §. 3. n. 4.), ita ut exercitium sacri imperii, et obedientia fidelium dilectionis indiuulso nexu cohaereant, legesque omnes ecclesiasticae ad communem omnium salutem vnice tendant. Sed nec jus cogendi, quod partem imperii sacri constituit, dilectioni aduersatur; nam hoc adhibetur vel medelae ad instar priuatae, ut is, qui mitioribus remediis ad veram felicitatem perducere nequit, acrioribus perducatur: vel ceu medela publica, ut, qui alios peruerso viuendi genere contaminat, exors reddatur; vel qui seductionis causam praebuit, si aliter id resarciri nequit, priorum iurium amissione mulctetur, eademque amissione tandem ipsemet ad resipiscendum adigatur: videlicet (ut loquitur Apostolus) (*i*), traditur *Sathanae in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi*. Ex quo patet discrimen inter jus cogendi politicum, et ecclesiasticum: dum Princeps maleficum gladio plectit, vitaeque corporali

porali priuat, non amplius reparabili; Ecclesia vero excommunicationem infligit, non vt mactet animam, sed vt poenitenti salutem conciliet: instar nimirum Patris, qui, quum suauibus nequit, durioribus reducere ad frugem filium fatagit. Perpulcre idem discrimen exponit Gregorius II. P. ad Leonem Isauricum Imp. scribens (k): *Vides, Imperator! Pontificum, et Imperatorum discrimina? Si quispiam te offenderit, domum eius publicas, et spolias, solam illi vitam relinquens; tandemque illum etiam vel suspendio necas, vel capite truncas, vel relegas, eumque longe a liberis, et ab omnibus cognatis, et amicis suis amandas. Pontifices non ita: sed ubi peccarit quis, et confessus fuerit, suspendii, vel amputationis capitis loco Euangelium, et crucem eius ceruicibus circumponunt, eumque, tanquam in carcerem, in secretaria, sacrorumque vasorum aeraria coniiciunt, in Ecclesiae Diaconia, et in catechumena ablegant, ac visceribus eius jeiunium, oculis vigilias, et laudationem ori eius indicunt. Quumque probe castigarint, probeque fame adflixerint, tum pretiosum illi Domini corpus impertiunt, et sancto illum sanguine potant: et quum illum vas electionis restituerint, ac immunem peccati, sic ad Dominum purum, inson-temque transmittunt. Inde quoque intelligitur, quo sensu imperium ecclesiasticum a dominatu proprie tali distinctum, humile, ac ministerio simile esse voluerit; etenim dominium strictim dicitur jus disponendi de re pro arbitrio, ac dominamur, quando facultatem pro arbitrio disponendi nobis adtribuimus; idemque ambimus, quando ex eiusdem honore voluptatem percipimus: econtra qui alieni finis, seu felicitatis cuiuslibet laborem in se suscipit, ministrare censetur. Quum*

igitur exercitium sacri imperii, certe laboriosum, totum et vnice in fidelium salutem procurandam tendat, ac ex iussu Christi, vtpote in aedificationem, non destructionem, concessum, tendere debeat, illud non dominio, sed ministerio simile est, et esse debet. Hoc proin sensu Christus de se dixit: se venisse ministrare, non ministrari: hoc sensu voluit, vt, qui inter Apostolos est maior, fiat sicut minor; et, qui praecessor est, sit, sicut qui ministrat (l). Certe inde imperium verum neque a se, neque ab Apostolis exclusum voluit: heinc alibi (m) de se testatus est, dicens: *Vos vocatis me, Magister, et Domine! et bene dicitis; sum etenim.* Atque inter ipsos Apostolos maiorem et praedecefforem indigitauit. Praeclare dicta nostra confirmat S. Bernardus (n) ad Eugenium P. scribens: *Parentes tui (Apostoli) constituti sunt Principes super omnem terram. Eis tu successisti in haereditatem: ita tu haeres (Apostolorum) et orbis (est) haereditas.* Explicata dein hac haereditate, pergit: *Quid, inquis, non negas praeesse, dominari vetas? Plane sic: quasi non bene praesit, qui praest in solitudine. - - Praesis, ut prosis; ut fidelis seruus, et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. - - Hoc fac, et dominari ne adfectes, hominum homo; ut non dominetur tui omnis iniustitia.* Et post: *Nullum tibi venenum, nullum gladium plus formido, quam libidinem dominandi.*

3) Similiter Apostolus dicens: *Non dominamur fidei vestrae:* minime hunc sensum tenet, ac si omne imperium, etiam sacrum, exclusisset. Sed vult dicere: Non quasi ob fidem Christi a vobis

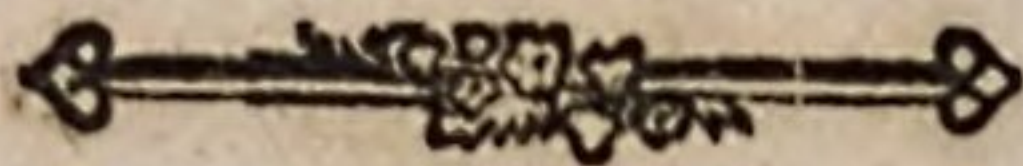

vobis susceptam, in qua statis, velimus nos gerere, ut dominos vestros, cum ostensione potestatis, et potestate nostra abuti ad priuata commoda nostra: sed quod adiutores esse velimus gaudii vestri, ut plenum sit, corrigendo, et castigando eos, qui exorbitante sua malitia vos offendunt, et contristant ob suos mores peruersos: ita S. Anselmus.

4) Libertas, qua Christus fideles suos donauit, non facit eos exleges, et omni imperio immunes. Sed alia longe nobis a Christo conlata libertas, et quidem triplex: nempe prima est libertas a peccato, de qua agit S. Ioannes (o): et haec libertas cum seruitute, qua Deo, et Ecclesiae Praefulibus subiicimur, optime conuenit, juxta illud Apostoli (p): *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem; finem vero vitam aeternam; stipendia enim peccati mors; gratia autem Dei vita aeterna in Christo Jesu Domino nostro.* Altera libertas est ab oneribus legis veteris, et quidem a lege ceremoniali, et judiciali liberos nos esse; quum ea fuerit abrogata, docet idem Apostolus (q). Tertia est a dominio legis: nempe lex, etsi nobis posita, non tamen nobis dominatur tanquam seruis, sed imperat quasi filiis. Haec libertas non adimit legi vim obligandi, sed addit per gratiam charitatem, et gaudium illam voluntarie implendi; vnde (r) dicitur: justo non esse legem positam. Et (s): nos non esse sub lege, sed sub gratia. Nempe iusti quodam modo sub lege non sunt,

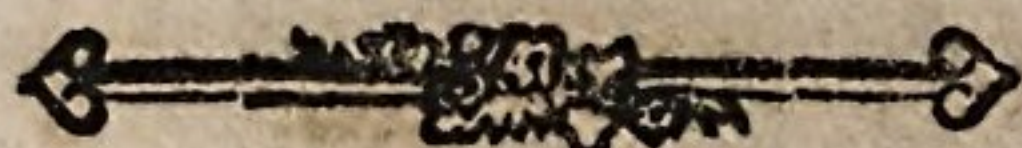
sunt, nec timore poenae aguntur; sed ipsi sibi sunt lex, et vltro ad bonum se agunt, secundum illud Apostoli (t): *Si spiritu Dei agimini, non estis sub lege.*

- (a) cit. loc. a §. 25. (b) Marc. 16. 15. (c) Luc. 22. 25. (d) Matth. 23. 8. seqq. (e) Luc. 22. 27. (f) 2. Cor. 1. 23. (g) Gal. 4. 31. (h) Luc. 22. 25. (i) 1. Cor. 5. 5. (k) Epl. 2. apud Colet. to. 8. CC. pag. 671. (l) Luc. 22. 26. (m) Joan. 13. 13. (n) l. 3. de confid. (o) Joan. 8. 36. (p) Rom. 6. 21. (q) Gal. 2. 16. (r) 1. Tim. 1. 9. (s) Rom. 6. 14. (t) Gal. 5. 18.

§. III.

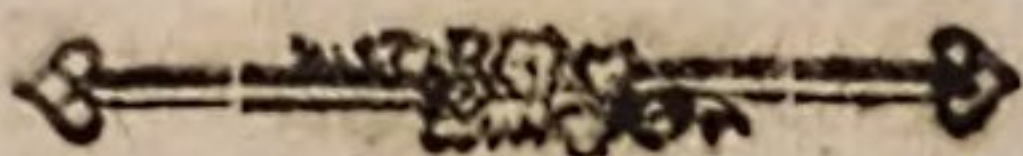
Boehmerus, cum suis adseclis, sicut Apostolis, horumque successoribus potestatem legislatiuam, ita etiam iisdem potestatem iudiciariam, authoritatiue, ac obligatorie decidendi controuersias circa materiam fidei, et morum ortas, abiudicat (a), dicens: 1) Decisiones publicae denotant definitiones controuersiarum authoritate imperatiua, vel iudiciali factas, et contra refractarios in effectum, et exsequutionem deductas, poenis etiam propositis, et adplicatis: leges autem, quum dirigant agenda, non credenda, i. e. facta, et negotia hominum, non ideas, aut mentis conceptus; externa imperant, conscientiis non dominantur: consequenter dogmata fidei esse non possunt leges, et decisiones: praesertim quia ipsa natura Religionis omnem dedignatur coactionem; prout Tertullianus expresse testatur (b), dicens: *Humani juris, et naturalis potestatis est, unicuique, quod putauerit, colere; nec alii obest, aut prodest alterius Religio, sed nec Religionis est Religio-*

ligionem cogere; quae sponte suscipi debet, non vi; quum et hostiae ab animo libenti expostulantur. 2) De Conciliis Boehmerus (c) ita docet: „Pontificii ministris Ecclesiae sacerdotale Regnum in Comitibus sacris adscribunt, eosque iudices, et imperantes in Ecclesia, tanquam in republica particulari, et a civili distincta, constituunt, quod oppido falsum esse Protestantes agnoscunt: eoquod Patres in Concilio generali congregati priuati duntaxat doctores sint, quibus imperium competit. Datum est Doctoribus, ut possint dogmata fidei ex fontibus sacris eruere, inculcare, et quae sit animi sui sententia priuata, proponere.“ Verum haec sententia decisionem iudicialem nullam continet; quum nec iudiciariam potestatem habeant, nec imperatiuam auctoritatem; unde tamen vnice dependet ius decidendi dogmata fidei, quatenus illud datur. Sed nec per indirectum hoc ius eis indulgendum est; quum plurimi Ecclesiae hoc ius vindicent: hac tamen voce rursus non coetum fidelium, sed clerum primum, et Doctores Theologiae intelligunt; quod hi repraesentent Ecclesiam, et ita Ecclesia velle censeatur, quod ipsi statuunt, aut definiant. Qui ita philosophantur, reuera Ecclesiam in statum civilem coniiciunt, subponentes, coetum vniuersum suam voluntatem in cleri voluntatem contulisse; quod a vero alienum est. Deinde quod adhuc arrogantius est, si ipsi ministri Ecclesiae dissentiant (prout in his controuersiis communiter fieri solet) singuli se Ecclesiam constituere iactant; vel maior pars adserit, se veros, et legitimos Prophetas, reliquos dissentientes falsos esse; et ita rursus se iudices in cete-

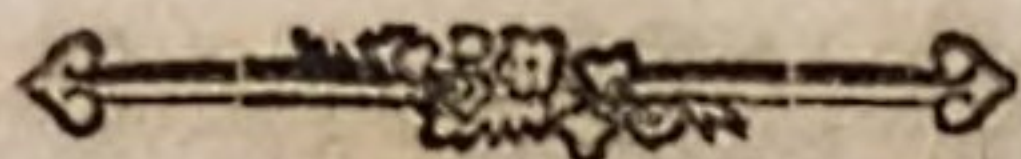
ros constituunt: quum hi legitimationem ad causam ab ipsis jure suo desiderent. 3) Olim (ait Boehmerus alibi) (*d*) causae fidei, quum vniuersam respiciant Ecclesiam, vt plurimum ad Concilia Oecumenica reiectae fuerunt. Quum vero Pontifex R. Principatum sibi adfereret, arbitrium in causis fidei singulari quodam jure sibi vindicauit. Immo in tantum excreuit R. Pontificis authoritas, vt neglectis saepe Conciliis in causa fidei solus judicaret, et supremum in iis se arbitrum constitueret, infallibilitatem quamdam adfectans. Infraetae sunt paulatim vires Pontificis, eiusque sodalium per Reformationem. Equidem ipsemet haud dubitauit, theses a Luthero propositas damnare, eumque anno 1520. fulmini excommunicationis subiicere; quod, vt scribit Hadrianus (*e*), causa Lutheri manifeste mala esset, et ita ex notoreitate condemnari deberet pro more Ecclesiae Romanae. Impia tunc vulgo circumferebatur sententia, authoribus Wimpianuccio, Hochstratio, aliisque, Papam pro arbitrio suo scripturas interpretari posse. Ipse Caietanus Luthero persuadere voluit, mendaces quoque theses admitti debere, modo faciant ad quaelsum, et causam implendam: Pontificis auctoritatem tantam esse, vt vel solo nutu abrogare possit, quae sunt fidei. 4) Inquit (*e*): Decisio dogmatum fidei in largiori sensu locum habere potest; quatenus denotat adprobationem publicam doctrinae alicuius controuersae, hoc fine factam, vt adprobata tantum publice doceatur in publico Religionis exercitio, et ita tranquillitas reipublicae conseruetur. Jus vero doctrinam publice probandi, et formulam praescribendi, quod tribuitur

tur Imperanti, non adimit singulis iudicium, ut eam quilibet secundum verbum Dei probare queat in suam salutem: quamquam ipse (Imperans) cum consilio suorum Theologorum (non ex necessitate quadam) determinare debeat, qualem doctrinam fidei Scripturae S. conformem iudicauerit: nec metuendum, hoc modo verbo divino contrariam adprobare posse; siquidem in tanta dissensione circa articulos fidei id liquido ostendi non possit; quum quaelibet secta S. Scripturae innitatur, et per decisionem publicam Imperantis verum a falso non semper dirimitur. 5) Porro quando decisio isthaec publica necessaria sit, duas Boehmerus (*f*) adsignat causas, nempe: si per doctrinam vulgarem erroneam (per hanc intelligitur doctrina Cleri Romani, quae tempore Reformationis adeo statum publicum subpresserat, ut de rerumpublicarum summo Imperio actum videretur) jus Imperii summum conculcatur, deprimitur, et arbitrio Cleri subiicitur. Et si ex dissensionibus Cleri turbae publicae oriuntur, quae mutuam tolerantiam respuunt, et necessario publicam definitionem exposcunt. Quando scilicet solius boni publici causa ad dominatum Cleri, statui politico insidiantem, subprimendum censetur necessaria; dummodo libertatem conscientiae relinquat, et tantum exercitium publicum externum, necessitate publica ita ferente, coerceat. Effectus proin huiusmodi decisionis a Protestantibus vnice adsignatur exercitium Religionis publicum in ordine ad salutem, et felicitatem Reipublicae. Ut speciosam autem causam suae defectionis ab exercitio publico Religionis catholicae praetexere queant, dicunt: Post-

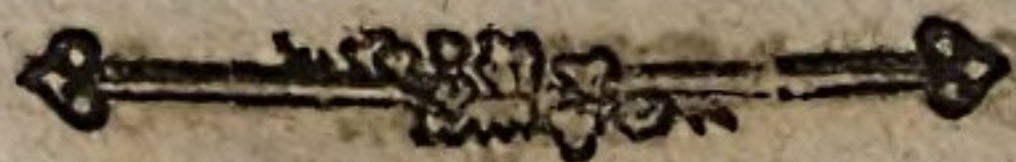

Postquam Religionis primaria ratio (scilicet apud Catholicos) in opinionibus constituta est, harum diuersitas quoque peperit schismata, et diuersum Religionis exercitium, quo ipso a vera Religione, et cultus diuini ratione discessimus.

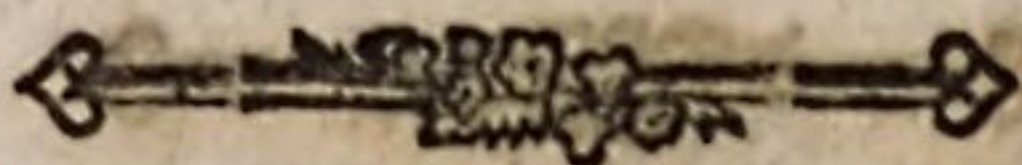
1) Quam falsum sit, ad dogmata fidei, etiam intus in mente, credenda, instar legum, non obligari fideles, patet ex dictis (c. 2. §. 6.). Quasi vero materia fidei non sit naturali hominis ratione altioris, et supernaturalis ordinis, eo, quo Christus voluit, modo intus in mente tenenda, et extus ore profitenda (g): nempe cum subiectione erga eos, quos, teste Apostolo (h) ideo Christus dedit pastores, et doctores, *ne circumferamur omni vento doctrinae ad circumuentionem erroris*: quibus specialem suam adfistentiam promisit, quibus dixit: *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit*: quos si quis non audierit, haberi voluit tanquam ethnicum, et publicanum: quibus praedicantibus qui non crediderit, aeternum sit condemnandus (i). Aut numquid omnes sunt doctores? - - Numquid omnes interpretantur (k)? Aut quid, ait D. Augustinus (l), *in Religione iniquius fieri potest, quam ut Dei antistites nobis, non fictum animum pollicentibus, credant; nos ipsis praecipientibus nolimus credere?* Neque enim fides, teste S. Gregorio (m), *habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum.* Si (dicente denuo S. Augustino) (n), *quod nescitur, credendum non est, nequidem dari amicum in mundo credam: quanto magis in Religionis negotio illud credere debemus, non quod propria rationis inuestigatione tenemus, sed quod authoritas eorum nobis commendat, quibus refragari,*
ipsius

ipsius Christi oraculo, nefas est. Vera Religio sine quodam graui authoritatis imperio iniri recte nullo pacto potest. - - Quod intelligimus, debemus rationi: quod credimus, authoritati. Nempe (vt docet Apostolus) (o) in captiuitatem redigendus est omnis intellectus in obsequium Christi. Dein omnia credenda Christus determinauit, et de facto fides per noua dogmata non augmentatur, sed si controuersia emergit, ex verbo Dei cum scripto, tum tradito solummodo euoluuntur; cuius potestatem, sicut Deus in veteri lege summis Sacerdotibus (p), ita in N. L. Christus Apostolis, horumque successoribus (c. 2. §. 9. seqq.) exercendam commisit, illisque subiecit voluntates, et conscientias fidelium, vt eas ligare, aut soluere valeant. Fidem, et Religionem, antequam suscepta sit, respuere coactionem, hancque ei contrariam esse, vltro facti sumus (c. 2. §. 7. *): sed regimen Ecclesiae, cui subsunt, qui sponte januam Ecclesiae per baptismum ingressi sunt, atque solemni pacto ad fidem Christi tenendam se obligarunt (c. 2. §. 3.), obedientiam petit, refractarios punit, et coactionem exigit; ne impune se obedientiae subditi subducant (esto non iudicet de iis, qui foris sunt) non vero, vt cogat ad intrandum. Taliter quoque intelligendum Tertullianum euincitur cum ex ipsis adlegatis eiusdem verbis, tum ex supra (c. 2. §. 7. n. 4.) adductis; vbi eum vim coactiuam in Ecclesia erga fideles agnouisse diximus. Leges externa imperare; conscientias autem non dominari, nimium probat: quia sequeretur, leges ciuiles in conscientia non obligare, contra Apostolum (q): aut si haec vis legi ciuili tribuitur, cur negatur

Ecclesiae circa credenda? Vel si hoc Ecclesiae denegatur circa credenda, fas quoque erit negare circa agenda potestati politicae: sed vae tunc Imperantibus!

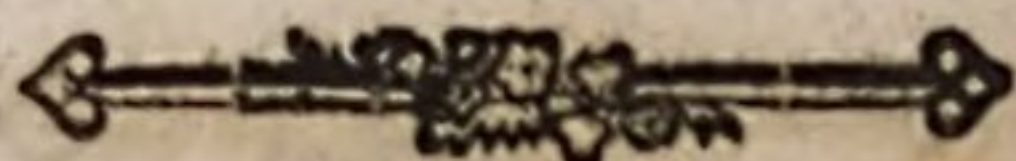
2) Nos Patribus in Concilio generali congregatis haud perperam potestatem judicariam et imperatiam adtribuimus; sed ita edocti sumus ab Apostolorum exemplo (*r*) atque continua Ecclesiae praxi (c. 2. §. 7. n. 3.). Nonne Apostoli coacto Hierosolymis concilio gentes ab obseruatione legalium liberas authoritatiue declararunt, iisdemque per modum oneris, i. e. cum obligatione, inposuerunt, vt abstinerent ab immolatis simulacrorum, sanguine, et subfocato, ac suas decisiones, quasi authoritate ipsius Spiritus S. factas edixerunt? Nonne Christus (*s*) iussit fratrem peccantem denunciari Ecclesiae, i. e. (vt ait S. Chrysostomus (*t*) Praefulibus, et Praesidentibus Ecclesiae? An non Concilia ab incunabulis Ecclesiae suis decisionibus contrarium sentientes semper anathematizarunt? Quid, quod ipsi Christiani Imperatores decreta et Canones Conciliorum edictis publicis exsequutioni dari, et obseruari omnibus praeceperint (c. 2. §. 11. n. 6.)? atque iisdem SS. PP. Augustinus (*u*), Ambrosius (*w*), Gregorius (*x*) etc. summam, immo ipsis quatuor Euangeliiis parem adtribuerint authoritatem? Dein si Concilia authoritatem decisionem non habent, quare ipsimet DD. Protestantes ad ea adpellarunt? Nunquid Lutherus (fatente ipsomet Boehmero (*y*) quum res in apertam erumperet flammam, ad Concilium uniuersale prouocauit? An non A. C. addicti ad liberum
vni-

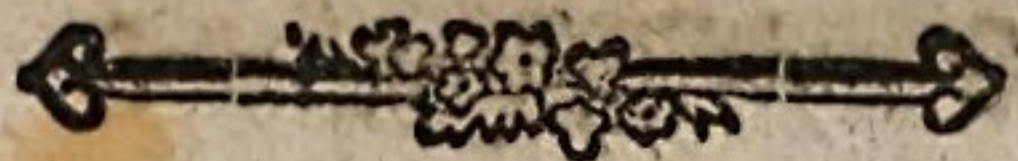
vniuersale Concilium adpellarunt, et res fidei controuersas per hoc decidi existimarunt? an non status Imperii vniuersi ad componendas lites, quas sectarii excitarunt, ad Concilium vniuersale prouocarunt? vt patet ex R. I. de anno 1523. §. 28. anno 1525. §. 5. et anno 1557. §. 9. vbi praxis primitiua stabilitur his verbis: Der Weeg eines general frey Christlichen Concilii ist der ordentlichst- und richtigste von Alters bey der Christlichen Kirchen bis auf gegenwärtige Zeit herkommen; so in gleichen Fällen, und Spaltungen gebraucht, und dadurch denen Sachen erschließlich abgeholfen worden. Immo ipsimet Reformati anno 1618. Dordraci Synodum congregarunt, atque in ea Arminianos, quod a quibusdam rigidis Caluini opinionibus recederent, damnarunt. Anno item 1664. Synodum Carentonianam celebrarunt, atque in ea Independentes, tanquam diaboli membra proscripserunt; eoquod docerent, vnicuique fidelium ex propriae conscientiae praescripto esse viuendum; nec esse cur iudicium suum priuatum vllius ordinis, aut collegii, aut conuentus ecclesiastici authoritati quis subiiciat. Per Concilium Generale nos intelligimus Episcopos cum suo capite summo Pontifice congregatos, tanquam iudices positos a Spiritu S. regere Ecclesiam Dei (2); theologos vero tanquam discussores materiarum in controuersiam et decisionem adductarum, ita, vt soli Episcopi, seclusa populi multitudine, ex proprio suo officio, et non vicaria populi, aut ab eo delegata potestate, in grauissimis Ecclesiae negotiis votum decisuum habeant, decreta et canones condant. Isti iudices repraesentant Ecclesiam Christi, non de-

signando concionem populi, qui habet jus imperandi; quum sola ei sit gratia parendi et tacendi juxta illud (aa): *tacuit omnis multitudo*: sed duces et pastores (bb): *Conuenerunt Apostoli, et Seniores videre de verbo hoc* (cc): qui corpus ipsius Generalis Concilii, in quo de salute totius gregis tractatur, efficiunt. Heinc Doctor gentium, quando summam apostolatus sui, et legationis ad gentes (dd) exponit, dicit, eam fuisse, vt ipsi fidem praedicanti obediretur. Et (ee) quando gentiliū populus Ecclesiae per baptismum adgregatus erat, scripsit: *obedite Praepositis vestris* etc. Aliter equidem Ecclesiae accipi potest vsitato ipsius Ecclesiae loquendi more, vt includit et multitudinem populi fidelis, et huius multitudinis duces, seu gregem pastori suo adhaerentem; verum de hac acceptione, dum de Concilio generali agitur, sermo non est. Quod ob dissensiones in Conciliis generalibus circa quandoque obcurrentes controuersias decisio haberi non possit, falsum est. Quamquam enim in deliberando dissensiones interdum interueniant; euoluta tamen veritate consensus vnanimis in determinando exsurgit: et si qui fuerint, qui PP. definitionibus reclamationum, pro haereticis habiti sunt: id pluribus exemplis, etiam et primis Ecclesiae Conciliis oecumenicis, e. g. Ephesino quod causam Nestorii, oecumenico V. in causa trium Capitulorum etc. ostendere perfacile foret. Falsum pariter est (quod AA. nobis obganniunt) nos S. Scripturam in Conciliis pro materia litis ponere; quae tamen in controuersis Religionis deberet partes iudicis sustinere: nam Ecclesia catholica primas semper partes Scripturae in arbitrandis causis fidei

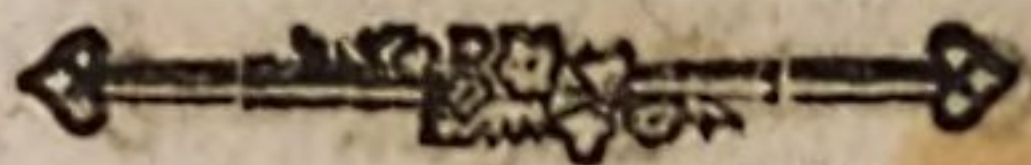

dei detulit: et ideo Patres in synodo congregati S. Scripturam in eminentiori loco, ante omnium oculos explicatam conlocant, vt significant, quod illa omnia, quae aperte, et absque vlla tergiuersatione in ea continentur, omni veneratione sint amplectenda, et reliquis iudicibus silentium inpositum sit. Vbi vero illius sensus obscurus, et inuolutus reperitur, interpretandi partes demandantur traditionibus Apostolicis, Patrum consentientium testimonio, et Conciliorum oecumenicorum definitionibus; quorum interpretamentis auctoritas S. Scripturae minime labefacta, sed potius aucta fuit ad mysteria abscondita eruenda. Esse autem plura in S. Scriptura obscura, supra jam (c. 2. §. 6. n. 1.) diximus, resque adeo euidentis est (scribit Natalis Alexander (f) vt nullum sit commentum haereticorum isto infanlius.

* Cur, quaeso! alicuius futoris aut fartoris, licet ei, pro ratione status sui, quoad salutem suam curandam quoque aliqua charismata Spiritus S. concessa sint, iudicio fides adhibenda sit prae omnium Patrum, Virorum Apostolicorum, et Generalium Conciliorum iudicio? Origenes, Tertullianus, Cyprianus et alii magni nominis viri a recta S. Scripturae interpretatione in quibusdam locis deflexerunt: quae fides habenda erit spiritui cuiuslibet priuato; quem Protestantes vane pro instinctu Spiritus S. vendunt, et per quem se ipsos in iudices S. Scripturae extollunt? Nolumus, aiunt; ab Ecclesia, a Conciliis, a Traditionibus, a Patribus, a miraculis, ab antiquitate, a Martyribus etc. iudicari, sed a sola scriptura: scripturam vero nolumus, nisi quae nobis placet, nostrisque dogmatibus adcommodari potest: nolumus epistolas Jacobi, ad Hebraeos etc. Nolumus etiam scripturas alias, nisi ad eum sensum, quem illi nos

adteximus: nos testes, nos interpretes, ac iudices: sic tamen, vt, quod nos iudicamus: sentimusque, instinctus, et oraculum Spiritus S. adpelletur. Quis heic prudens non videat, scripturam quidem prae-
 texti (quod omnes haeretici fecerunt), sed tamen re-
 ipsa vos iudices sedere? Denique nihil hic instin-
 ctus et interna motio Spiritus S. vos iuuat: si enim
 hoc instinctu Concilia, Patres, Ecclesia decepti sunt
 (vt nobis obiicitis) et quem ipsi spiritum veritatis
 putabant, spiritus erroris fuit; quanto magis illo
 spiritu vos decipi, fallique potestis, tot nominibus Pa-
 tribus, ac Conciliis impares? (v. c. 2. §. II. n. 2.)

3) Quod adfertur est de R. Pontifice, quod
 is sibi adroget jus arbitrandi in causis fidei in et
 extra Concilium oecumenicum, non est jus adro-
 gatum, sed vi officii vere illi diuinitus compe-
 tens (c. 2. §. 9. n. 3.). Est quippe successor D. Pe-
 tri, Vicarius Christi, Caput visibile, et Primas
 Ecclesiae: vi cuius primatus tenetur curare ob-
 seruantiam canonum, atque vnitatem Ecclesiae
 in materia fidei et morum: in Concilio oecume-
 nico jus habet relationis cum subfragio, seu de-
 bet esse, ad exemplum D. Petri (gg) author re-
 rum agendarum et sancendarum; ac postea suam
 dicere sententiam, seu primum ferre subfragium
 decisuum, rationibus ex scriptura et traditione
 depromptis stabilitum: cui si accesserit consensus
 ceterorum Episcoporum, qui sunt veri coniudices
 cum SS. Pontifice, confurgit statutum conciliare,
 in materia fidei et morum infallibile. Si vero ex-
 tra Concilium moueatur quaedam controuersia
 circa fidem, et mores; tunc ea versatur vel cir-
 ca dogma iam prius ab Ecclesia definitum, vel
 necdum definitum: si illud: tunc Pontifex au-
 thentice declarat, hanc vel illam doctrinam, in
 con-

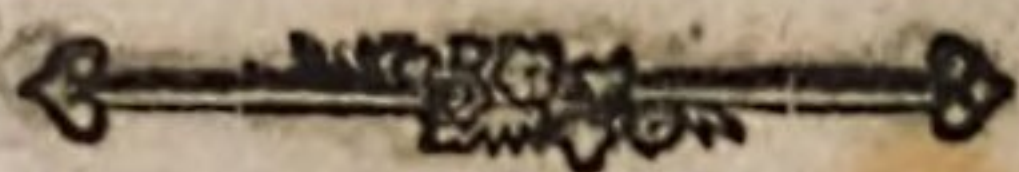

controuerfiam adductam, eſſe ſecundum vel contra dogma ab vniuerſa Eccleſia jam definitum: ſi vero nihil certo deſuper ab Eccleſia definitum ſit, tunc Pontifex, facta prius omni poſſibili inquisitione in verbum Dei ſcriptum et traditum, prouiſorio modo ſuam fert ſententiam; cui interim fideles omnem debent reuerentiam et obedientiam, etſi non Diuinam fidem; vsque dum accedat conſenſus Eccleſiae Episcoporum, atque de eo conſtet. Quod Caietanus adſeruerit, etiam mendaces theſes admitti debere: Pontifices ſoloz nutu abrogare poſſe, quae fidei ſunt, nullo, fide digno, teſtimonio obgannitur, atque non niſi per calumniam imponitur.

4) Imperans, adlegato modo deciſionem dogmatum fidei faciendo, vel recognoſcit S. Scripturam pro iudice talis doctrinae, vel non? ſi recognoſcit: quomodo aliis libertas aliter ſentiendi relinqui poteſt? ſi non recognoſcit: igitur ei male tribuitur tale ius decidendi: quum juxta aduerſarios quiſque priuatus ſacram ſcripturam vt ſupremum in cauſſa fidei iudicem reuereri debeat. Inſuper ad quid adhiberet conſilium theologorum ſuorum? Dein ſi, non obſtante ea facta ab Imperante deciſione, cuius priuato in corde relinquitur libertas credendi ex ſpiritu ſuo priuato, ſequitur, S. Scripturae potius, quam priuatis, ſi errent, talem errorem inputandum eſſe; quum ea non fungatur officio ſuo, ſed materia facta ſit litis. Sequitur item, quod ſpiritus priuatus ſubditorum in tali caſu ſit certior, quam Imperantis; aut quod vterque ſit fallibilis: qualiter ergo erit regula fidei, inducens

ad sensum firmum et infallibilem? vel si hoc non: quomodo non omnis secta erit adprobanda; quum quaevis innitatur S. Scripturae? Ita vt admitti debeat professio fidei facta a Carolo Friderico Bahrdt, oblata Imperatori anno 1779. sub numero 5. cum primis: Wie Gott in Christo war, ob nach Athanasius Vorstellungsart (welche ich gerade für die schlechteste halte) oder nach Arius, oder Sabellius, oder eines andern Meinung, das ist für den Zweck der Religion, d. h. für die Besserung, und Beruhigung der Menschen sehr gleichgültig, und sollte nie mit kirchlicher Auctorität entschieden, sondern jedem überlassen werden, wie er sich denken will. Indessen scheint mir so viel aus Vernunft und Schrift bis zur höchsten Evidenz erweislich, daß Christus, und der einige Gott Jehovah, den er seinen Vater nennt, sehr verschieden sind, und daß wenigstens Christus nicht in dem nemlichen Sinne Gott heiße, in welchem es der einige Gott Jehovah heißt. Nec in subsidium vocem illud Imperatoris in R. I. de anno 1548. §. 9. Die andere Stände, so Neuerung fürgenommen, ersuchen Ihro Kaiserl. Majestät auch ganz, und gnädiglich, und ernstlich, daß sie entweder wiederum zu gemeinen Ständen (i. e. ad Catholicos) treten, und sich mit ihren in Haltung gemein-christlicher Kirchen-Satzungen, und Ceremonien alle Ding vergleichen, oder sich doch mit ihrer Lehre, und Kirchen-Ordnung bemeldten Rathschlag in allweg gemäß halten &c. Non enim ex his sequitur, Imperatorem solum consuluisse, quinam articuli fidei posthac docendi essent, et tenendi, sed voluit, vt tenerent articulos jam antehac ab Ecclesia catholica determinatos, vt aduocatus Ecclesiae, cui competit

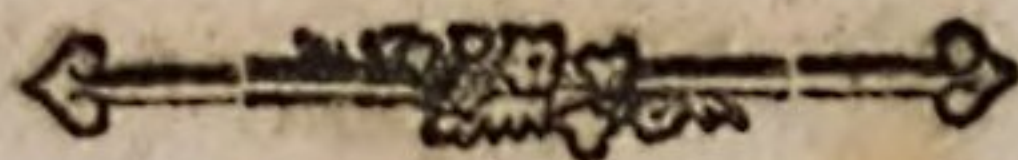

petit sacra tueri, vbi vigent; aut restituere, vbi impressionem passa sunt: et hoc in sensu declaratio interimistica Imperatoris suscipienda est. Demum si Imperanti competit jus determinandi, quae publice docenda, et credenda sunt, cur Protestantes non obsecundarunt? Si dicant: Imperatorem hoc *de facto*, non *de jure* fecisse; eo quod causa Religionis in Imperio non sit decidenda per modum iudicii, sed amicabile transactionis componenda; et quidem cum consensu singulorum Statuum, et non per pluralitatem votorum: ergo misera est causa Religionis in Imperio; quum haec votorum vnitas nunquam sit imperanda, imperium tenente spiritu priuato Imperantium in exponendo S. Scripturae sensu, nulli alteri subiecto: consequenter nec vnquam speranda aliqua Religionis vnitas. Quomodo item in transactionem venire possunt ea, quae Diuinitus reuelata creduntur? aut fors infallibilitas Dei non meretur; vt obsequium eidem praestet noster intellectus humanus obscuratus, et inbecillius, etiam in naturalibus perscrutandis?

- * Sane libertas conscientiae circa Religionem omnem demum Religionem perimit. Ea quippe semel imbutum cor humanum etiam intellectum in eadem iudicia trahit; et quum non nisi libertatem intellectui obganniat, is demum, ceu infirmior pars, cordi, huiusque prauis desideriis subcumbit. Quo dein connaturaliter contingit, vt ad sedandam continuam pugnam inter praua cordis desideria, et vera intellectus iudicia ad pacem internam adducendam religio quaedam ex placitis, et sensualitati adcommodatis principiis confarcinetur, remorsusque conscientiae hac via subfocentur. Vnde quasi necessario consequitur, quod modo reuelationis quorundam dog-

matum ignorantia praetendatur; modo Deus intellectum ad talia credenda, vtpote captum illius transcendentia, nec voluisse, nec potuisse obligare (quasi non esset sacrificium Deo acceptum inbecillem nostrum intellectum in eius obsequium captiuare) fingatur; ac tandem de omnibus dubitare praesumatur, vt nec Deus, nec SS. Trinitas, nec Sacramenta, nec alia quaeuis mysteria fidei, nec aeternitas ipsa poenarum amplius pro fidei obiectis teneantur, ac lumen fidei tandem penitus extinguatur in corde. Dictam libertatem conscientiae contra Boehmerum energice infectatur Cl. P. Oddo Scharz in diff. praefamb ad lib. 3. Decret. praesertim §. 3. n. 38. vbi probat, eam repugnare: 1. S. Scripturae. 2. Esse matrem omnium haeresum. 3. Ab ipsis haereticis repudiari. 4. A Protestantibus in Imperio non agnoscī. 5. Ab ipso Boehmero proscribi. 6. D. Providentiae et Sapientiae per eam crimen inferri.

5) Causae adsignatae faciendae ab Imperante eiusmodi publicae decisionis omnino calumniosae sunt in Pastores Ecclesiae catholicae: neque enim eo tendit defensio veritatis catholicae, vt deprimere, conculcare summum intendat imperium ciuile, minus dominatum praetendat in illis, quae ad Regimen politicum spectant: quum tota potestas ecclesiastica sit mere sacra, statui politico non tantum non obficiat, sed et quam maxime profit (c. 2. §§. 8. et 12.). Iudaei et Synagoga Christo obiecerunt, quod seducat turbas (hh): Dixerunt etiam Pilato: *Seducator ille dixit (ii)*. Addit S. Augustinus (kk): *Hoc adpellabatur nomine Dominus J. Ch. ad solatium seruorum suorum; quando dicuntur seductores (scilicet vt seductores existimati) et veraces ministri Christi, et veritates praecones (ll)*. Nunquid Christus conculcare statuit dominatum Imperii, quando euangelicas

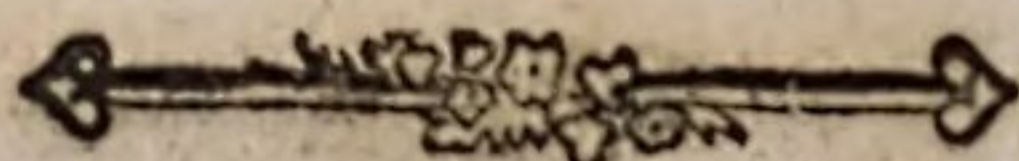

gelicas veritates, inrequisitis Imperantibus praedicauerit? Quando Apostolis dixit, quod stantes ante Reges et Praesides nollent cogitare, quomodo aut quid loquantur (*mm*)? Quando eis praecepit, ne terreantur, neue timeant eos, qui corpus occidere possunt? Horum exemplo tot fortissimi Martyres ob veritatis, quam in mente tenebant, publicam professionem in mortem traditi sunt: tot Patres in Conciliis pro veritate steterunt, non timentes ingruentium persecutionum tempestates: An fors et hi turbatores, summum Imperium politicum conculcantes, dominatui insidiantes fuere, quando erroribus et nouantibus obstiterunt, nulla transactione amicabili admissa, nulla libertate aliter sentiendi in conscientia concessa? An fors ad tranquillitatem reipublicae seruandam exterius ad Ethnicismum declinare aut potuerunt, aut debuerunt, mente tenus tantum Christum, eiusque legem tenendo? Absit: qui enim erubuerit Christum confiteri coram hominibus, illum et Christus erubescet coram Patre suo (*nn*). Neque in his, quae ad Deum sunt, vnica caussa constituenda est salus et felicitas reipublicae per exercitium religionis publicum; sed ante omnia id, quod cultum Dei, salutem animae, eiusque felicitatem aeternam aut promouet, aut impedit. Religio catholica suam rationem primariam minime in opinionibus constituit; sed innititur reuelationi Diuinae, et fides nostra non adsentitur alicui, nisi quia a Deo reuelatum est: vnde veritati Diuinae fides innititur, tanquam medio et motiuo credendi adsensu infallibili, et non opinatiuo; siue haec reuelatio Diuina euoluatur ex verbo Dei scripto, siue tradito.

Eo

Eo ipso autem, quod reuelatorum plura ad opiniones reducant ii, qui foris sunt, schismata inter eos, & nos ac diuersum Religionis exercitium introducta sunt; quum fidei catholicae per totum orbem diffusae vnitas resplendeat in omnibus, quae pro reuelatis declarauit Ecclesia. Si vero AA. negent inter se dari schismata, reponimus cum Tertulliano (oo) dicente: *Hoc est, quod schismata apud haereticos fere non sunt: quia quum sint, non parent schismata: est enim vnitas ipsa. Mentior, si non etiam a regulis suis variant inter se; dum unusquisque proinde suo arbitrio modulatur, quae accepit; quemadmodum suo arbitrio ea composuit ille, qui tradidit; agnoscit naturam suam, et originis suae morem profectus rei.* Idem licuit Valentinianis, quod Valentino; idem Marcionitis, quod Marcioni, de arbitrio suo fidem innouare. - - Pacem miscens cum omnibus passim: nihil enim interest illis, licet diuersa tractantibus, dum ad vnus veritatis expugnationem conspirant. Schismata ergo non sunt apud Protestantes; quia defectio a fide catholica non adparet ipsis esse schisma: diuersitatem religionum vident, vitium suae religionis non vident: et hoc ipso, quod non videant, eidem adhaerere minus erubescunt.

- (a) Tit. de SS. Trin. et fid. cath. §. 20. (b) l. ad Scap. c. 2. (c) tit. cit. §. 23. (d) §§. 12. seqq. (e) §. 31. seq. (f) §. 33. seqq. (g) Rom. 10. 10. (h) Eph 4. 11. seq. (i) Marc. 16. 16. (k) 1. Cor. 12. 30. (l) de vtil. cred. (m) hom. 26. (n) cit. lib. (o) 2. Cor. 10. 5. (p) Deut. 17. 8. seqq. (q) Rom. 13. 5. (r) Act. 15. (s) Matth. 18. (t) hom. 61. in Matth. (u) Epl. 118. ad Jan. (w) Loquens de Con. Nicaen. (x) l. 1. Regist. epl. 24. relat. c. 2. dist. 15. (y) cit. tit. §. 15. (z) Act. 20. 28. (aa)

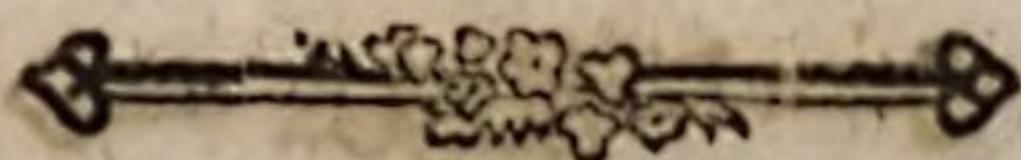

(*aa*) Act. 15. 12. (*bb*) Matth. 18. et apud S. Chry-
sost. cit. (*cc*) Act. 15. 6. (*dd*) Rom. 1. et 2. Thess. 3.
(*ee*) Hebr. 13. (*ff*) h. Eccl. 10. 3. faec. 2. diff. 16. §. 7.
(*gg*) Act. 15. (*hh*) Joan. 7. 12. (*ii*) Matth. 27. 63.
(*kk*) tr. in Ps. 63. 7. (*ll*) 2. Cor. 6. 8. (*mm*) Matth. 10.
18. et seqq. (*nn*) Luc. 9. 26. (*oo*) l. 1. de praeser. c. 42.

§. IV.

Inpugnant vltra cum Boehmero Protestan-
tes Ecclesiae jus cogendi, aiuntque : 1. Eam,
quam ex SS. Petro et Paulo adduximus, Diuinae
vltionis distriktionem proprie Diuinam fuisse ju-
risdictionem, non humanam : quia totum opus
Dei erat, non Apostoli. Deus nempe, quo Euan-
gelici praeconii veritatem faceret testationem, fi-
cut ad Apostolorum preces, praesentiam, atque
contactum morbos sanabat etc. ita ad eorumdem
inprecationem homines aut morbis vexari, aut a
daemonibus abripi imperabat. Neque plus in ho-
minibus Sathanae mancipandis praestitisse Pau-
lum, quam in claudo sanando Petrum et Joan-
nem, qui negabant se quidquam propria, sed to-
tum Dei fecisse potestate (*a*). 2. Excommuni-
cationem nihil aliud esse, quam, quod, dicente
Cypriano (*b*) plebs obsequens praeceptis Domini-
cis a peccatore praeposito separare se debeat. Ju-
bentur nempe singuli, multo magis vniuersi caue-
re prophetas falsos, alienum pastorem fugere (*c*):
ab iis declinare, qui dissidia seminant, et offen-
sas contra doctrinam (*d*). Deinde imperatur fi-
delibus familiarem eorum consuetudinem decli-
nare, qui, fratres quum nominentur, scortato-
res sunt, auari etc. (*e*) : igitur fideles aliunde ob-
ligantur se a talibus separare, sine exercitio juris
cogen-

cogendi ex parte superioris ecclesiastici: consequenter etiam Paulus illum incestuosum Corinthium non sua auctoritate excommunicauit, seu exclusit ab Ecclesia Corinthiorum; sed his solum demandauit, vt vi obligationis, aliunde sibi incumbentis, se ipsos ab illo separent: immo etiam iisdem absolutionem suavit. 3. Adducunt contra nos auctoritatem quorundam Patrum, in specie S. Ambrosii dicentis: *Lacrymae meae arma sunt: aliter neque debeo, neque possum resistere.*

1) Apostolis verum jus cogendi a Christo conlatum, eosdemque tali vfos esse, supra (c. 2. §. 7.) probatum iuimus; et quidem etiam ex factis ab AA. nobis obiectis: nec inmerito; quomodo enim D. Petrus Simonem Magum, Ananiam, et Saphiram; Paulus Hymenaeum, Alexandrum, incestuosum Corinthium, Elymam adeo acriter redarguere, reprehendere, Sathanas tradere publice potuissent, nisi auctoritate in eos polluissent? Quomodo Deus eorum auctoritatem, taliter exercitam, miraculis comprobare potuisset, nisi vere iisdem competiisset? Dein *quid est: in virga venire?* quaerit S. Chrysostomus in eadem Apostoli verba scribens: et respondet: *In castigatione, in supplicio; non enim jam dicit, tanquam se cum illis comparans, sed cum auctoritate.* Quod supplicium ibidem cum illo comparat, quo Reges subditos suos inobedientes, et rebelles licitoribus tradunt. Quomodo fecus Timotheus, iubente Apostolo (g), aduersus presbyteros legitimam per testes adcusationem admittere potuisset? Inde quoque patet disparitas inter patrata a Deo miracula ad relata Apostolorum facta, et patrata
ad

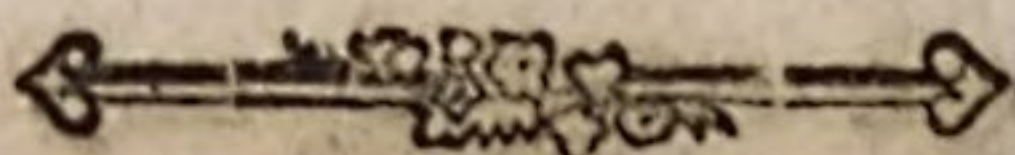

ad preces eorundem, aut fidelium; illa quippe facta sunt in contestationem sacri imperii vere Apostolis diuinitus conlati; haec in confirmationem veritatis Euangelii, huiusque praedicationis: vtraque vtique solius Dei potestate facta.

2) Distinguiamus pariter inter separationem, qua plebs, aut priuati quidam se motu proprio, et qua Ecclesia, i. e. Praesulum autoritate ab improbis quibusdam contumacibus separare debent: illam omnino contingere absque vlla iurisdictione largimur: non item hanc; nam Paulum sua autoritate incestuosum Corinthium ab Ecclesia exclusisse, non Ecclesiae Corinthiacae illius separationem demandasse, manifestum est ex S. Litteris; etenim Paulus (*h*) *absens corpore, praesens autem spiritu* iudicauit, non vt mandaret Ecclesiae (quod si etiam mandasset, imperium, et suprema potestas esset in mandante), *sed eum, qui sic operatus est, in nomine D. N. J. C. congregatis nobis* (volens excommunicatum publice declarari) *et meo spiritu* (non dixit: meo, et vestro spiritu) *tradere huiusmodi Sathanae in interitum carnis.* Falsum quoque est, Apostolum Ecclesiae suasisse absolutionem. Ait (*i*) quippe: *Nam et ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Propter Corinthios ipse in persona Christi se donasse, seu absoluisse, adfirmat Paulus. Heinc in eundem locum S. Chrysostomus docet: *Sicut, quum Paulus iuberet hominem resecari, non passus est, penes illos esse arbitrium condonandi, dicens: iam iudicavi tradere huiusmodi hominem Sathanae: ac rursus tamen eos sententiae socios adsciuit, quum diceret: congregatis vobis tradere*

eum:

eum: duas videlicet res maximas struens, nempe: ut et sententia ferretur; et tamen non sine illis, ne hac ratione eos laedere videretur; ac neque solus eam proferebat, ne illi adrogantem eum esse, ac se ab eo contemni judicarent, nec rursus rem totam ipsorum arbitrio committebat, ne accepta huiusce rei potestate proderent eum, qui peccauerat, intempestiuam erga ipsum indulgentiam adhibentes. Humanitatis igitur fuit, quod admitteret, non potestatis; qua enim Vicarius Christi hanc exercuit Apostolus.

3) Ex Patribus contra nos adlegari solitis solum sequitur, Regimen Ecclesiae non esse despoticum, non gaudere gladio materiali, nec imperio ambitionis, aut poenis in foro civili infligi consuetis, sed esse regimen charitate temperatum, praeditum gladio spirituali, quo, ut ait S. Hieronymus (k), *rescandae sunt putridae carnes, et scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, et pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant: Arius in Alexandria una scintilla fuit; sed, quia non statim obpressa fuit, totum orbem eius flamma populata fuit* (c. 3. §. 2. n. 2.). Verba S. Ambrosii relata intelligenda sunt de Gothis, et Barbaris, in Imperium Romanum inruentibus, quibus non aliis armis, quam lacrymis se resistere posse adfirmat; non vero haereticis, aut improbis Christianis: testis est ipse Imperator Theodosius, templo per Ambrosium exesse iussus, quin Ambrosio crimen laesae intentaret.

(a) Act. c. 3. v. 22.

(b) Ep. 68.

(c) Joan. 10.

(d) Rom. 16.

(e) Tit. 3. et 2. Theff. 3.

item 2. Tim. 3.

1. c.

(f) 2. Cor. 2.

(g) 1. Tim. 5. 19.

(h) 1. Cor. 2.

(i) 2. Cor. 2.

(k) in Epl. ad Gal. 5.

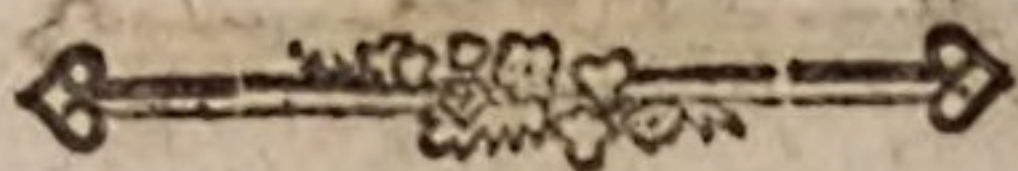

§. V.

Jus in sacra omne primitus exstitisse penes totam Ecclesiam, seu coetum fidelium sequentibus conantur euincere: 1) Quia omnes fideles sunt sacerdotes, teste D. Petro dicente (a): *Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta*. Unde etiam 2) ipsi Apostoli vocarunt fideles fratres suos (b), suas epistolas direxerunt ad Ecclesias, seu coetus fidelium, non ad Praefules Episcopos: immo Clemens Romanus, Apostolorum discipulus, suam ad Corinthios epistolam non suo, sed Ecclesiae nomine inscripsit: *Dei Ecclesia, quae Romae diuersatur, Dei Ecclesiae, quae Corinthi habitat*. Et SS. Pontifices in suis Bullis se vocant *seruos seruorum Dei*. 3) Actum fideles laici simul cum Apostolis jus in sacra exercuerunt: dum communi eorumdem subfragio electus est Mathias (c): instituti septem Diaconi (d): controuersia circa obseruationem legalium decisa (e). 4) Antefatus Clemens Romanus (f) adserit, Episcopos dependere ab Ecclesia, huiusque admonitioni, et correctioni esse obnoxios. 5) Tertullianus (g) christianam disciplinam vocat confederatam. Ait item (h): *Differentiam inter ordinem, et plebem constituit Ecclesiae auctoritas, et honor per ordinis confessum sanctificatus*. 6) Cyprianus (i): *A primordio, inquit, Episcopatus statueram, nihil sine consilio vestro, et sine consensu plebis meae priuata sententia gerere*. 7) Socrates (k) refert: *Ex eo tempore, quo Cyrillus ad Alexandrinam Ecclesiam euectus est, Episcopi Alexandrini sacerdotalem gradum, atque ordinem supergressi Principatum quemdam obtinere, et cuncta pro imperio*
K
agere

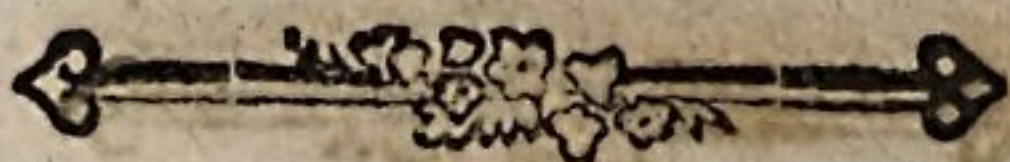

agere coeperunt. 8) Optatus Mileuitanus (l) *ex-*
presse dicit: Non enim Respublica est in Ecclesia,
sed Ecclesia in Republica. 9) S. Augustinus (m):
Ecclesia Episcopos constituit in sedibus Apostolorum.

1) Etiam in Exodo (n) de omnibus Israelitis
sine discrimine dicitur: *Et vos eritis mihi in regnum*
sacerdotale, et gens sancta: an ideo in V. T. omnes
Israelitae erant sacerdotes? Nullumne discrimen
sacerdotes inter, et populum? Dein ex ipso con-
textu patet, Christum lapidem a Synagoga re-
probatum, sed nunc factum in caput anguli, in
Ecclesiam suam, tanquam populum acquisitionis
translulisse regale sacerdotium, Synagoga jam
expirante: ut ideo fideles collectim a Petro fue-
rint dicti regale sacerdotium propter huius a Sy-
nagoga in illos, tanquam Ecclesiam Christi, trans-
lationem: sicut si quis propter in Germanos trans-
latum Romanum Imperium de iisdem diceret:
Vos estis Romanum Imperium. Si item omnes
fideles indiscriminatim sunt sacerdotes, quia vo-
cantur regale sacerdotium; etiam omnes erunt
electi, et sancti: quoniam aequae vocantur ge-
nus electum, gens sancta. Mulieres quoque
erunt sacerdotes, atque munia sacerdotalia obire
poterunt: quod ipsimet DD. Protestantes non ad-
mittunt, sinuntque potius quemquam sine viatico
decedere, cuius tamen sumendi praeceptum agno-
scunt, quam ut is tale, non a Praedicante, sed
a faemina confectum recipiat. Ceterum non ne-
gamus, omnes fideles posse in sensu lato, et in-
proprio dici sacerdotes, quatenus omnes instar
incensi Deo obferunt suam orationem, atque ope-
ra bona.

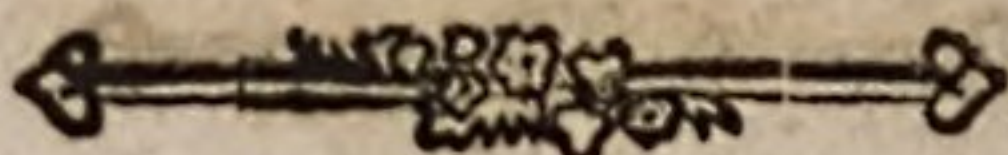
2) Vo-

2) Vocarunt sine dubio et Apostoli, et eorum successores ceteros fideles fratres: quia omnes sumus fratres in Christo, et filii eiusdem matris Ecclesiae: vñ sunt hoc nomine in suis epistolis, et doctrinis; quas secundum leges mansuetudinis proponere omnino expediebat: immo etiam qua rectores sunt, vt ostenderent suum imperium esse charitati innixum. Id quoque eo vsque egerunt, quoad fideles subditi intra fines charitatis, et modestiae se continebant: vbi vero postea se efferebant, atque jus, sibi non competens, arrogabant; tunc enimvero factum est, vt et pastores linguam soluerent, suamque sibi a Christo factam potestatem palam praedicarent. Neque dicant: fraternitatis adpellationem, longiori tempore vsitatam, tandem in nomen filiorum, quod subiectionem magis inuoluit, per astutiam Cleri esse mutatam; nam certe Apostoli jam fideles, quos sua praedicatione ad Christum conuerterant, vocarunt filios suos: sic Apostolus (o) Corinthios monuit vt filios suos, quos per Euangelium genuerat; quibus tamen simul, nisi obsequerentur, virgam minatus est: juxta illud (p): *Quem diligit Dominus, corripit, et quasi Pater in filio complacet sibi.* Et illud (q): *Si Pater sum ego, ubi est honor meus?* Accedit, quod etiam ipse Christus Apostolos (r), immo omnes, qui fecerint voluntatem Dei (s), vocarit fratres suos; quin tamen ideo iisdem Christum superiorem fuisse quisquam negare ausit. Apostoli suas epistolas direxerunt ad Ecclesias, i. e. coetus fidelium (certe non omnes; nam S. Paulus plures immediate direxit ad Episcopos a se institutos), quia voluerunt easdem toti coetui publice prae-

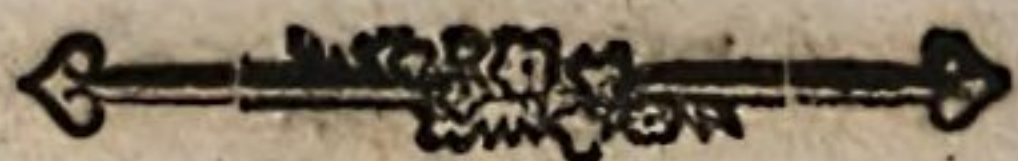

legi (t), vtpote doctrinam continentes non solum Praefules, sed etiam omnes fideles concernentem. Quid, quod S. Joannes, dum suam Apocalypsin ad septem Ecclesias direxit (u), per eas intellexerit Angelos, i. e. Episcopos. S. Clemens dicta inscriptione usus est juxta sacri regiminis, charitatem spirantis, normam, prout obseruat Patritius Jurius (w), dicens: „Ecclesiae autem „Romanae, non suum, nomen fronti praefixit, „vt modestiae, et humilitatis posteris aetatibus „exemplar imitandum proponeret, et Corinthios, „quos ad fraternam concordiam, et humilitatem „tota hac epistola hortatur, non tantum scripto, „sed exemplo quoque doceret.“ Eadem de caussa summi Pontifices in suis Bullis scribunt se seruos seruorum Dei.

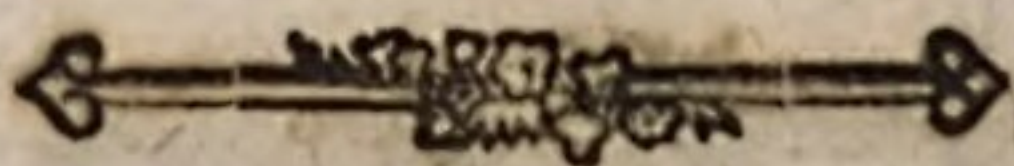
3) Quod tempore Apostolorum aliqua non nisi cum consensu totius Ecclesiae facta fuerint, constituti, aut depositi presbyteri, vt testatur etiam S. Clemens (x), non factum fuit ex necessitate, ac si Apostolis potestas defuisset, ea per se ipsos statuendi; sed ex regulis prudentiae, ne scilicet Apostoli, dum sua priuata auctoritate cuncta disposuissent, nouello populo christiano, in iis, quae ad disciplinam spectant, nondum satis confirmato, ad ciendos motus, et tumultus an- sam darent. Id obseruauit ipse S. Clemens (y); praemittens enim exemplum Moyfis: *Ille, inquit, quum aemulatio pro sacerdotio incidisset, et Tribus inter se dissentirent, quatenam illarum glorioso illo nomine, et titulo ornanda esset, iussit duodecim tribuum Principes adferre sibi virgas, quae uniuscuiusque tribus nomen inscriptum haberet. - - Et dixit eis :*

eis: Viri fratres! cuius tribus virga germinauerit, hanc elegit Dominus, quae sibi sacra faciat, et ministrat. Et inuenta est virga Aaronis non tantum germinasse, sed et fructum ferens. Quid dilectis vobis videtur? An non hoc futurum praesciuerat Moyses? maxime nouerat. Verum, ne seditio in populo Israel oriretur, ita fieri excogitauit, ut nomen veri, et solius Dei glorificaretur. An autem ideo Moyses non fuit dux, et legislator? fuit utique. Sic quoque Apostoli nostri per Jesum Christum cognouerunt, contentionem de nomine Episcopatus oborituram: atque ob hanc causam perfecta praescientia praedicti constituerunt, ac descriptas deinceps ministrorum, officiorumque vices reliquerunt, ut in defunctorum locum alii viri probati succedere, et illorum munia exsequi possent: constitutos itaque ab illis, vel deinceps ab aliis viris celebribus cum consensu vniuersae Ecclesiae etc. Quid? quaerit S. Chrysostomus (z): an non licebat Petro eligere? licebat, et quidem maxime: verum id non fecit, ne cui videretur gratificari. Ex quo testimonio patet, populum non necessario, et de jure, sed solius pacis, et oeconomiae causa fuisse admissum. Dein falsum est, populum, siue tempore Apostolorum, siue post horum decessum, semper concurrisse ad electiones, negotia, et iudicia ecclesiastica: prout ex supra (c. 2. §. 9. et 10.) dictis constat. Quando vero interdum populus admissus fuit, id factum est non voti decisiui ab eo dandi, sed nudi testimonii causa; aut vt sententiam iudicum ecclesiasticorum auscultarent, et palam exciperent, quae Episcopi decreuerant; aut, in vno, alteroue casu, ad euitandas turbas, et tumultus. Heinc Origenes (aa) exigit praesentiam plebis, vt testi-

monium de idoneitate habeat ordinandus. S. Cyprianus (bb): *In ordinandis Clericis*, ait, *fratres charissimi! sollemus vos ante consulere, et mores, ac merita singulorum communi consilio ponderare; sed exspectanda non sunt testimonia humana, quum praecedunt diuina subfragia. Aurelius frater noster a Domino jam probatus, et Deo charus etc.* Idem de electione Cornelii P. scribit (cc): *Factus est Episcopus a pluribus collegis nostris, qui tunc in urbe Roma aderant, de Dei, et Cleri iudicio, de Clericorum testimonio, de plebis subfragio.* S. Coelestinus I. (dd) inquit: *Docendus est populus, non sequendus, si nesciunt, eos, quid liceat, vel non, commonere, non his consensum praebere, debemus.* Patet item ex vita S. Eusebii Vercellensis, eum constitutos electores Episcopos, posthabitis plebis votis, ac subfragiis, probasse, et elegisse. In specie electionem S. Mathiae quod adtinet, praeterquam quod ex textu colligi clare nequeat, qui sortes dederint, soline Apostoli, populo inspiciente, ac teste, an fideles congregati omnes; ad alterutros quippe, vel utrosque trahi sensus potest: Mathias non prius in Apostolum ab iis, qui aderant, eligi coepit, quam D. Petrus eius rei author exstitisset, ac tunc etiam non tam ab eis electus, quam vna cum Iosepho Barsaba nominatus est, Deo interim per sortem ostendente, quem ex duobus elegisset, ut ideo potius a Deo, quam a praesentibus electus sit. In institutione septem Diaconorum Apostoli dicebant: *Considerate viros boni testimonii septem - quos constituamus super hoc opus: ubi solum tribuebant populo, ut quaerat, et obferat aliquos idoneos ad illud munus, sed oblatos Apostoli, non populus, eisdem manus inponen-*

nendo, ac orando Diaconos crearunt, quod etiam expressis verbis docet S. Cyprianus (ee) dicens: *Apostolos, id est, Episcopos, et Presbyteros Dominus elegit; Diaconos autem - Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui, et Ecclesiae ministros.* Denique multitudo fidelium quidem intererat Concilio Apostolorum, in quo decidebatur controuersia de obseruatione legalium; ast non ad decidendum, et iudicandum (foli enim Apostoli iudicasse, et sententiam tulisse leguntur); sed ad tacendum, audiendum, obediendum: *et tacuit omnis multitudo - - postquam tacuerunt, Iacobus dixit. Viri fratres! audite me etc. Visum est Spiritui S. et nobis etc.* Vbi Apostoli suas decisiones fidelibus per modum oneris, et praecepti inposuerunt, eosdemque a se ipsis per verba *nobis* (i. e. Apostolis) et *vobis*, seu fidelibus, expresse distinxerunt.

- * Quum sicut tempore Apostolorum, ita quoque post illos ad Episcoporum etc. electionem etc. plebs modo fuerit admissa, modo exclusa, prout ex statim, tum cap. praec. dictis liquet, atque fusius probat Ludouicus Thomassinus (ff), manifeste sequitur, plebis admissionem ad disciplinam mere ecclesiasticam spectare semper iudicatam, ideoque pro exigentia circumstantiarum inmutari, immo sine iniuria plebis (cuius feruor, et charitas sensim minuebatur, atque teste S. Hieronymo (gg): *Non numquam errabat plebis, vulgique iudicium, et in sacerdotibus comprobatis unusquisque moribus suis fauebat, ut non tam bonum, quam sui similem quaereret Praelatum*), tandem penitus negari potuisse. Ideo initio saeculi IV. ex Nicaeni Concilii canone 4. (hh) non ordinari tantum, sed et eligi debebant Episcopi a conprovincialibus; qui Canon saepius postea est confirmatus (ii). Et quanquam non vbique statim, et semper plebs di-

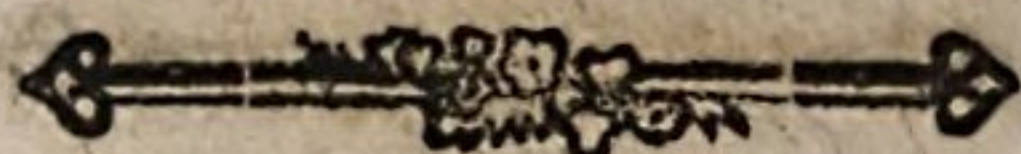

moueri potuerit, vt non quarto etiam labente saeculo electionum negotiis semet alicubi ingesserit, hunc tamen morem penitus abolitum cupiebat S. Gregorius Nazianzenus (kk).

4) Clemens iterato adlegatus narrat feditio-
nem in populo coortam fuisse aduersus quosdam
Presbyteros, qui tamen inculpate functi fuerant
suo officio: quos tumultus vt sedaret, se ipsum
pro ipsis victimam obtulit, dicens: *Quaeque a
multitudine praecepta sunt, facio; ouile solum Chri-
sti cum iam constitutis Presbyteris in pace degat.* Fe-
cit ergo Clemens, quae populus voluit ad pacem
inducendam, et eius praeceptis se subiecit; non
ex societatis aequalis norma in Dei Ecclesia: se-
cus ipse in se solum non suscepisset iudicium, et
conciliaffet pacem. Minime ergo inferendum est:
Presbyteris, et Episcopis non competit imperium
in Ecclesia, sed multitudini; populus quippe pe-
tulanter tumultuans contra Presbyteros via facti
processit, sicque quod fecit, non jure fecisse sta-
tuendum est: secus populus tumultuans contra Im-
perantem politicum, quando iste ad maiora mala
euitanda cederet, constitueret societatis aequalis
formam. Dein si ex his verbis aequalis in Ecclesia
societas extundatur: quomodo plebs causam suam,
et Presbyteri ad iudicium Clementis deuoluere po-
tuerunt, et non per se ipsos causas decidere ma-
luerunt? Sane quod Clemens agnouerit Eccle-
siam tanquam societatem inaequalem ex Impe-
rantibus, et parentibus diuinitus institutam, pa-
tet ex eadem eiusdem ad Corinthios epistola:
cum quia ibi ait (ll): *Summo quippe Sacerdoti sua
munia tributa sunt; et Sacerdotibus proprius locus
assignatus est; et Leuitis sua ministeria incumbunt:*
homo

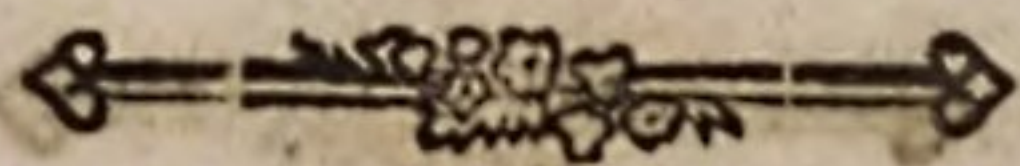

homo laicus praeceptis laicis constringitur. Tum quia (mm) Ecclesiam comparat militiae, et corpori: quod sicut in militia diuersi sunt gradus munerum, et inter eos alii imperantes, alii parentes, ita hosce gradus nec in Ecclesia deesse; ibique pariter, ceu in corpore, diuersa esse membra moralia, alia superiora, alia summa, alia infima.

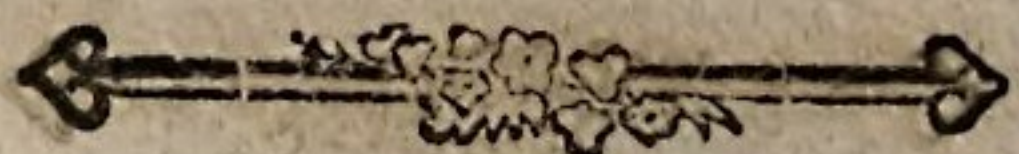
5) Quod Tertullianus christianam disciplinam vocitet confoederatam, non eo extendendum est, ac si Ecclesiae imperio caruissent, corporaque acephala illo tempore exstitissent, ac instar collegiorum priuatorum priuatis duntaxat legibus vixissent: sed Ecclesiae in mutua foedera tempore persecutionum tyrannorum coierunt, sibiue inuicem legem priuatam posuerunt, vt hoc pacto se mutuo adiuuarent; ipsi vero, qui praeerant his foederum vinculis, dispersa membra colligerent, ac in vnitate fidei, morumque disciplina conseruare studerent: ex quo imperii vigor elucebat, vel maxime et potentia, vbi neophyti gregis falus, vt nunquam magis, luporum rapacitati exposita fuerat. Certo quod Episcopi etiam tempore persecutionum veram aliquam, etsi non adeo publicam, exercuerint jurisdictionem, supra (c. 2. a §. 5.) ostendimus. Dicens idem Tertullianus, differentiam inter ordinem, et plebem constituisse Ecclesiae auctoritatem etc. id scripsit jam in Montani haeresin lapsus; eiusque scopus erat, vt euinceret, secundas nuptias vniuersis Christianis iure diuino prohibitas esse, eoquod Apostolus presbyteros vnius vxoris esse viros praeceperit. Ne vero sibi obiiceretur, ad solos sacerdotes illam legem pertinere, tollere satage-

bat differentiam inter ordinem, h. e. presbyteros, et plebem, quoad obseruantiam nempe huius legis, non vltra: eoquod, spectata praefertim disciplina Ecclesiae illius temporis, quilibet fidelis quaedam, puta: tingere, seu baptizare; sibi ipsi Eucharistiam, a vero tamen sacerdote consecratam, administrare; alios docere, obferre nempe orationem, et bona opera etc. quae sacerdotii sunt, peragere possit, vbi differentia inter ordinem, et plebem impeditus haud fuerit: hac vero non impediatur, nisi per ecclesiastici ordinis confessum; quo deficiente quilibet sibi sacerdos esset, et modo tres fuerint, licet laici, Ecclesiam formarent. Et reuera, quod non nisi de inproprio sacerdotio loquutus fuerit, inde colligitur; quia in verborum suorum confirmationem adduxit verba S. Joannis (nn): *Fecit nos regnum et sacerdotes Deo, et Patri suo*: nimirum eodem modo sacerdotes, quo reges i. e. solum inproprie. Ceterum si etiam hac in parte nobis contrarius esset, reponere possemus AA. nostris id, quod olim S. Pacianus Symproniano Nouatiano respondit: *Tertullianus post haeresin vester est; nam inde multa sumfistis*. Quod enim adhuc Catholicus nobiscum senserit, atque differentiam inter clerum, et plebem diuinitus institutam agnouerit, patet ex eius libro de baptismo aduersus Quintillam (oo), vbi cum S. Ignatio M. (pp) scripsit: non licere sine Episcopo baptizare, et sacra facere: recensuit item tres ordines, seu gradus ecclesiasticos, Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum, quos maiores vocat, ac vel heinc a laicis distinguit, quibus illos praeponit. Quod vero id jure diuino constitutum iudicarit, patet inde, quia

quia (qq) haereticos sui temporis fugillat, quod nullum obseruent discrimen clericos inter, et laicos, ipsis adeo mulieribus, contra Apostolum, clericalia munera peragere inpune permittant: *Ordinationes eorum, inquit, temerariae, leues, et inconstantes: nunc neophytos conlocante nunc saeculo obstrictos, nunc apostatas nostros; ut gloria eos obligent, quia veritate non possent.* - Itaque alius hodie *Episcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras lector: hodie Presbyter, qui cras laicus; nam et laicis sacerdotalia munia iniungunt.* Immo sunt non pauci, qui Tertullianum etiam quoad verba ab AA. nobis obposita catholice sensisse defendunt, dum illa cum Pamelio ita legunt: *Differentiam inter ordinem, et plebem constituit Ecclesiae autoritas, et honor per ordinis confessum sanctificatus a Deo: ubi ecclesiastici ordinis est confessus, obfert, et tingit sacerdos, qui est ibi solus etc.* Qua lectione (saltem quoad ista: *a Deo*) subposita, aiunt, differentiam inter ordinem, et plebem ex mente Tertulliani duo constituunt: primum Ecclesiae autoritas, siue decretum, quo quis e laicali statu in collegium ministrorum Ecclesiae adoptatur, atque a laicis discernitur: alterum honor per ordinis confessum sanctificatus a Deo, seu ipsa ordinatio, et consecratio a Deo instituta, et tali personae adhibita; quae efficit, ut diuino jam jure supra plebem emineat, qui prius sola Ecclesiae autoritate e plebe fuerat extractus.

6) Qualiter S. Cyprianus sit intelligendus, patet ex dictis (n. 3.). Nempe neutiquam confundenda est ratio decoris, et consilii cum juris necessitate, neque ignorantia facti, ubi haec cum po-

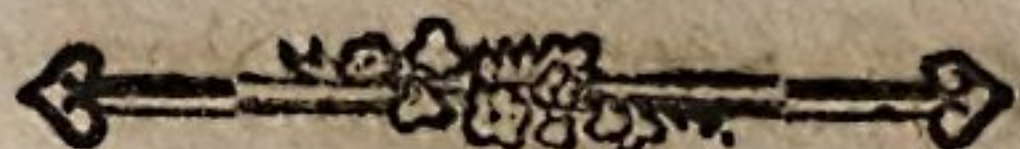

populo communicationem exposcit, eidem confortium authoritatis, et aequalitatem regiminis tribuit: neque humilitas, vel charitas, vbi potestatem pastoris pro aedificatione Ecclesiae premit, eandem euertit, et legitimum imperantium, ac parentum ordinem tollit, vel confundit in eiusdem Ecclesiae destructionem. Plane si quis alius, cum primis S. Cyprianus (rr) commendat: *Episcopatus vigorem, et Ecclesiae gubernandae sublimem, et diuinam potestatem.* - - *Nec aliunde* (ait paulo post) *haereses obortae, aut schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus iudex vice Christi cogitatur.* Scatent insuper eiusdem scripta (ss) testimoniis, in quibus discernuntur Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum officia et ordinationum valor ad normam institutionis Apostolicae dignoscitur.

7) Socrates non loquitur de Principatu ecclesiastico, sed saeculari; etenim ait: *Ex eo tempore* (quo Cyrillus ad Ecclesiam Alexandrinam accessit) *Episcopi Alexandrini sacerdotalem gradum atque ordinem supergressi, Principatum quemdam obtinere, et cuncta pro imperio agere coeperunt: quando Episcopus Alexandrinus praeter sacri Cleri dominatum, rerum praeterea saecularium principatum adquisiuit. Verum grauis tum inuidiae flamma contra eos* (Nouatianos) *incensa fuit; cum Episcopus Romanus non aliter, ac Alexandrinus, quasi extra fines sacerdotii egressus, ad saecularem Principatum erat jam ante delapsus.* De saeculari proin iurisdictione, et imperio accedente intelligi petit Socrates, quod ad dominatum, et imperium sacri Cleri accesserat.

8) S.

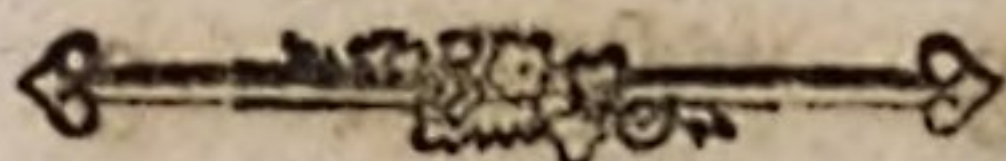

8) S. Optatus Mileuitanus corripit ibi Donatum, quod suis perorationibus populum ad inobedientiam, et seditionem instiget: quum tamen juxta praeceptum Apostoli (*tt*) pro Regibus, et Principibus potius orandum sit; non enim respublica est in Ecclesia, i. e. in Ecclesia non est erecta respublica profana, aut huic per omnia similis; bene vero sacra, et spiritualis: sed Ecclesia in Republica, i. e. in Imperio Romano: igitur oportet, vt quoque pro hoc oremus, ac idem in tranquillitate conseruare studeamus.

9) S. Augustinus demum intelligendus est: non quod communitas hoc faciat jure suo, atque ex sua institutione; sed quod id agat per praefectos suos, quibuscum vnum corpus, et vnus spiritus est. Sic enim credimus, totam Ecclesiam ex variis membris consistere; potiora vero eius membra Episcopos esse, qui ab Apostolorum successoribus ordinati, alios iterum ordinant, vt ita semper Principatus Ecclesiae maneat apud digniora Ecclesiae membra, et non penes totam fidelium multitudinem: quae tamen, quia vnum corpus cum suis pastoribus efficit, atque in eodem corpore omnia sunt communia, recte id totum facere dicitur, quod principaliora totius Ecclesiae membra faciunt. Videlicet (prout S. Gregorius Naz. (*uu*) adcommode loquitur): *Omnes corpus vnum in Christo sumus; singuli autem Christi, atque alii aliorum membra; alii enim dominantur, et praesunt; alii parent, et reguntur.* Porro licet aliquam veritatis speciem habeat, si dicatur: Petrum, et Apostolos, horumque successores potestatem accepisse, et tenere, prout personam totius

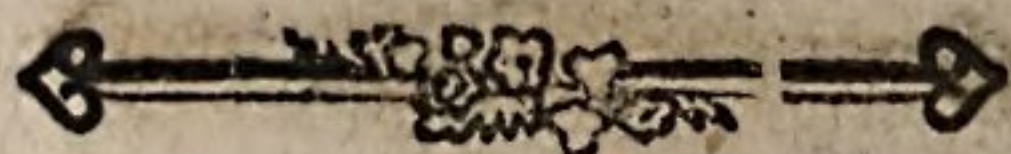

tius corporis mystici sustinent: quod tamen Ecclesia, tanquam radicalem habens potestatem, Apostolos, et pastores omnes constituerit, et adhuc constituat velut suos ministros, id prorsus ab omni veritate alienum est; non enim Ecclesia misit Apostolos Christi, sed Christus fecit Apostolos Ecclesiae pastores (c. 2. §. 9.); sunt itaque quidem pastores omnes ministri totius Ecclesiae; sed non ab hac, verum ab illius Domino constituti. Manet igitur firmum, Ecclesiam non esse illam, cui primum Deus in se ipsa, et per quam Deus Apostolis communicavit spiritum, et potestatem suam; sed Ecclesiam esse illam, propter quam Deus Apostolis primum potestatem dedit, et Spiritum S. in aedificationem, et animationem totius corporis diffundendum.

- (a) 1. Pet. c. 2. v. 9. (b) Act. 6. 3. (c) Act. 1. 26.
 (d) Act. 6. 5. (e) Act. 15. (f) in Epl. 1. ad Cor.
 (g) in Apolog. c. 2. (h) de exhort. cast. c. 7.
 (i) Epl. 10. ad Presb. et Diac. (k) l. 7. hist. c. 7. et 11.
 (l) l. 3. adu. Parmen. (m) in Psl. 44. (n) c. 19. 6.
 (o) 1. Cor. 4. 15. (p) Prou. 3. 11. (q) Malach. 1. 6.
 (r) Joan. 20. 17. (s) Matth. 12. 5. et Marc. 3. 35.
 (t) 1. Theff. 5. 27. et Col. 4. 16. (u) Apoc. 1. et 2.
 (w) in Not. ad eamd. Clem. epl. (x) in epl. ad Gal.
 (y) cit. epl. (z) hom. 3. in Act. (aa) hom. 6. in Leu.
 (bb) epl. 33. ad Cler. et pleb. de Aurel. ord. (cc) Epl.
 52. ad Antonian. (dd) Epl. ad Epp. Apul. 3. c. 3. re-
 lat. can. 2. dist. 62. (ee) Epl. 65. ad Rogatian.
 (ff) de V. et N. Eccl. discipl. tom. 2. c. 1. et seqq.
 (gg) l. 1. cont. Jouin. (hh) apud Zonaram et dist. 64.
 can. 1. item tom. 2. CC. edit. Reg. pag. 196. (ii) Syn.
 Antioch. can. 19. et Laodic. can. 12. (kk) Epl. ad
 Caesareens. 22. to. 1. oper. edit. Colon. pag. 785. et
 Epl. 23. item orat. 19. n. 36. etc. (ll) c. 40.
 (mm) c. 37. (nn) Apoc. 1. 6. (oo) c. 17. pag. 230.
 edit.

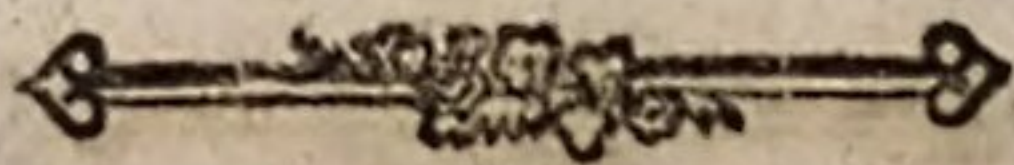

edit. Rigaltii Paris. (pp) Epl. ad Smyr. (qq) l. de
Praeser. c. 41. (rr) in epl. ad Cornel. (ss) praecip.
epl. 42. (tt) 1. Tim. 2. (uu) in or. de Moderat.
in disput. seruanda.

§. VI.

Tandem, postquam summi Imperantes politici Ecclesiae Christi nomen dederunt, ad eosdem vi juris territorialis totum jus in sacra, huiusque exercitium transiisse, ut, cum Boehmero, probent, plurima proferunt argumenta: quorum magis notabilia sunt sequentia. 1. Quia, ut aiunt, cuius est Regio, illius etiam est Religio: consequenter etiam jus in sacra; quum hoc sit medium ad pacem, tranquillitatem, et felicitatem reipublicae conseruandam necessarium. Heinc 2. illud jam in lege Mosaica Reges exercuisse, S. Litterae testantur, sic Salomon (a) abiecit Abiathar, ut non esset Sacerdos: aedificauit templum (b) et illud victimis dedicauit. Afa (c) dissipauit altaria cultus peregrini, et excelsa. Josaphat (d) misit Sacerdotes, ut docerent: constituit Leuitas, ac Sacerdotes. Josias (e) congregauit populum et Sacerdotes libro Legis aperto. Immo id agnouerunt ipsi ethnici Imperatores: nam Numma Pompilius (f) inquit Wurmbserus, jura et regia, et Pontificia usurpauit, templa dedicando etc. 3. In noua lege Principes politici ab Apostolo (g) vocantur vicarii et ministri: eorumque potestas (h) dicitur esse a Deo. Quare 4. ipsimet Patres illis adiudicarunt potestatem in sacra: in specie S. Augustinus (i) dicens: *Quis enim tunc in Christum crediderat Imperator, qui pro pietate contra impietatem leges ferendo seruiret?* Et Gregorius M. vocans
se

se famulum Mauriti Imp. fassusque, se illi obedientiam praestitisse. Immo 5. Imperatores se ipsos, nemine contradicente, Episcopos dixerunt: uti Constantinus M. (k) et Carolus M. (l): *Quod et nos, ait hic: qui ministri Domini sumus, nec sine causa Dei gladium portamus, Episcopali in vice omnium Episcoporum, atque regali auctoritate pro viribus cunctos agere jubemus.* Quid, quod ipsimet Episcopi, in Conciliis congregati, adclamarint Marciano Imp. (m): *Sacerdoti Imperatori multos annos - - Marciano nouo Constantino, nouo Paulo, nouo David - - Orthodoxam fidem tu roborasti; sicut Apostoli, ita creditis.* Theodosio Imp. (n): *Orthodoxo pio Imperatori, Pontifici Imperatori.* Agapitus quoque, Rhodi Episcopus, ad Leonem Imp. scribit: *Vere namque Sacerdos, et natura Imperator existis: cuius Sacerdotii Imperatorio nomini agnati, coalitique origo repetenda est ab ipso primo Christiano Imperatore Constantino, qui se quoque Episcopum esse gloriabatur.* 6. Iidem Imperatores Christiani jus sacrorum saepius exercuerunt: sic teste S. Augustino (o) et Eusebio (p) Constantinus in causa Donatistarum legatos iudices dedit. Concilia generalia conuocarunt: in iis vel per se vel a se delegatos praesederunt: nec sine eorum confirmatione effectum decisium definitiones CC. acceperunt. Leges plurimas circa sacra tulerunt, atque disposuerunt: prout ex utroque codice, atque nouellis, praesertim 137. vberime patet. In specie Justinianus Imp. sexcenta fere ordinauit circa sacra, Ministros Ecclesiae, liturgiam etc. Ne mini item ignota sunt decreta Childerici, et Pipini in comitiis Sueffionensibus procusa, capitulare Caroli M. Constitutio Ludouici Pii de disciplina

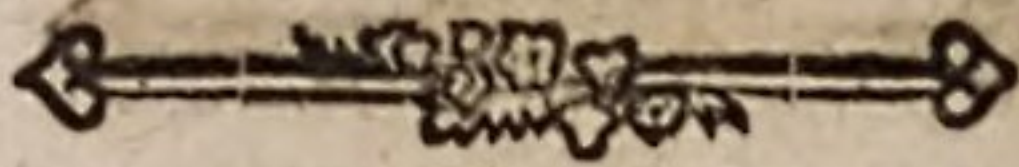

plina ecclesiastica. Dein jus in ipsos SS. Pontifices exercuerunt : nam Constantius Imp. Felicem II. Liberio, Theodoricus Italiae Rex Joanni deposito Felicem IV. substituit : Valentinianus ad Pontificatum euexit Damasum ; Honorius Bonifacium ; Otto M. iusta indignatione accensus deturbauit e fastigio Pontificatus Joannem XII. Denique Otto IV. Henrici, Ludouicus Bauarus Impp. contra Pontifices adseruere sibi jus Caesareum in sacra, inuestituras Episcoporum etc. Vt ideo 7. merito jam Socrates (q) scripserit : *Ex illo tempore, quo Christiani esse coeperunt Imperatores, Ecclesiae negotia ex illorum nutu pendebant.*

1) Si illa regula : *Cuius est Regio, illius etiam est Religio* : adeo in jure naturae fundata est, sequitur, quod, si regio penes Sultanium, aut Mogorem, penes Neronem aut Diocletianum, vel faeminam, illius etiam sit Religio (c. 2. §. 11.) si ita : quam pessime foret prouisum Religioni Christianae ? Jus in sacra est quidem medium ad conseruandam tranquillitatem publicam necessarium (c. 2. et vlt.) ast altioris ordinis, quam sit potestas politica, vtpote ordinis supernaturalis et Diuini ; adeoque non nisi iis competens, quibus id Deus concessit : concessisse autem Principibus politicis nullibi legitur ; bene vere Episcopis (c. 2. §. 9. et 11.)

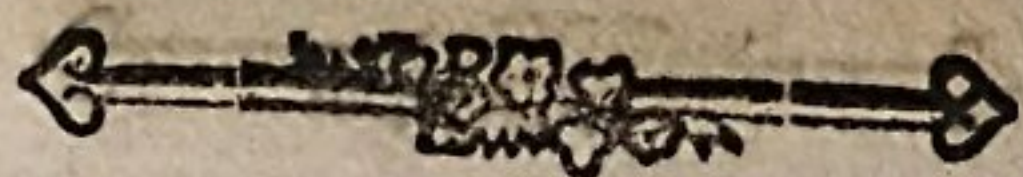
2) Salomon, abiiciendo Abiathar, fecit, quod ei jus naturale defensionis permittebat ; quum Abiathar, juxta multos, insidiatus fuerit vitae Regiae, conspirando cum Adonia. Fecit item ex instinctu diuino : *ut impleretur sermo Domini, quem loquutus est super domum Heli in Silo.* In dedicatione templi nihil egit Salomon, quod jus in sa-

cra redoleat; sed tantum templum obtulit Domino, seu D. cultui deputavit; quemadmodum viri et mulieres Israelitae obtulerunt hyacinthum, coccum, byssum etc. Nempe tria functionum genera peracta sunt in illa dedicatione: populus gratias egit, et laetitiae signa exhibuit: Salomon oravit, et gratias peregit; Sacerdotes tulerunt arcam, tabernaculum, et sacrificia inmolarunt; pro quibus immolandis victimas obtulerunt Salomon, et populus. Altaria peregrina Israelitis ansam idololatrando praebebant: adeoque non ex potestate sacra, sed praeeminentia regia et zelo vindicandi ac praecauendi scelera, seu iusto verae D. Religionis defendendae titulo ab Aza, aliisque Israelis Regibus destrui poterant. Josaphat misit sacerdotes, vel ut, quasi Pater, instructioni sanae subditorum filiorum intenderet; vel sicut hodie mittunt Principes orthodoxi viros apostolicos ad gentes barbaras, sacris Christianis excolendas, praestando operam, consilium, auxilium, muniendo illos autoritate regia contra rebelles. Constituit idem Leuitas et Sacerdotes, *ut iudicium et causam Domini judicarent habitatoribus Jerusalem*: in quibus verbis clarissima adparent vestigia jurisdictionis et iudicii sacri in ipsis sacerdotibus residentis. Et reuera, quod Josaphat jurisdictionem sacram a profana separatam, illamque solis sacerdotibus competere crediderit, diximus (c. 2. §. 11.), Josiae factum non jurisdictionem sacram, sed solam deuotionem, ac Ecclesiae aduocatiam denotat; prout Christiani Imperatores saepius curarunt congregari CC. Episcoporum. Dein etsi permetteretur in V. L. Regibus fuisse potestatem sacram, haud tamen inde sequela duci posset ad Ecclesiam Christi, Synagoga maxime praecellentem:

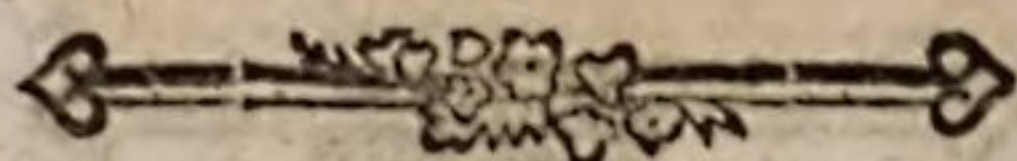
tem : vt AA. merito reponi posset, quod ad fastidium repetunt : *Ecclesia Christi non iudaizat*. Quod de Numa Pompilio dictum, aut falsum est, velut non nulli tenent; aut talis erat Pontifex, qualis tunc erat Religio Romae adhuc idololatricae.

3) Duplicis generis dantur ministri Dei, nempe alii, qui sacra et spiritualia; alii, qui profana et temporalia curant: quod vero Apostolus Principes politicos dixerit ministros Dei quoad temporalia, vel inde colligitur, quod ibi agat de Principibus ethnicis, quibus a fidelibus obedientiam, tributum, vectigal praestari vult: hos autem fuisse ministros Dei in rebus fidei et salutis, nemo vnus dixerit. Dein Principes Christiani etiam in rebus ecclesiasticis dici possunt, et sunt ministri Dei, non qua imperantes sacri, vera quadam jurisdictione sacra gaudentes, sed qua defensores et aduocati Ecclesiae, hanc contra hostes defendentes, eiusque leges et canones exsequutioni dari curantes. Vtraque, tam ciuilis quam ecclesiastica, potestas equidem a Deo est; diuersa tamen ratione: ecclesiastica nempe, quum omnem naturam creatam transcendat, tam in se spectata, quam relate ad subiectum, cui competit, immediate a Deo est (c. 2. §. 9. seq): potestas vero ciuilis; quamquam absolute spectata, tanquam facultas moralis gubernandi, obligans etiam ipsas subditorum conscientias, vtpote quae ad solius Dei forum pertinent, proxime sit a Deo; spectata nihilominus relate ad subiectum ea praeditum non nisi mediate a Deo proficiscitur per interpositum videlicet jus gentium, aut ciuile, ab ipsis hominibus in communitatem coeuntibus ortum trahens: heinc potestas ciuilis apud gentes,

L 2

quae

quae Deum non cognoscunt, eadem reperitur, quae apud fideles Principes existit.

4) S. Augustinus ipse mentem suam explicat, dum scribit, Regem seruire pro pietate leges faciendo, sicut *Ezechias lucos destruendo*: aliud quippe est seruire pro sacris; aliud in sacris interponere auctoritatem Caesaream. Quare in Donatistas (r) pathetice inuehitur, quod in causa ecclesiastica ab Episcopis adpellarint ad Imperatores: *Neque est ausus*, inquit, *Christianus Imperator sic eorum tumultus et fallaces querelas* (contra Episcoporum sententiam) *suscipere, ut de iudicio Episcoporum, qui Romae sederant, ipse iudicaret.* S. Gregorius in eadem epistola ad Mauritium Imp. addit: *Neque ut Episcopus, neque ut servus jure reipublicae, sed jure priuato loquor.* Scilicet Antistes modestissimus seruus seruorum Christi et ferebat se, et nominabat. Sed cur omittunt AA. quae alibi (s) habet: Sacerdotes esse ab omnibus, etiam Regibus honorandos. Item (t): Prima membra in corpore Domini esse sacerdotes: et alia (c. 2. §. 11. n. 6.) longe neruosius ac sonantius in Mauritium Imp. vibrata?

5) Constantinus se Episcopum a Deo constitutum dixit; at non intra sicut antistites, sed solum extra Ecclesiam: prout ipsemet (u) fassus est, seque ab illis distinxit. Eadem ratione Patres Imperatores vocarunt Episcopos, et Carolus se ipsum: ambo enim ad verba et exemplum Constantini prouocarunt. Nimirum summis Principibus (ait S. Leo M.) *regalis potestas maxime ad Ecclesiae praesidium a Deo conlata est, ut, quae bene sunt statuta in Ecclesia, defendant, et veram pacem his, quae turbata sunt, restituant.* Et PP. Ephe-
fini

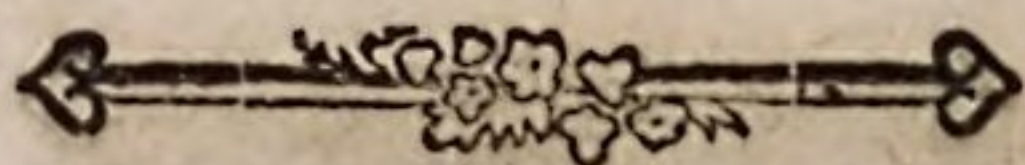

fini ad Theodosium Imp. dixerunt: *Vestram ergo Maiestatem iterum atque iterum rogatam cupimus, ut uniuersam illius (Nestorii) doctrinam e sacris Ecclesiis submoueri, eiusdemque libros, ubicumque locorum repertos, flammis tradi jubeat - - Illeque vestrae Dominationis indignationem formidet: sic enim Apostolica fides per vestram pietatem munita persistet inlaesa.* Immo ipsimet adlegati Imperatores Constantinus, Marcianus, Theodosius etc. coram PP. congregatis facti sunt, sibi nullam competere jurisdictionem ecclesiasticam, neque ad talem exercendam, sed solum ad defensionem praestandam concilio se interesse (c. 2. §. II. n. 7.)

6. Constantinus in caussa Donatistarum, Caeciliano Episcopo Carthaginensi grauissima crimina inponentium iudices dedit, iisque, dum caussa cecidissent in prima instantia, alterum delegatum iudicium Episcoporum Arelate concessit; vt refert S. Augustinus (*w*): *Non quia jam necesse erat, sed eorum peruersitatibus cedens, ab omni modo cupiens tantam inpudentiam cohibere etc.* (n. 4. praec.). Neutiquam igitur iudices dedit, vt in Episcopos jurisdictionem exerceret; sed vt sua potestate turbationes in vtroque statu exortas (id quod Constantinus in epistola ad Melchiadem P. data grauiter conquestus est) quibus sedandis in pares erant Pontifex et Episcopi, compesceret, atque Donatistarum inpudentiam omni modo cohiberet. Sane, si Imperatori jurisdictio in Episcopos competeret, quare veritus esset Constantinus de iudicio Episcoporum iudicare? Porro iudicium, quod Constantinus Mediolani instituit, non jure, sed facto, institutum est: ideo postea, teste S. Augustino (*x*) veniam propterea petiit ab Ecclesiae

Praefulibus. Jus conuocandi Concilia generalia stare penes SS. Pontificem, ex eiusdem Primatu, Diuinitus ei competente, sequitur. Quod idem primaevae Ecclesiae a tempore Apostolorum praxis continua, inuicto praescriptionis argumento, comprobat (c. 2. §. II. n. 4.). Heinc Julius P. prout constat ex eiusdem epistola ad orientales (y) testanturque Socrates (z) et Sozomenus (aa) rescribens Episcopis, qui Antiochiae conuenerant, grauiter conquestus est: *Quod contra canones ipsum ad Synodum non vocassent: quum ecclesiastica regula interdictum sit, ne praeter sententiam R. Pontificis quidquam ab Ecclesiis decernatur.* Seu (prout legitur in historia tripartita (bb)). *Non debere absque sententia R. Pontificis concilia celebrari.* In Concilio Chalcedonensi (cc) Dioscoro, Patriarchae Alexandrino, crimini datum est, quod synodum (Ephesinam II. latrocinium) ausus sit facere sine autoritate sedis Apostolicae; quod nunquam factum, nec facere licet. Et Socrates refert, antiquo canone vetitum esse, ne inconsulto Papa CC. generalia celebrentur. Quod idem testatur Pelagius II. (dd). Haud equidem diffitemur in veteri, jam Christiano Imperio Concilia oecumenica orientalia coegisse Imperatores; eis tamen semper consensus Papae vel antecessit, vel concomitatus, vel subsequutus est. Sic synodum Nycaenam I. rogantibus Episcopis, atque consentiente Syluestro P. a Constantino M. conscriptam esse, testantur Ruffinus (ee), Damasus P. (ff), Patres Synodi VII. (gg) Concilium oecum. Constantinopolitanum I. conuocauit contra Macedonium Theodosius M. Imp. sed pro legitimo et oecumenico habitum non esse, vsque dum consensus Damasi P. et synodi Romae ab eo celebratae

tae accessit, testes sunt Theodoretus (*hh*) PP. synodi VI. (*ii*) Photius (*kk*) alii. Concilium Ephesinum ex voto et consensu Coelestini P. Theodosium jun. congregasse, fatetur ipsamet synodus, dicens: se coactam esse per sacros canones, et epistolam SS. Patris, et Conministri Coelestini, R. Ecclesiae Episcopi: constatque ex actis S. Petronii eum in finem a Theodosio ad Coelestinum missi. S. Leonem praecipuum authorem fuisse Marciano Imp. vt Concilium Chalcedonense indiceret, scribunt ipsemet S. Leo (*ll*) et Episcopi secundae Moësiæ (*mm*). Quod idem de subsequis Conciliis oecumenicis ex historia palam est. Quid, quod ipse infelix exitus Synodorum ab Imperatoribus sola sua autoritate congregatarum, natae in iis turbae, lites etc. manifesto sint argumento, Imperatores plus facti, quam juris adtentasse: patet id abunde ex synodis Tyronensi, Antiochena, Seleuciensi, Constantinopolitana sub Eudoxio Ariano, Syrmienensi, Ariminensi, Ephesina II. etc. vbi carceres et vincula crepuere, Cyrillus incarceratus, Flavianus interemtus, exilia, proscriptiones Episcoporum statutae etc. quasque omnes ab Ecclesia semper reprobatas esse, testem habemus S. Maximum M. (*nn*). Porro cur olim tantae fuerint partes Imperatorum in conuocandis Conciliis oecumenicis, ratio est: quia illis temporibus per continua schismata, inualescentes haereses, aut alias obpressiones Ecclesia quasi conquassabatur, et Pontifices, vtut vellent, tali malo aueruncando minime sufficebant. In hisce ergo malis subprimendis pientissimi Principes potestatem indicendi concilia sibi vindicarunt non ex proprio regiminis jure, sed jure protectionis: vt ordo debitus seruaretur, tumultus et simultates compes-

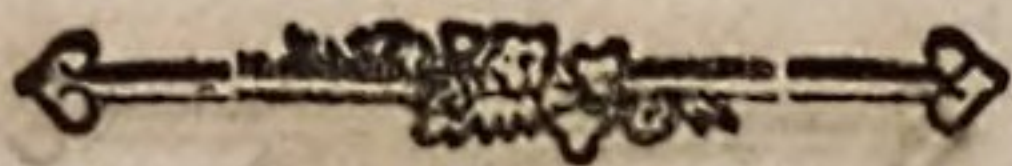
cerentur, omnia tranquille peragerentur, Patrumque canones et decreta illorum potentia ac auctoritate sustentarentur. Ad CC. nempe conuocationem vtrique potestas, ecclesiastica et ciuilis, concurrere potest: illa, vt per canones damnentur haereses, extinguantur schismata, sacra decreta ad disciplinam ecclesiasticam restituendam condantur: haec vero, vt canones et decreta in forensi iudicio vim legis, et effectum obtineant, atque per Imperii prouincias exsequutioni tradantur, haereticorum contumacia frangatur etc. Primis etiam saeculis Ecclesia, temporali dominio, vrbs et prouinciae cuiusdam imperio destituta, Imperatoribus supplicare debuit pro designatione prouinciae et vrbs ad celebrandum concilium: sumtus quoque necessarii defuere Pontificibus et Episcopis, vt necessario sustentari, deduci, et reduci debuerint expensis Imperantium. Accedebat successu temporis lex prohibens, ne publici conuentus fierent absque Imperantium adnutu (oo). Haec vero nequaquam probant, Concilia ab Imperantibus suam intrinsecam accepisse auctoritatem, sed protectionem duntaxat, prout dictum. Similiter qualiter Imperatores Conciliis siue per se, siue per suos delegatos praesederint, eorumdemque acta suo consensu et subscriptione confirmarint, nempe non authoritatiua tanquam iudices caussarum ecclesiasticarum, illis intrinsecum robur tribuendo, sed duntaxat vt protectores, patet cum ex statim dictis, tum praecipue ex propriis eorumdem verbis supra (c. 2. §. 11. n. 7.) relatis. Videlicet vt actis conciliaribus per Imperantium politicorum consensum addatur robur extrinsecum quoad effectus ciuiles et publicos, *eademque ex sacerdotali* (verba sunt Imperatoris

toris (pp) et civili virtute custodiantur : statutis praesertim ab Imperatoribus etiam poenis temporalibus in refractarios : ab experientia quippe constat, difficulter populum ad Ecclesiae obedientiam induci, nisi eiusdem decreta auctoritate Principum promulgentur, atque adiectis etiam poenis eorum observantia urgeatur. Fatetur id ipsemet Justinianus Imp. dum a civili lege vindicandum esse statuit, quod perperam contra canones, qui vim legum obtinent, gestum erit: *Neque civiles leges, ait (qq) crimen inultum relinquent: eo quod a praecedentibus nos Imperatoribus, et a nobis ipsis recte dictum est, oportere sacras regulas pro legibus valere.* Accedit, quod Imperatores actis conciliorum nunquam primi, sed semper ultimi, post Episcopos, subscripserint, neque tanquam definientes, velut Episcopi, sed ut consentientes tantum: sic acta Concilii Nicaeni referunt, Constantinum hac subscriptionis formula usum esse: *Constantinus in Christo Deo Rex, atque Imperator Romanorum legimus, et consentimus.* Neque obiciant nobis AA. Synodos Moguntinam anno 818. et Francofordiensem anno 794. celebratam, aliasve similes: praeterquam enim quod fuerint non nisi synodi particulares, ex eorum historia constat, in illis non tantum res ecclesiasticas, sed etiam causas civiles fuisse pertractatas: illae auctoritate Episcoporum; hae procerum: his confirmatione Imperatoria robur intrinsecum; illis nonnisi extrinsecum communicatum est: aut si quibusdam statutis ecclesiasticis Principes sua auctoritate vim legis adtribuere adtentarunt, id non juri, sed mero facto adscribendum. Constitutiones in Codice Theodosiano de ecclesiasticis rebus latas sacris canonibus consonas esse, et ad eo-

rum tuitionem, confirmationem, atque obseruationem sancitas, ostenditur ex ipso codice, dum (rr) dicitur: *Omni innouatione cessante, vetustatem et canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenentur, per omnes Illyrici prouincias seruari praecipimus.* In secunda vero parte constitutionis additur: *tum si quid dubietatis emerferit, id oporteat non absque scientia fieri Reuerendissimi sacrosanctae legis Antistitis urbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris praerogatiua laetatur, conuentui sacerdotali, sanctoque iudicio reseruari.* Hoc est: si dubium de interpretatione et obseruatione antiqui canonis emerferit, ad synodum totius dioeceseos referendum, et non sola Principis auctoritate, aut iudicium ipsius sententia est definiendum. Per pristinos autem, et antiquos canones intelligi Nicaenos, et Antiochenos, qui quaestiones canonicas synodorum iudicio finiendas decernunt, testatur Ill. de Marca (ss), qui simul illius Theodosianae constitutionis genuinum sensum exponit. Constitutiones in Codice Justiniano quod adtinet, omnia, quae in iis de personis et rebus ecclesiasticis sancita sunt, multi putant, hausta esse e canonibus et receptis moribus, apud eundem Ill. de Marca (tt), qui addit: „Mirandum non esse, si constitutiones illae summo adplausu a Patriarchis exceptae fuerint, ad quos mittebantur, ut eas in Ecclesiis publice proponerent, et earum usum a Metropolitibus exigerent. Immo et post obitum Justiniani earum usus in iudiciis ecclesiasticis obtinuit, quia nempe, quae generaliter a canonibus erant decreta, modo rei gerendae, et iudiciorum ordine praescripto, his constitutionibus erant singillatim comprehensa, ut magnum inde emolumentum perciperet ecclesiastica iurisdictio, quo facilius in causis dirimendis

se

se expediret. “ Sane ipse Justinianus in pluribus locis differte profitetur, se illa omnia secundum canones decernere, nec animum eius esse, novas leges praescribere, sed veteres confirmare. Ita enim in epistola ad Dacianum Metropolitam Byzacenum scribit: *Si quid igitur Metropolitano Carthagini, vel Primatis Numidiae vel Byzacii Conciliorum auctoritas praestitit, et inoffensa consuetudo servavit, hoc sibi quisque optet, sibi vindicet; hoc nostra speret sanctione firmari; nos tutores tantum sumus vetustatis, et vindices.* Et rursus: *Semper nostrae serenitati cura fuit servandae vetustatis, maxime disciplinae; quam nunquam contempsimus, nisi et in melius augeremus: praesertim quoties de negotiis ecclesiasticis contingit quaestio, quae Patrum constat regulis definita: immo aduentu superni Numinis inspirata: quia constat coelitus constitutum, quidquid Apostolica decrevit auctoritas.* Quidam cum Baronio (iii) propugnant, omnes ecclesiasticas Justiniani constitutiones fuisse Epiphanii Constantinopolitani Episcopi, et Men-nae eius successoris; qui libentius eas edi voluerunt nomine Imperatoris, ut validioris essent obseruantiae: deinde quod ipse Imperator eadem se constituere dicat ad confirmandas SS. PP. regulas, et canones stabiliendos, ita ut non se legum illarum authorem, sed canonum exsequutorem praetulerit. Alii econtra aiunt, Justinianum ab initio sui regiminis optimum fuisse Catholicum: postquam autem in haeresin Aphthardocitarum: siue incorruptilium, inductus fuit a Theodoro nequissimo Caesareae Cappadociae Archi-Episcopo, sacra profanis miscuisse, jus in Ecclesiam et Clerum sibi adroganter adsumsisse, et in sibi non adherentes crudeliter desaeuuisse, poenisque multasse: consequenter eius leges de causis ecclesiasti-

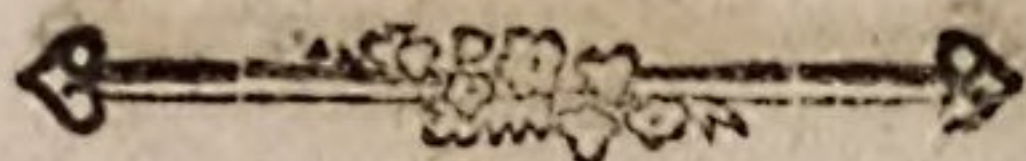
fiasticis, adroganter nimis latas, nullas et irritas fuisse; donec ab Ecclesia in vsum et authoritatem receptae fuerint (ita refert Seuerinus Binius in notis ad vitam Joannis III. P. apud Scharz ad tit. 2. de constit. in adpend. de jure circa sacra fol. 126. n. 82.). Quaecumque ex his sententia teneatur, nunquam jus in sacra Imperantibus politicis competere dici potest. Nec obest: quod in Codice Justiniani plura Ecclesiis et personis ecclesiasticis concedantur priuilegia: vel enim sunt priuilegia merae gratiae praeter legem aut jus; et tunc nullam subponunt jurisdictionem in sacra: vel priuilegia facultatis dispensatiuae, contra jus; et tunc respectu sacrorum eatenus valent, quatenus per illa veteres canones confirmantur, aut ab ipsa Ecclesia in vsum recepta aut per sacros canones singillatim canonizata fuerunt. Decreta Childerici, et Pipini, teste Vitriario, sunt merces suspectae fidei. Quidquid tamen sit, ordinationes illae Episcoporum, de quibus illa decreta, facti erant, non juris: quia anteuoluerunt concessionem Zachariae Pontificis paulo post sequutam. Capitula Caroli M. et Ludouici Pii (vt refert illorum collector Benedictus Leuita) magnam partem sunt cusa ab ipsis legatis apostolicis. Litem dirimat ipse Carolus M. (*w*) dicens: *Placuit nobis ex hoc Apostolicam sedem consulere, jubente canonica authoritate - - maiores causae - ad sedem Apostolicam - referantur.* Sparsim etiam in capitulari dicto obcurrunt hae formulae: *Decreuisse Carolum M. Apostolicae sedis hortatu, Apostolica authoritate etc.* Et in fine l. 7. ait: *Constitutiones contra canones, et decreta Romanorum Praesulum nullius esse momenti statuimus.* Immo in Capitulari (Aquisgranensi) sic orditur: *Ego Carolus*

rolus gratia Dei, eiusque misericordia donante Rex, et Rector Regni Francorum, et deuotus sanctae Dei Ecclesiae defensor, humilisque adiutor etc. Addit dein causam, quae illum ad hanc admonitionem (sic enim suum edictum nominat) faciendam mouit; et ne quis eum temeritatis arguat, quasi sibi munus indebitum vsurpet, fatetur, sibi tantum sumsisse operam promouendi, iuandique eorum obseruantiam, quae ex canonicis institutionibus obseruanda esse necessario videbantur. Liberam itaque, quam habebant Episcopi, potestatem indicendi, quae vellent, reliquit, et se de iis, quae necessaria sunt, in sequentibus admoneri cupit. Ludouicus Pius, quia plurima videbat emendanda, anno tertio sui Imperii Aquisgrani coegit synodum, *ut illam consuleret, immo consulendo admoneret*: ut habetur in Praefatione. In Capitulari dein post synodum edito, se vbique, et in singulis Capitulis sacros canones sectari significat; et maxime (xx) vbi adlegat Concilium Africanum. Item (yy) in Capitulari secundo admonitionem suam sacris canonibus consentaneam aperte indicat, in his cumprimis, quae ad ministros sacros pertinent. In Capitulari tertio proponuntur capitula, quae in Conciliis, in quatuor locis habendis, expenderentur. Memoratu quoque digna sunt, quae in eiusdem diplomate de emendatione Monasterii S. Dionysii continentur: *Ad eosdem Praesules Ecclesiarum, ait, idem censuimus referre negotium, ut nostri Principatus auctoritate, eorumque iudicio, quibus tanta est conlata potestas a Domino, idem ordo in eodem loco absque retractatione restitueretur.* Demum in suo decreto ait: *Nulli fas sit Apostolicae sedis decreta temerare.* Constantio Imp. et Theodorico

dorico Regi, Arianis, addant AA. nostra pace Neronem, Diocletianum etc. qui ipsum Ecclesiae Caput in tot Pontificibus ferro lictoris decusserunt. Haec ipsa exempla docent egregie, cur Seruator noster jus sacrorum noluerit esse penes Principes. Valentinianus, et Honorius Impp. jus pro sacris, non in sacra, siue aduocatiam sibi deberi ostenderunt in casu schismatis, quod conflarant duo Antipapae Vrsicinus, et Eulalius, discutiendi. Ceterum Valentinianus, vt Episcopum Mediolanensem designaret, ab Episcopis interpellatus, modestissime recusauit, nolens se intrudere negotiis ecclesiasticis (videatur quoque c. 2. §. II. n. 7.). Ottones, Henricos, Ludouicum etc. Impp. non inficiamur, artibus pseudo-politicorum irritatos ea gessisse contra Pontifices, quae malumus purpura Caesarea instrata tegere, quam odiose heic recensere. Fuerintne Pontifices quidam improbi, nec ne, ad nos non pertinet, non eorum facta, et mores inquirimus; sed jura defendimus. Hoc solum dicimus: nec ob Imperatores paucos vitae perditae Imperium, nec Hierarchicum Ecclesiae statum ob quosdam, famae non bonae, Pontifices excindi continuo oportere. Denique quum Praelati ecclesiastici territoria sua temporalia, saltim potissimum, debeant liberalitati Principum, et Imperatorum, a quibus illa, ceu feuda, acceperunt, merito Principes eorumdem inuestituras praetendere possunt. Qui inuestiturae ritus primitus consistebat in porrectione cespitis, vel graminis, vel rami arboris, aut vestucae in manus vasalli; in reuerentiam tamen Praelatorum ecclesiasticorum ritus ille mutatus est in porrectionem annuli, et baculi pastoralis: quae licet ex sui institutione sint

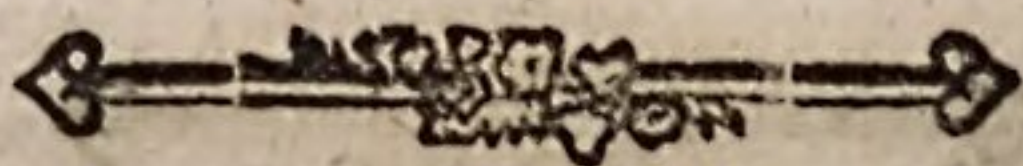

sint symbola potestatis spiritualis, nunquam tamen in inuestitura in signum conlationis eiusdem potestatis, sed solorum feudorum adhibita sunt, eumque ritum Ecclesia Imperantibus, optime de illa meritis, diu indulgit; vsque dum tandem ob magnos abusus Henrici IV. et V. curantibus Calisto II. et Innocentio III. RR. PP. atque consentientibus Imperatoribus Rudolpho I. et Friderico III. in alium mutatus est.

7) Socratis demum historia adlegata non habet: *Negotia Ecclesiae ab eorum nutu pendebant: sed pendere visa sunt.* Quod vocabulum videtur inproprietatem denotat, et fingit, quod a parte rei non est (*aaa*). Quandoque ex coniecturis praesumptionem inducit, rem ita se habere, vt videtur (*bbb*): quod ergo videtur esse, non sequitur, quod re ipsa ita sit; sed dumtaxat fingitur, aut praesumitur ita esse, vt contrarium aequae verum esse possit. Cur vero tunc visa, aut praesumta sint Ecclesiae negotia a nutu Imperantium pendere, ratio erat: quia illo tempore inrumpentibus schismatibus, haeresibus, aliisque temporum iniuriis Ecclesia saepissime defensione Imperatoria ex jure aduocatae indiguit. Et reuera neque tunc, neque vnquam Ecclesiae negotia dependisse ab Imperantium nutu, ita, vt iisdem (etsi non nulla facta haud negemus) jus in sacra competierit, ex capite secundo, adlegata etiam non semel Socratis historia, satis manifestum putamus.

- (*a*) 3. Reg. c. 2. v. 27. (*b*) 2. Paral. 5. 6. (*c*) 2. Paral. 14. 2. (*d*) 2. Paral. 17. 7. (*e*) 4. Reg. 22. 8. (*f*) Exercit. Academ. 5 de jur. publ. (*g*) Rom. 13. (*h*) ibid. (*i*) Epl. 50. ad Bonif. (*k*) apud Euseb. l. 1. de vita eius c. 44. et l. 4. c. 23. seq. (*l*) l. 6. capi-

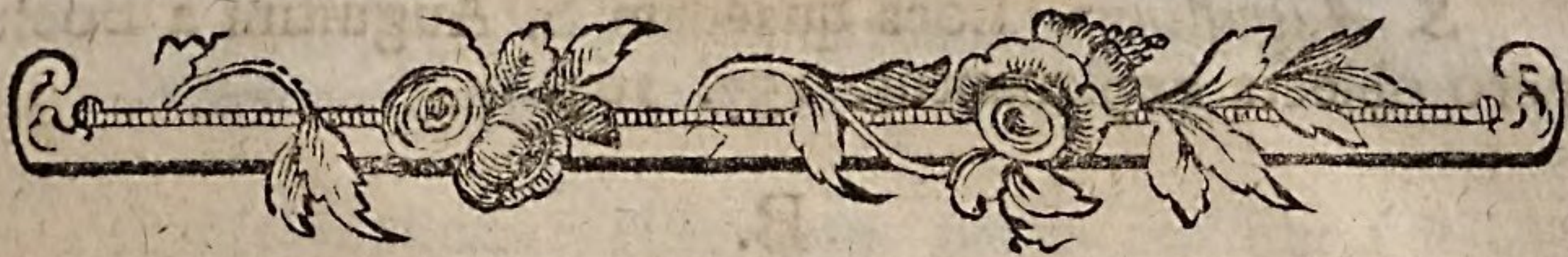

capitulo 1309. (m) Conc. Chal. act. 6. (n) Conc. Const. act. 7. (o) Epl. 162. (p) l. 10. h. c. c. 7. (q) l. 5. in Proem. hist. (r) in Epl. 68. et 162. (s) l. 4. Epl. 31. (t) l. 14. Mor. c. 14. (u) cit loc. (w) cit. Epl. 162. (x) ibid. (y) apud S. Athan. Apol. 2. (z) H. E. l. 2 c. 17. (aa) H. E. l. 3. c. 10. (bb) l. 4. c. 9. (cc) Conc. Chal. act. 2. (dd) Epl. 8. ad Epp. Conc. Const. (ee) H. E. l. 10. c. 1. (ff) Damas. in vit. (gg) Act. 8. (hh) H. E. l. 5. c. 7. (ii) Act. 18. (kk) l. de 7. syn. (ll) Epl. 61. ad Epp. syn. (mm) in Epl. ad Leon. Imp. (oo) l. 15. Cod. de Episc. et Cler. (pp) Nouell. 58 (qq) Nou. 6. c. 1. 8. 8. (rr) in L. omni innouatione. 45. de Episc. et Cler. (ss) l. 4. de concord. S. et J. c. 2. n. 1. seqq. (tt) l. c. c. 11. (uu) ad an. Chr. 528. n. 2. et 5. (ww) l. 7. c. 157. (xx) cap. 26. de puell. veland. (yy) c. 16. (zz) l. 7. c. 265. apud Baron. (aaa) per l. 1. §. 12. ff. de vi et vi armata. Et l. 12. princ. ff. de A. vel A. P. (bbb) Menochius de Praesumpt. l. 4. praesumpt. 89. n. 12.

Quum jam Aduersarii suis nobis obiectis haud euertant Imperium sacrum Ecclesiae a Christo conlatum, minus illud primitus penes totum coetum fidelium, postmodum penes summos Imperantes politicos existisse euincant, ideoque nostra contra illos in capite secundo adducta fundamenta inconcussa maneant, merito inferimus: *Ecclesiam Christi regnantem in suo Regimine a Statu politico esse independentem*: quod probandum adsumsimus. Jam ultra differendum foret de ordine, et subordinatione Imperii sacri ecclesiastici, huiusque juribus, ac limitibus in specie: verum modo nobis nec otium vacat, neque facultas fauet, et inopia prohibet.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A.

Absurda, quae sequerentur, si penes singulos supremos Principes summum quoque Jus Sacrorum resideret. 68. *seq.*

S. Ambrosius, qua libertate scripserit ad Imperatorem Valentinianum Juniorem ab Arianis depravatum. 95. Theodosium quoque Imperatorem poenitentiae subiecit. 96.

Apostoli jus determinandi a Christo Ecclesiae concessum mox in praxi exercuere, et plura, quae erant ambigua, determinarunt. 41. Hisce determinationibus ab Apostolis factis reliqua fidelium multitudo adurgere debuit. 42. Potestate vere legislativa post Christi adscensum vti sunt Apostoli auctoritate sibi ad id facta ab ipso Christo. 44. Nec dici potest, eorum ordinationes fuisse mere declarativas, et suasorias, non item obligatorias. 45. Pariter Apostoli exercuere jus cogendi. 57. Instructi pariter fuere a Christo Imperio mere sacro. 64. Quod tamen exercerent independententer a coetu fidelium. 77. *seq.* Duplex in Apostolis munus distingui debet, scilicet docendi, et praedicandi Evangelium, atque regendi Ecclesiam. 119. Qualem Christus Apostolis dominatum inhibuerit? *ibid.* Quare fideles vocauerint fratres? 147. Quare suas epistolas ad Ecclesias direxerint? *ibid.* Quod tempore Apostolorum aliqua nonnisi cum consensu totius Ecclesiae peracta fuerint, id factum est non ex necessitate, sed ex prudenti oeconomia, et solius pacis causa. 148. 149.

Afa dissipando altaria peregrini cultus non exercuit proprie jus in Sacra. 162.

S. Augustinus. Loca quaedam S. Augustini a Boeh-
mero obiecta explanantur. 157. 164.

B.

Bahrdt. Excerpta quaedam ex eius fidei professione
Imperatori oblata. 136.

Baptismus. In Baptismo baptizatum inter et Eccle-
siam publicum initur pactum. 36. In quonam hoc pa-
ctum consistat? *ibid.* Hoc pactum non raro commemo-
rant primaeuæ Ecclesiae Scriptores. 37.

Boehmerus falso adferit, Christum munus duntaxat
Doctōris, et non veri Legislatoris gessisse. 43. Jus om-
ne, atque Imperium in Sacra Principibus politicis vi ipsius
superioritatis territorialis adiudicat. 117. Refutatur. *ibid.*
seq. Quae contra jus cogendi Ecclesiae concessum ob-
mouet, eneruantur. 141. *seq.*

C.

Canones Apostolorum plura continent statuta, et ve-
ras leges. 46. Idem habetur in Canonibus Conciliorum
tum generalium, tum particularium. *ibid.*

Christus legem Mosaicam actu abrogauit, nouamque
instituit, quod testantur sacrae Litterae vtriusque legis.
23. 24. 25. Christus Ecclesiam suam instituit per mo-
dum alicuius societatis a Iudaica, seu Synagoga distin-
ctae. 27. *seq.* Voluit eam esse societatem perfectam.
31. *seq.* Noluit quemquam salutem consequi extra Eccle-
siam. 36. Eidem concessit jus determinandi. 39. Christus
adhuc in terris degens non Doctorem tantum, sed et verum
Ecclesiae a se institutae Legislatorem, et Iudicem egit.
43. *seq.* 50. Hanc potestatem iudiciariam Ecclesiae suae
reliquit, quae etiam nullo non tempore in controuersis
emergentibus ea v̄sa est. 51. Jus quoque cogendi attamen
mere sacrum, nec non Imperium vere tale itidem
mere sacrum Ecclesiae suae concessit, 54. *seq.* 62. *seq.*
exercendum per Apostolos, eorumque legitimos Succes-
sores independentē a coetu fidelium. 73. Hoc ipsum
Imperium voluit esse summum, et a Potestate politica in-
dependens. 81. *seq.*

Claues sunt symbola potestatis, vt ex sacris Litteris
patet. 64.

Cle-

Clemens Romanus, quomodo intelligi debeat, dum adferit Episcopos ab Ecclesia dependere? 150.

Communio, quam inter se primi fideles obseruabant. 35. 36.

Coetus fidelium. Numquam penes coetum fidelium erat jus Sacrorum, et illud semper independenter ab eo per Ministros Ecclesiae exercitum fuit. 73. *seq.*

Constantinus Magnus se dicit Episcopum a Deo constitutum, sed non intra, sicut Antistites, sed extra Ecclesiam. 164. Quomodo in caussa Donatistarum Iudices dederit? 165.

Constantius se negotiis ecclesiasticis immiscens grauius obiurgatus fuit ab Osio Cordubensi. 93.

S. Cyprianus. Loca quaedam S. Cypriani a Boehmiero obiecta explanantur. 115.

D.

Daniel defectionem sacrificii, futuramque abominationem desolationis praedixit. 23.

Deus omnia operatur ad gloriam suam. 31. Gloria externa quomodo obtingere Deo possit? 32. Vult omnes homines saluos fieri. *ibid.* Hinc hominibus de mediis salutem aeternam consequendi idoneis abundanter prouidit. 33.

Discrimen inter jus cogendi politicum, et ecclesiasticum. 120. 121.

Druides. Quid de Druidibus, qui Germanis Sacerdotes erant, scribat Julius Caesar? 84.

E.

Ecclesia. Etymologia huius nominis. 26. Vna est interna, altera externa. 27. Est instituta a Christo per modum societatis a Synagoga distinctae, et quidem societatis perfectae. 27. 31. *seq.* Extra Ecclesiam nullus saluari potest. 36. Gaudet jure determinandi 39. Quousque hoc jus sese exporrigat? 40. Juris huius usus, ac exercitium non infrequens primis jam nascentis Ecclesiae temporibus. 41. 42. Datur in Ecclesia Christi potestas legislatiua. 42. Hac vsi sunt Christus, Apostoli, et Rectores Ecclesiarum vbiuis gentium. 43. *seq.* Pollet praeterea potestate iudiciaria, ac jure cogendi mere tamen sacro. 49. 59. Imperium sacrum denegari nequit Eccle-

siae. 60. Sacrum hoc Imperium primitus Christus ipse gessit. illud deinde Petro, et Apostolis, eorumque legitimis Successoribus commisit, 62. *seq.* independenter a coetu fidelium exercendum. 73. *seq.* Hoc Imperium summum est, et a Principibus politicis prorsus independens. 81. Haec suprema Ecclesiae potestas Statui politico non tantum non officit, sed etiam quam maxime proficit. 105. *seq.*

Electio Ad electionem Episcoporum plebs quandoque admissa, quandoque exclusa fuit. 150. Res haec ad meram pertinet disciplinam ecclesiasticam. 151.

Episcopi sunt Successores Apostolorum. 69. Quidquid pro Ecclesiarum suarum administratione necessarium est, ab Apostolis acceperunt. 71. Id autem non ita se habet in extraordinariis Apostolorum praerogatiuis. 72.

Excommunicatio est grauiissima poena ecclesiastica. Hac semper vsa est Ecclesia ad rebelles filios edomandos. 56. *seq.*

F.

Fides. Ad dogmata fidei intus in mente credenda obligantur fideles. 128.

Fideles omnes indiscriminatim non sunt Sacerdotes. In quonam sensu dici possint Sacerdotes? 146.

Forma Imperii quotuplex. Vide *Imperium*. Noluit Christus suae Ecclesiae relinquere formam Imperii Democraticam. 74. 75.

Froereisen Academiae Argentinensis Rector, et Superintendens acerbè conqueritur de misera Ecclesiae Protestanticae conditione. 88. 89.

G.

Germani veteres quantam suis Sacerdotibus habuerint reuerentiam, et quid de eorum auctoritate, ac potestate senserint? 85.

H.

Homo quiuis innato quodam adpetitu beatus esse cupit; 11. id autem adsequi sine mutuo aliorum adiutorio ex ipso sapientissimo Dei Creatoris consilio nequit. *ibid.*

I.

Imperatores orthodoxi Episcoporum reueriti sunt auctoritatem, sacras leges acceperunt, quin et poenis spiritualibus sibi a Pastoribus sacris impositis sese submiserunt. 93. *seq.* Sibi nullum competere jus in Sacra proprie talia ipsimet fassi sunt potentissimi, sapientissimi, ac christianissimi Imperatores. 99. *seq.* Leges, quas tulerunt de rebus ecclesiasticis, sunt sacris Canonibus conformes, ac ad eorum tuitionem, confirmationem, atque obseruantiam duntaxat sancitae. 169. 170. Plurima eorum facta, licet non omnia, non nisi supremam, qua gaudent, Ecclesiae aduocatiam respiciunt. 174.

Imperium. In societate perfecta verum datur Imperium. 17. Hoc autem est tale, qualis est eiusdem societatis finis. 18. Forma Imperii triplex explanatur. *ibid.* Quis Imperii formam in quadam societate statuere possit? 19. Imperium cuiuscunque formae aliud est supremum, subalternum aliud. 21. Ecclesia vero gaudet Imperio mere tamen Sacro. 60. *seq.* Est summum, et a Principibus politicis penitus independens. 81. *seq.*

Josaphat quomodo miserit Sacerdotes, et constituerit Leuitas, et Sacerdotes? 162.

Josias. Ejus factum non jurisdictionem sacram, sed solam deuotionem, et Ecclesiae aduocatiam denotat. 162.

Isaias rescissum iri antiquum foedus annuntiavit. 23.

Judex Controuersiarum fidei quis sit? 49. *seq.*

Jus gladii. An in eo solo necessario consistat potestas cogendi? 16. 17.

L.

Lex Mosaica. Legem Mosaicam abrogandam fore praedixerunt Prophetae. 23. Actu per Christum abrogatam esse manifestum est ex Actis Apostolorum, et Epistola S. Pauli ad Galatas. 24. *seq.*

Lex primaria et fundamentalis cuiuscunque societatis humanae est mutuus amor. 11.

Liber concordiae. Fata huius Libri. 87.

Libertas, qua Christus fideles suos donauit, non facit eos exleges, et ab omni Imperio immunes. 123. Libertas conscientiae circa religionem omnem demum religionem perimit. 137.

M.

Malachias nouum sacrificium abiectionis veteribus instituendum fore praedixit. 23.

Ministri Dei duplicis generis dantur, nempe alii, qui Sacra et Spiritualia, alii, qui profana, et temporalia curant. 164.

O.

S. Optatus Mileuitanus quomodo intelligi debeat, dum ait: Ecclesiam esse in republica. 157.

Osius Cordubensis grauiter objurgauit Constantium sese immiscentem negotiis Ecclesiasticis. 93.

P.

Pascere. Sub hoc vocabulo potestas, et officia veri regiminis designantur. 66. 67.

SS. Patres vnanimiter testantur, in Ecclesia dari verum jus cogendi. 55. *seq.* Sacrum quoque Episcoporum Imperium a politico prorsus distinctum adfirmant. 93 *seq.*

Patres in Concilio generali congregati veram habent potestatem iudiciariam, et imperatiuam. 130. Quod ob dissensiones in Conciliis generalibus circa quandoque occurrentes controuersias decisio haberi non possit, falsum est. 132.

S. Paulus jus cogendi siue potestatem punitiuam multoties exercuit. 57. Per haec verba: *non dominamur fidei vestrae*, minime omne Imperium etiam sacrum excludit. 122.

Pontifex. Pontifices omni tempore exercuere potestatem legislatiuam. 47. *seq.* sunt successores S. Petri. 67. *seq.* Sacrum Ecclesiae Regimen a politico prorsus distinctum contra Imperantes politicos semper propugnant. 97. *seq.* Jus arbitrandi in causis fidei in et extra Concilium oecumenicum non est jus arrogatum, sed vi officii vere illi diuinitus competens. 134. 135. Jus conuocandi Concilia, et jus eisdem praesidendi competit Pontificibus. 166. Cur olim plus hac in parte concessum fuerit Imperatoribus? 167.

Potestas ferendi leges socios singulos obligans in qualibet societate necessaria est. 14. Similiter societati competit jus cogendi. 15. Num haec potestas praecise in jure gladii consistat? Datur in Ecclesia Christi Potestas

stas legislatiua. 42. Potestas ecclesiastica summa et independens nullatenus ciuili derogat. 105. *seq.*

Praxis primitiuae Ecclesiae in puniendis fidelium delictis. 57. 58.

Principes politici non habent potestatem in Sacra. 90. *seq.* In quonam sensu vocentur ab Apostolo Vicarii, et Ministri Dei? 164. *seq.*

Prophetae legem Mosaicam abrogandam, nouamque per Christum sanciendam fore legem praedixere. 23. 24.

Protestantes ipsimet acerbe conqueruntur de misera Ecclesiae suae conditione. 88. 89. Inaniter Catholicis obiiciunt vulgare illud: Non dari statum in statu. 107.

R.

Religio in quo consistat? 32. Ad eam acceptandam nemo cogi potest. 54. Religio statui politico vtilissima, imo necessaria est. 109. Falsa est illa regula: cuius est regio, illius etiam est Religio. 159.

S.

Sacerdos. Quid de potestate Sacerdotum Germanorum antiqui memorent scriptores. 84.

Salomon an potuerit abiicere Abiathar summum Sacerdotem. 161. In dedicatione templi nihil egit, quod jus in Sacra redoleat. 162.

Salus aeterna extra Ecclesiam a Christo institutam obtineri nequit. 36. 37.

Societas in genere definitur. 6. Requisita ad omnem societatem. 7. A quonam homines in societatem conuocari possint? *ibid.* Societas alia est simplex, alia composita, alia sacra, alia profana. 8. diuiditur vltius in perfectam, et imperfectam. *ibid.* Societati perfectae competit jus cogendi. 9. Non impeditus progressus ad finem societatis consequendum salus societatis dicitur. *ibid.* Omnes focii obligantur, vt coniunctis viribus commune bonum promoueant. 10. *seq.* Obligationes et jura, quae ex societate oriuntur, si sunt eadem, ipsa societas aequalis dicitur, si sunt diuersa, societas erit inaequalis. 12. Cum finis cuiuscunque societatis obtineri nequeat nisi per media, etiam jus determinandi media in eadem societate extet necesse est. 13. Quaenam illa sint media? *ibid.* In qualibet societate jus ferendi leges socios singulos obligantes

gantes necessarium est. 14. Quaelibet societas gaudet potestate judiciaria. *ibid.* Societati competit jus cogendi. 15. Num hoc jus necessario jure gladii debeat esse armatum? 16. Praeterea in societate perfecta verum datur Imperium. 17. Hoc autem est tale, qualis est finis societatis. 18. Forma Imperii triplex explanatur. *ibid.* Imperii formam in quadam societate statuere illius est, cuius est ipsam societatem instituere. 19. Societatem aliquam perfectam instituere potest, qui homines in eandem congregandos conuocare potest; atque adeo non penes homines tantum, sed etiam, et quidem praecipue penes Deum instituendae societatis humanae potestas residet. 20. Illustr. Wolffius emendatur. *ibid.* Imperium cuiuscunque formae aliud est supremum, aliud subalternum. *ibid.* Societas summo Imperio instructa est respublica proprie talis. 21. Qui in locum socii succedit, in omne jus, et omnem obligationem eius succedit. *ibid.*

Socrates quomodo intelligi debeat, dum ait: Ecclesiae negotia ex Imperatorum nutu pendere? 175. 176.

Spiritus priuatus pro Iudice controuersiarum fidei statui nequit. 133.

Status. Quid sit? 5. Diuiditur in naturalem, seu primigenium, & aduentitium. 6. Status in statu num datur? 107.

T.

Tertullianus in quonam sensu christianam disciplinam vocet confoederatam? 153. alius Tertulliani locus ambiguus explicatur. *ibid.*

Tribus leuitica. In antiqua lege sola haec tribus curam Sacrorum habuit, nec ulli alteri etiam Regi sese immiscere licuit. 83.

U.

Unitas Ecclesiae haberi et seruari nequit sine vnitate Capitis, et summi Imperii. 86.

Wolffius illustris quid ad essentiam societatis requirat? 20. Emendatur. *ibid.*

F I N I S.

Erdt, Bertrand

Ecclesia christi regnans in suo regimine a statu politico independens
stabilita, atque contra adversarios propugnata

Augustae Vindelicorum 1783

Bamberg, Staatsbibliothek -- J.e.o.394(3#1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11705711-9
VD18 14452979-005